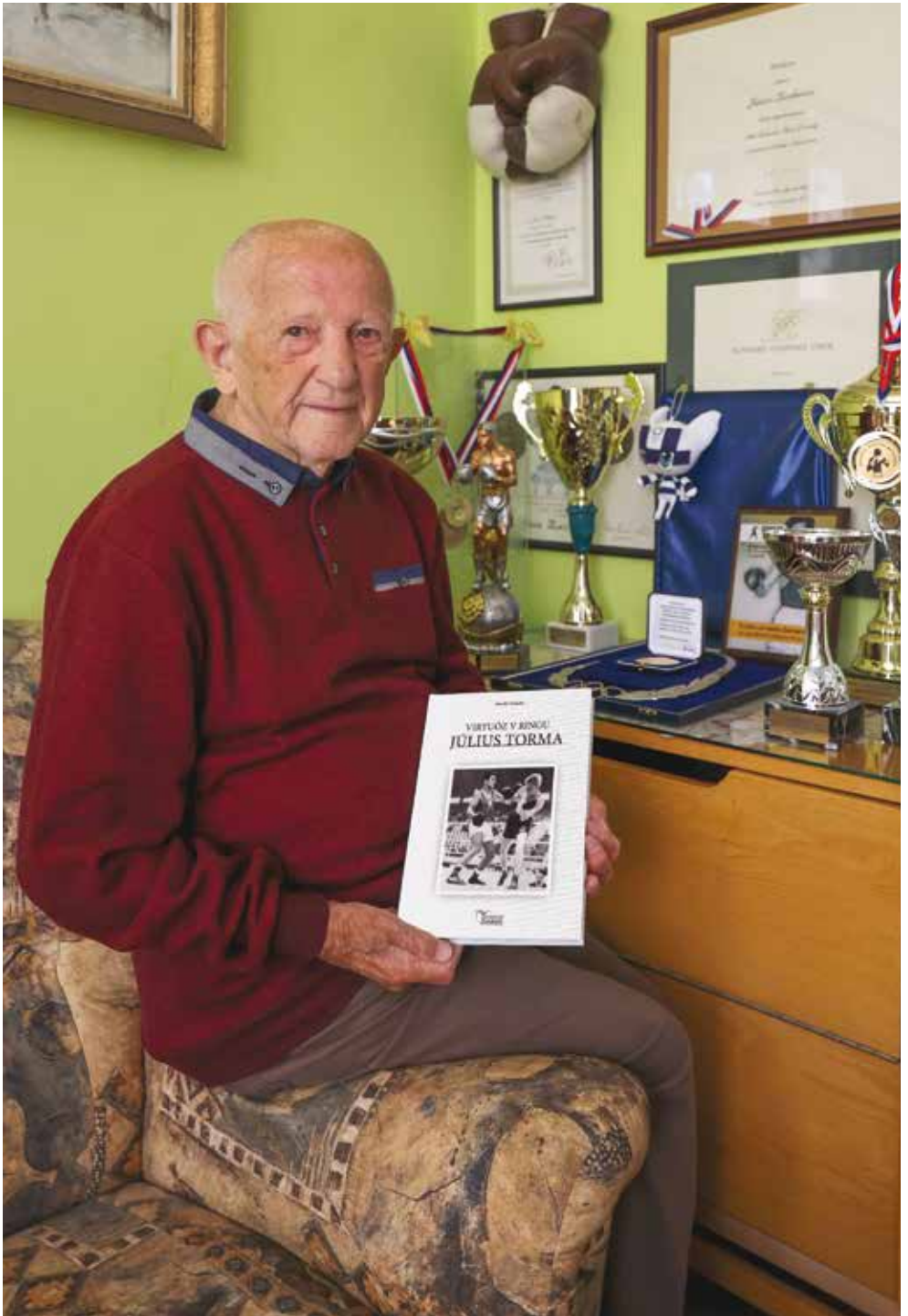

Miroslav Hazucha

VIRTUÓZ V RINGU
JÚLIUS TORMA

MENO NÁŠHO BOXERA JE MEDZI VÍŤAZMI OLYMPIJSKÝCH HIER
I MAJSTROVSTIEV EURÓPY.
MOŽNO BY FIGUROVAL I MEDZI MAJSTRAMI SVETA, AK BY SA KONALI
V OBDOBÍ VRCHOLU JEHO KARIÉRY.

TORMA BOL PRE MŇA NAJLEPŠÍ UČITEL A TRÉNER

Pod to, čo povedal bývalý predseda AIBA, Angličan Russell, že Torma bol najväčší boxer svojej doby na svete, by som sa podpísal i ja. Takéto uznanie od najvyššieho boxerského činovníka, myslím si, hovorí za všetko. Bol to boxer, ktorý mal potrebné vlastnosti, ako sa vraví, vrodené. Mal reflex a postreh, dokázal uhnúť úderom súpera v poslednom momente.

Mal veľmi dobré základy v úderovej technike, preto triafal presne. Jeho úniky boli takpovediac na milimeter, čo privádzalo súperov do úzkych a on z toho ťažil pre kontra-úder. Vedomý si svojich kvalít bol sebavedomý. Tým nemožno povedať, že súperov podceňoval, hoci v ringu predvádzal niekedy také gestá, že sa to zdalo. Súpera pozoroval, vedel si ho pripraviť a lákal ho k akcii. Z pokoja bol schopný na veľmi rýchlu akciu.

Bolo aj tak: keď sa súper dozvedel, že nastúpi proti nemu Torma, tak mal, plné gate, ako sa vravieva. Jeho meno bolo zárukou kvalitného boxu, ale niekedy trošku šou, preto sa chodilo i v Prahe v Lucerne na Tormu. Nebol bitkár, fajter, ale technik, povedal by som, že bol v ringu najmä hráč. Aj keď mal veľkú prevahu nad súperom, tak nikdy sa nesnažil ho knokautovať. Možno povedať, že Torma bol svojím majstrovstvom a finesami neopakovateľný.

Zoznámili sme sa v Prahe v roku 1947 počas Všeslovanských majstrovstiev. Torma bol už od roku 1946 na Slovensku, kam prišiel už s manželkou a jej matkou z Budapešti. Keď sme sa zoznámili, ja som jeho slová a rady doslova hltal. Tormova boxerská inteligencia ma upútala. Túžil som zdokonaľovať sa, preto som odišiel z Trenčína za ním do Baťovian. Vtedy, v prvom období osamostatnenia, mi bol polovičným otcom.

Torma bol počas celého času v našom boxe súčasne borcom i trénerom. To tiež hovorí o jeho vzťahu k boxu, ale súčasne to bol i prejav zodpovednosti voči tým, ktorí mu umožnili existenčnú realizáciu pri boxe. Tam bol autoritou, bol náročný aj citlivý. On nepotreboval, aby niekto trénoval kvôli nemu, alebo sa pýšil tým, že ho trénuje Torma.

Ak sa stretol s neférovosťou a lajdáctvom, tak bol otvorený a nedával si pred ústa servítku, ako sa vraví. Očakával od zverencov poctivosť, náročnosť na seba a najmä – bojovné srdiečko.

V tréningu vedel ukázať všetko, videl a vedel opraviť chyby. Na to mal dobrú školu svojho trénera Adlera. Súčasne tiež vedel, ako sa nedostatkov vyvarovať. Potrpel si na dobrú kondičnú časť tréningu, ale zdôrazňoval a piloval techniku úderov. Priamy box v sparingu považoval za najlepšiu prípravu. Vedel sa s nami hrať v priamom kontakte. Snažil sa nás naučiť to jeho – trafiť a neinkasovať. Mňa naučil nepodceňovať súpera, ani dopredu sa pred ním neskláňať, teda nebáť sa. Torma bol pre mňa najlepší učiteľ a tréner.

JÁN ZACHARA

olympijský víťaz v boxe v Helsinkách 1952 a bývalý zverenec Júliusa Tormu

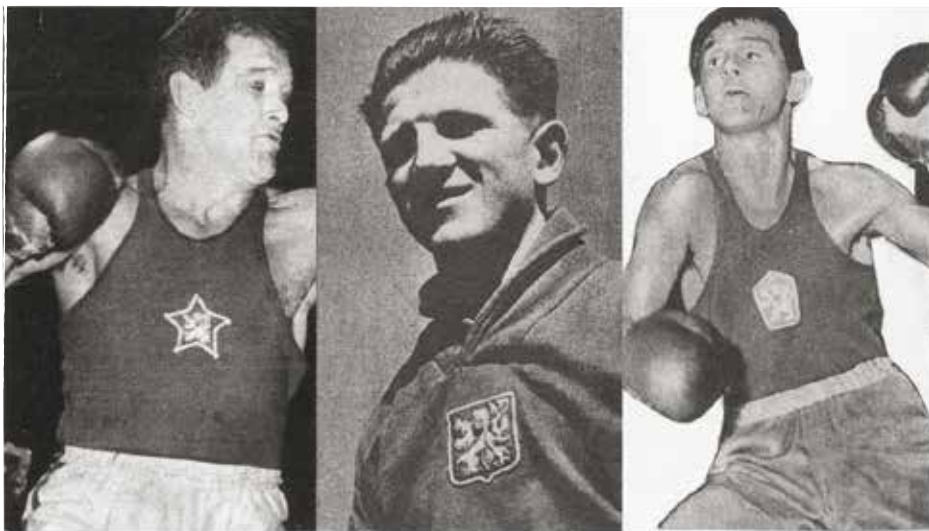
I. ČASŤ

MAJSTER PÄSTIARSKYCH RUKAVÍC

Do minulosti sa nevracajme po popol, ale po iskry, lebo iba z tých je oheň... Táto myšlienka platí pre listovanie v životnom príbehu olympijského víťaza v boxe Júliusa Tormu v knižke, ktorá vychádza k 100. výročiu jeho narodenia.

Peripetie života a športovej kariéry tohto významného športovca v panteóne slovenského športu boli zložité. A keďže prvú časť života prežil v Maďarsku, kde sa aj narodil, a prevažnú časť života prežil v Prahe, kde pred viac než tridsiatimi rokmi aj zomrel, mapovanie jeho životného a predovšetkým boxerského osudu predstavovalo vskutku veľkú výzvu.

Meno Júliusa Tormu je medzi víťazmi olympijských hier i majstrovstiev Európy. Možno by figuroval i medzi majstrami sveta, ak by sa konali v období vrcholu jeho kariéry. Lenže svetové šampionáty začali písať svoju históriu až v roku 1974.

Julius Torma

Ján Zachara

Bohumil Němeček
ZMS.

Troja československí olympijskí víťazi v boxe: Július Torma, Ján Zachara, Bohumil Němeček.

Slovensko vždy malo súčích mužov, spomedzi ktorých sa grupovali adepti boxu. Neoddeliteľný primát patrí bratom Belovi a Hermanovi Czirolnikovcom, majstrom Rakúsko-Uhorska. Oni i ďalší našinci nechýbali medzi profesionálmi v západnej Európe a v USA.

V amatérskom boxe sa Slovensko doteraz pýši mnohými vynikajúcimi borcami, o čom svedčí prehľad medailistov z vrcholných podujatí. Najvyššiu poctu, stáť na olympijskom piedestáli na najvyššom stupni, si vybojovali dvaja – Július Torma v roku 1948 a jeho „žiak“ Ján Zachara v roku 1952. Obaja vtedy reprezentovali Československo, ktorého sme boli súčasťou. Jediným českým víťazom OH v ére spoločného štátu bol Bohumil Němeček v roku 1960 v Ríme.

Obaja Slováci so zlatými olympijskými kovmi boli produktom obdobia najväčšej popularity boxu v našich končinách. Obaja sa na vrchol dostali nielen zásluhou talentu, ale i nesmiernym tréningovým úsilím. Osobnými vlastnosťami ostali vzormi pre nasledovníkov, čo premietli i do svojej dlhoročnej trénerskej činnosti.

Počas svojej dlhej aktívnej činnosti boxera a trénera sa Július Torma pohyboval v športe, ktorý mal názov ökölvívó (v Maďarsku), pästiarstvo (na Slovensku) i rohování (v Česku). Podľa dosiahnutých výsledkov je najúspešnejším boxerom slovenskej histórie, ale i v bývalom Československu.

Meno Júliusa Tormu by nemalo ostať iba v štatistikách. Zaznamenaním jeho príbehu v monografii ho treba vytrhnúť zo zabudnutia. Ostáva tak v knihe, tejto pozemskej schránke človeka a myšlienky.

BOXERSKÁ TRADÍCIA PATRÍ MEDZI NAJDLHŠIE ŠPORTOVÉ TRADÍCIE VÔBEC

Torma vynikol v jednom z najťažších športových odvetví. Box síce vyvoláva neustále rozporuplné reakcie a názory, ale je neustále populárny a pästiarске súboje stále plnia hľadiská.

Športové zápolenie muža proti mužovi je tu už päťtisíc rokov, ved' zmienky o ňom sú už v Homérových eposoch Ilias a Odysea.

V gréckej mytológii bol za patróna boxerov pokladaný boh Apolón s prídومkom Pyktes (čo vo voľnom preklade znamená boxujúci), podľa báje víťaz nad bohom vojny Aresom. Jeho známa socha pochádza z 1. storočia pred našim letopočtom.

V súťažnej podobe sa objavil box tiež dávno. Prvý záznam o antickom olympijskom víťazovi Onomastovi zo Smyrny je z roku 688 pred našim letopočtom.

Boxiana bol názov prvého päťzväzkového diela o boxe od Petra Egana, ktoré vyšlo v rokoch 1820 až 1824 v Londýne.

V modernej ére športu sa najprv konali profesionálne boxerské súťaže. Tie sa po zavedení pravidiel etablovali počnúc druhou polovicou 19. storočia v Anglicku. Súťaže profesionálov postupne zastrešovali viaceré medzinárodné organizácie, z kto-

rých sú najvýznamnejšie WBA, WBC, IBF a WBO.

Amatérsky box od roku 1920 zastrešovala svetová federácia FIBA (skratka pochádza z francúzskeho názvu Medzinárodnej federácie amatérskeho boxu). Tá sa v roku 1946 pretransformovala na AIBA (Medzinárodnú asociáciu amatérskeho boxu). V decembri 2021 sa jej názov zmenil na IBA – Medzinárodnú boxerskú asociáciu, pričom aktuálna skratka už vychádza z názvu organizácie v angličtine, nie vo francúzštine.

V programe novovekých olympijských hier mal box premiéru na Hrách III. olympiády v roku 1904 v americkom St. Louis. Prvé majstrovstvá Európy sa uskutočnili v roku 1925. Majstrovstvá sveta v boxe amatérov sa konajú od roku 1974.

Od Hier III. olympiády v roku 1904 v St. Louis je box nepretržite v programe novovekých olympijských hier, s jedinou výnimkou. Jeho zaradenie do programu Hier V. olympiády v Štokholme 1912 Švédi odmietli.

V poslednom období sa však svetový amatérsky box zmieta v kríze a jeho olympijská budúcnosť je ohrozená.

V dôsledku kriminálnych praktík, korupcie, manipulácie rozhodovanie a dlžôb medzinárodnej federácie riadenie boxerských súťaží na olympijských hrách v Tokiu 2020 (v dôsledku pandémie nového koronavírusu sa uskutočnili až v roku 2021) zveril Medzinárodný olympijský výbor (MOV) namiesto kompromitovanej AIBA vlastnej špeciálnej „údernej jednotke“. A aj napriek určitým zmenám, ku ktorým koncom roka 2021 dovedol federáciu už pod novým názvom jej nový prezident Umar Kremlev, je nad budúcnosťou boxu pod piatimi kruhmi stále zamračené.

Box, boj pästami, či už profesionálny alebo amatérsky, bol vždy terčom kontroverzných názorov. Postoje boli a sú stále medzi polohami od odporu a odsúdenia až po apologetickú obhajobu.

Box lákal a doslova priťahoval veľkých majstrov pera, akými boli trebárs Jack London alebo Ernest Hemingway. Ale jednu knihu mu venoval aj George Bernard Shaw. Hemingway, ktorý sám boxoval, zdôrazňoval: „*Box ma naučil nikdy sa nevzdávať, ale byť pripravený znovu zaútočiť.*“

Spomedzi odporcov, ktorí sa grupovali najmä z radov lekárov, možno zase odcitovať napríklad akademika Kamila Henna. Ten povedal: „V dnešnej forme je box nebezpečný šport, aj keď sa doterajšie pravidlá presne dodržiavajú.“

Lenže tento nebezpečný šport bude existovať dovtedy, pokiaľ budú muži. A v duchu príslovia „proti gustu žiadny dišputát“ ho už praktizujú i ženy. Emancipácia žien, prebiehajúca celým spektrom športov, sa v boxe oficiálne začala prvými majstrovstvami sveta v roku 2001. Na olympijských hrách mali ženy v ringu premiéru v Londýne 2012.

Obhajoba zo strany „otca“ slávy poľského boxu Feliksa Stamma bola takáto: „Box sa obráni sám. Odjakživa je atakovaný zo všetkých strán, ale nikto ešte nedal boxu

knokautový úder.“

Ludia neraz spochybňujú psychosomatickú úroveň boxerov a často sa na ich adresu vyjadrujú pejoratívne. Pri negatívnych príkladoch, ktorých je dosť, je to pochopiteľné. Svet boxu však oplýva množstvom opačných, teda pozitívnych príkladov.

Zo spisovateľskej sféry sú známi nielen spomínaní veľikáni svetovej literatúry Jack London a Ernest Hemingway, ale aj Ring Lardner a ďalší Američania či Briti (s tvorbou viacerých sa možno zoznámiť v knižke „Boxerské povídky“), ale napríklad i poľskí autori Józef Hen či Edward Kurowski, ktorí tiež aktívne boxovali.

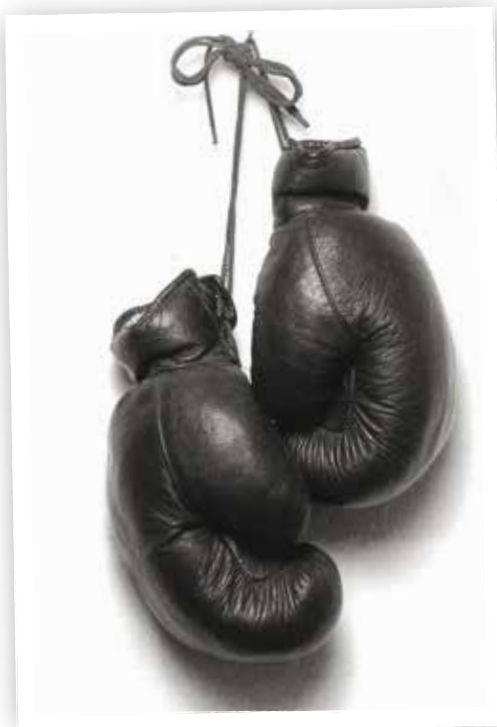
Taký Leszek Drogosz, trojnásobný majster Európy a olympijský medailista v boxe, bol nielen filmovým hercom, ale o jeho komentáre a eseje mali záujem noviny i časopisy. V časopise Literatura mal bývalý súper Zacharu roky svoju rubriku.

Sovietsky olympijský víťaz Vladimir Safronov bol akademickým maliarom.

Spisovateľ Viktor Puškin bol trojnásobným majstrom ZSSR a jeden jeho román vyšiel i po slovensky (Tri kolá, Smena, 1957).

Ruský exulant Viačeslav Irmanov bol nielen maliar, sochár, ale i spevák a hudobník.

Svojho času i v Prahe vystupoval s cirkusom klaun Leonid Jengibarov, ktorý mal v boxe majstrovskú triedu. Medzi jeho zaujímavými poviedkami je nejedna

o boxeroch.

Boxoval i Jaroslav Vokřál, český spisovateľ, novinár a scenárista.

Kto vie, že dvojnásobný olympijský víťaz v maratónskom behu, Waldemar Cierpinski, začínal ako boxer, než si v NDR všimli ešte lepší jeho vytrvateľský talent?

Majster sveta vo vrhu guľou Wladyslaw Komar bol predtým juniorským majstrom Poľska v boxe. Po skončení kariéry bol ústrednou postavou veľmi úspešného kabaretu vo Varšave.

Vizitka Mgr. Pavol Hlavačka, PhD. patrí striebornému medailistovi z MS juniorov, dnes trénerovi reprezentácie Slovenska v boxe. V dôkazoch na istú obhajobu boxu by bolo možné pokračovať...

Československá poštová známka k OH 1964. Box bol jeden zo šiestich športov, ktoré sa objavili na známkach z tejto série.

ČO POVEDALI O TORMOVI NAJVĀČŠIE AUTORITĀ BOXU

Július Torma bol vo svojej dobe s telesnou výškou len 168 cm taký pozoruhodný boxer, že s rešpektom sa o ňom vyjadrovali aj vtedajšie najväčšie funkcionárske či trénerské kapacity svetového amatérskeho boxu. Z ich výrokov sme vybrali niektoré citáty.

RUDYARD H. RUSSELL

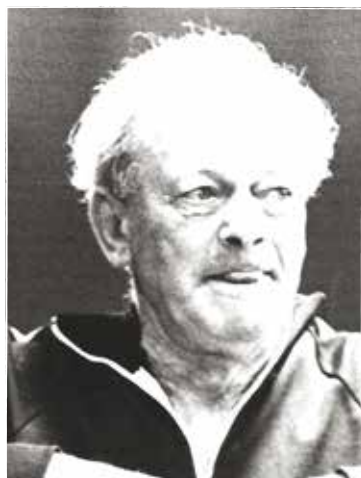
Plukovník Rudyard H. Russell (1900 – 1983), štíhly anglický gentleman, sa pohyboval vo svete boxu dlho. Bol veľmi uznávaný. Od roku 1946 bol viceprezident historicky prvého prezidenta AIBA Francúza Émila Gremauxa. V roku 1962 sa stal jeho nástupcom na čele AIBA a vo funkcii pôsobil až do roku 1974. V ankete počas ME 1965 v Berlíne zložil budapeštianskemu rodákovi hold: *„Tormu považujem za najlepšieho amatérskeho boxera všetkých čias. To, čo sa mi u Tormu páčilo, to je niečo, ako keď otec povie o svojom synovi, že je najkrajší, najlepší na svete. Torma bol boxer so správnym úderom a muškou. Žiaľ, vojna ho pravdepodobne pripravila o najskvelejšiu kariéru v dejinách boxu.“*

Rudyard H. Russell.

ZSIGMOND ADLER

V roku 1927 Zsigmond Adler (1901 – 1982) prešiel z ringu na trénerský post a stal sa „otcom“ úspechov Maďarska medzi dvanástimi povrazmi. Trénersky pôsobil až do vysokého veku. Právom mu postavili sochu s boxerskými rukavicami na ramenách. K mnohým šampiónom, ktorí v Budapešti vyrástli pod jeho vedením, patril i trojnásobný olympijský víťaz László Papp. Ten sa dlhší čas pripravoval zároveň s Tormom. *„Olympijských šampiónov Pappa i Tormu treba vidieť, nielen ako víťazia nad súpermi v ringu. Za ich majstrovstvom sa skrývali obeť v tréningu. Základom ich majstrovstva bola drina a tvrdá práca v telocvični. Torma mal navyše talent, aký má vrodenný málokto,“* vyhlásil Adler.

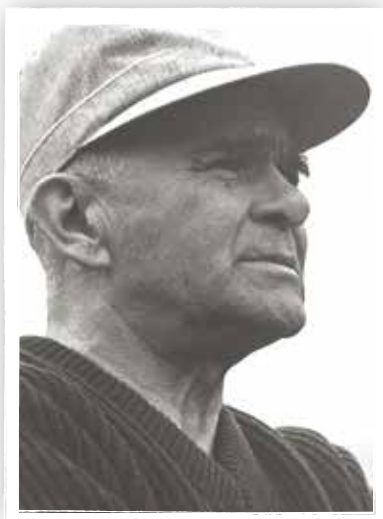
Zsigmond Adler.

KONSTANTIN V. GRADOPOLOV

Od vstupu sovietskych boxerov na oficiálnu medzinárodnú scénu na OH 1952 v Helsinkách prišli do ringu mnohí mimoriadne silní súper. „Podpis“ na ich kumšte mal Konstantin Vasilievič Gradopolov (1904 – 1984). Sám bol v rokoch 1923 – 1928 päťnásobný majster ZSSR. Bol profesor na moskovskom Inštitúte telesnej výchovy a športu, zaslúžilý tréner a autor kníh o boxe. Počas pobytu v ČSR v roku 1957 v role školiteľa trénerov sa na adresu Tormu vyjadril: *„Nemôžem predsa skúšať človeka, ktorého heslo, Boxer má hlavu na to, aby ňou premýšľal a nie, aby sa do nej nechal biť“* visí v telocvičniach aj izbách borcov po celom Sovietskom zväze. *Od Tormu som sa veľa naučil, najmä jeho technickú pestrosť. O Tormovi sa dá povedať, že v ringu žil.“*

Konstantin V. Gradopolov.

Feliks Stamm.

FELIKS STAMM

Feliksa Stamma (1901 – 1976) možno označiť za „otca“ poľského boxu. Koniec koncov, aj ho prezývali „papa“. Reprezentáciu viedol v rokoch 1936 – 1971. V tomto období vychoval okrem siedmich víťazov OH a štrnástich majstrov Európy plejádu ďalších medailistov s bielou orlicou na drese. Postavili mu sochu a chodia si uctiť jeho pamiatku i na cintorín, kde mu nad náhrobkom inštalovali bustu s jeho povestnou šiltovkou. Ako on videl nášho boxerského veľikána?: *„Torma bol veľký boxer, hoci som mu v kariére urobil prekážku tým, že som mu vchoval ťažkého súpera Zygmunta Chychlu. Ten ho vyradil po veľkom dueli na olympiáde v Helsinkách, ale Torma bol ťažkou prekážkou pre mnohých. V ringu čaroval, zasahoval, kedy*

a kam chcel. Videl som veľa boxerov a medzi nimi bol Torma nenapodobiteľný.“

Z BUDAPEŠTI POCHÁDZALI AJ KUBALA, DIVÍN ČI KUCSERA

Tisícročná včela ťažkého slovenského osudu zrodila nielen doma, ale i v cudzine osobnosti, akými by sa mohol pýšiť každý národ. Touto parafrázou na dielo spisovateľa Petra Jaroša možno prejsť transpozíciou i do sveta športu, kde tiež niet núdz a o zauzlené osudy.

Neprajné podmienky v Uhorsku i v I. Československej republike vyhnali mnoho ľudí za živobytím do sveta. V takých rodinách prišli na svet tiež talenty pre vedu, umenie i pre šport. Niektorí sa uplatnili napríklad v USA a v Kanade v hokeji, bejzbole, tenise i v boxe, v Európe vynikli jednotlivci v atletike, cyklistike či v boxe.

V povojnovom období sa o prvý československý titul majstrov sveta v ľadovom hokeji v roku 1947 v Prahe a o striebro na ZOH 1948 v St. Moritz pričinil Matej „Mike“ Buckna, pôvodom z Podbiela. Svoje skúsenosti z Kanady zúročil ako tréner čs. reprezentácie. Keď však krátko po ZOH 1948 prepukol v ČSR „Vítazný február“, stalo sa to preňho signálom na návrat do Kanady.

Z boxerov, pochádzajúcich zo Slovenska, v profi ringu vynikli Geza Peller v Belgicku, Joe Baksi v USA, či Štefan Benek vo Francúzsku. Tento rodák z Borského Mikuláša utkvел mnohým v pamäti ako recepčný v Športhoteli Slovan v Bratislave.

Niektorí ďalší vynikajúci športovci (aj) slovenského pôvodu sa zase síce narodili v zahraničí, ale najviac vynikli až po návrate do pôvodnej vlasti rodičov. Takú trajektóriu mal aj osud Júliusa Tormu.

Z Budapešti pochádzali viacerí poprední športovci, ktorí sa viac či menej presadili počas pôsobenia na Slovensku, kde mali korene ich predkovia.

O dvadsať rokov starší ako Torma bol atlét Mikuláš Kucsera, vo výprave ČSR účastník OH 1924 v Paríži. Vo svetovom krasokorčuľovaní sa pojmom stal Karol Divín, o štrnásť rokov mladší ako Torma. Trikrát štartoval na zimných olympijských hrách, pričom v Squaw Valley 1960 si vybojoval striebro. Dvakrát sa stal majstrom Európy a práve jeho príklad pritiahol k tomuto športu jeho ešte slávnejšieho nástupcu Ondreja Nepelu. Divín sa narodil v maďarskom hlavnom meste, vyrastal v Plzni, vrchol kariéry prežil počas pôsobenia v Bratislave a po dlhom trénerskom pôsobení v zahraničí sa usadil v Brne.

O päť rokov mladší ako Torma bol zase futbalista Ladislav Kubala, ktorý svoj kumšt predviedol v reprezentáciách Maďarska, Československa i Španielska. Jeho rodičia pôvodom z Turčianskeho Sv. Martina mu vždy zdôrazňovali: „Laci, nikdy nezabudni – ty si Slováč!“ V slávnom FC Barcelona ho zvolili za najlepšieho futbalistu klubu v 20. storočí. Jeho socha stojí pred jedným z najslávnejších futbalových stánkov sveta, štadiónom Nou Camp. Kubala síce nikdy na olympijských hrách nehral, ale ako tréner priviedol k zisku olympijského zlata tím Španielska – zhodou okolností na OH 1992 práve v Barcelone.

Z príkladov opačným smerom azda za všetky spomenúť stolného tenistu rodáka z Paty Ferenc Sidóa, neskôr viacnásobného majstra sveta v drese Maďarska. Zo Slovenska odišiel ako pätnásťročný.

II. ČASŤ

TORMOVA CESTA K BOXU

Júliusovi Tormovi pri športových začiatkoch zaimponoval práve box. Priznal sa však, že ho lákala i futbalová lopta, tak ako azda každého chlapca. Nebolo mu však súdené stať sa populárnym Öcsim, ako v Pešti a v celom Maďarsku prezývali futbalový idol Ferenc Puskása. Rád mal aj plávanie, ale na Margitinom ostrove v snobskej spoločnosti pri bazénoch nebolo miesto pre chudobného chlapca. Plaveckým eldorádom preňho i pre ďalších chlapcov bol Dunaj.

Keď vyrastal Gyula/Julo (alias Gyuszi či Ďusi) z krátkych nohavíc, život ľudí veľmi ovplyvnila svetová hospodárska kríza v rokoch 1929 – 1933. Rodičia Tormovci sa mali čo obracať pri svojich štyroch deťoch. Okrem Jula mali ešte synov Laciho a Vojtecha a dcéru.

Otec pracoval ako strojný zámočník. Matka pôvodom z Komjatíc, rodným menom Šušniková, vylepšovala rodinný rozpočet ako robotníčka príležitostnými prácami. Deti tiež pomáhali podľa svojich možností. Julo roznášal ráno mlieko, na čo si ako pomocník v obchode musel riadne privstať. Po absolvovaní obecnej školy sa podľa otcovho vzoru začal učiť za strojného zámočníka. Potom si našiel prácu v truhlárskej dielni, nachádzajúcej sa v ich dome. Rodina potrebovala každé pengő.

Ako sa dostal budúci šampión ku koženým pästiarskym rukaviciam? Kde možno nájsť genézu jeho kumštu? V Tormovom prípade sa potvrdila známa pravda, že driemajúci talent musí niekto objaviť a dať mu príležitosť, aby sa mohol prejaviť. K tomu náleží i šťastie, ak má pri sebe v začiatkoch človeka, ktorý ho vedie, usmerňuje ho a rozumie mu.

Tým, kto mu dal šancu a obrusoval jeho talent, bol tréner Zsigmond Adler. „Ten obdivovaný reflex som v sebe skutočne mal, ako mi ho sudičky dali do kolísky. Z neho všetko moje účinkovanie v ringu vyrastalo. Tréner Adler to plne trénersky podporoval a rozvíjal,“ povedal raz Torma.

Všetko sa začalo tinktúrou na nose malého Ďusiho. Ako desaťročný sa ocitol zo zvedavosti v telocvični, kde trénovali boxeri. Očami, ba všetkými zmyslami hltal zvláštnu atmosféru. Chcel si to skúsiť i sám a oslovil trénera. Ten ho vyhnal, pretože mal ušpinené bosé nohy. Za sklamaným chlapcom sa dvere klubu Pamut zabuchli,

ale on to skúsil inde.

Zvedavosť ho priviedla do telocvične klubu BTK. Tam ho neodmietli a rukavice mu požičali. Čiperný chlapec tak zaujal trénera, že ho pozval na tréningy. Aby sa mu medzi inými záujemcami nestratil, poznačil si ho na nose tinktúrou. Tým trénerom bol Zsigmond Adler. Ako čas ukázal, osudový tréner jeho osudového športu.

UŽ AKO ŠTRNÁŠTROČNÝ MEDZI MUŽMI!

To, čo dosiahol Torma v decéniu od 10. do 20. roku života, možno považovať za mimoriadny vzostup. V období rokov 1932 až 1939 získal šesť titulov majstra Maďarska vo vekových kategóriách kadetov, dorastencov a juniorov v rôznych hmotnostiach podľa toho, ako rástol a priberal. Ďalších šesť majstrovských titulov potom pridol medzi mužmi.

Klub BTK ho postavil medzi mužov už ako 14-ročného v majstrovskej súťaži družstiev. Ešte ako „muška“ v najnižšej hmotnostnej kategórii zaujal v lige s oveľa skúsenejším súperom starším o 12 rokov. Obecenstvo, ktoré ho najprv ľutovalo, po jasnom víťazstve malého Tormu vynieslo zo sály na ramenách.

Tento zážitok bol silný a utkvел mu v pamäti nielen pre temperamentný prejav fanúšikov. Overil si správnosť svojho rozhodnutia a ešte to zvýšilo chuť do ďalšieho tréningu. Zsigo-báči Adler sa stal jeho druhým otcom a ochrancom.

Tréner Adler neskôr o svojom zverencovi povedal: „Bol to obdivuhodný chlapec. Už keď začínal, jeho pohyby dávali tušiť majstra. Stále chcel len boxovať, nerád robil niečo iné. Zbytočne som ho nenútil a výsledky sú známe. Spočiatku Tormu v ringu pokladali za dieťa, čoskoro si však získal rešpekt a každý sa ho bál. Bol to obdivuhodný boxer a nedostihný srandista.“

Prienik medzi najlepších maďarských boxerov sa Tormovi podaril nezvyčajne skoro. Len ako štrnásťročný sa v úlohe sparringpartnera zúčastnil na záverečnom sústreďení reprezentácie Maďarska pred odchodom na olympijské hry 1936 v Berlíne!

Prvý medzinárodný štart absolvoval v tom istom roku s klubom v Lotyšsku. „Skvelý pocit som mal z darovaného zimného kabáta v Rige, čo ma uchránil pred zimou,“ zaspomínal si na svoju prvú cestu so športom do cudziny.

Športovú verejnosť v roku 1938 zaujalo zaradenie len 16-ročného Tormu do reprezentačného družstva mužov na zápas s Rakúskom. „Magyar csapat“ sa však z Rakúska vrátil bez boja, pretože práve v tom čase sa uskutočnilo násilné anektovanie štátu Nemeckom.

Július Torma v kolektíve boxerov klubu BTK Budapešť je ten najviac usmiaty v druhom rade tretí sprava, držíaci trénera Zsigmonda Adlera za rameno. Na odznaku trénera je možné rozlíštiť pod BTK rok 1909, rok založenia klubu.

Torma tak absolvoval reprezentačný „krst“ až 19. novembra 1939 v Budapešti v stretnutí s Talianskom (10:6). Peire nad ním zvíťazil na body. Po reprezentačnom debute zaujal Torma i maďarské médiá. Keď sa dostal redaktor Sporthírlapu do šatne po zápase, najprv videl, ako si dáva škvarkové pagáčiky. Musel si strážiť hmotnosť, ale potreboval rýchlo zahnať hlad.

TORMA OSTRÝ AKO CHREN

Hádam z prvého Tormovho interview v živote bolo možné sa dozvedieť o ňom aspoň čo-to. Otec hrával futbal, ale jeho i dvoch bratov zaujal box. Najprv robil po-

Po zápase BTK s FTC sa jeho súpera Bakosa s opuchnutým a slziacim okom spýtali, aký bol víťaz Torma súper, povzdychol si výstižne: „Bol ostrý ako torma.“ V maďarčine torma znamená chren...

Na otázku, ktorá mierila akiste na psychiku mladého Gyulu, či sa neobáva starších súperov, odpovedal odvážne: „Ani diabla sa nebojím.“ Tento výrok tiež vystihol jednu z jeho vlastností, tak potrebných v boxe. Zrejme si nerobil ťažkú hlavu ani zo životosprávy, lebo vtedy fajčil. Domov, do ulice Gömb vo štvrti Újpest, však časom prichádzal už ako športovec a nie ako nezodpovedný výrastok.

mocníka v obchode a teraz sa učí za zámočníka. Prezradil, že práve pred niekoľkými dňami sa priateľovi v dielni vyšmykol pilník tak nešťastne, že sa mu zapichol do hrude, len kúsok od srdca.

Redaktor použil vtípne prirovnanie: vraj asi nedovídi do okienka pokladne v kine, ale poráža chlapcov s omnoho dlhšími a väčšími rukami. Pridal i postrehy odborníkov o mladom Tormovi. Vari to ani ešte nie je boxer, ale iba športovec. V ringu sa ukláňa, tu doľava, tu doprava a udrie, keď sa mu do zdá vhodné. Udrie však vždy v pravý čas a vždy dobre, azda to ani ináč nevie.

Maďarský box bol v druhej polovici tridsiatych rokov 20. storočia na vzostupe, o čom svedčia viaceré výsledky. Veľká kariéra trénera Adlera sa začala olympijským prvenstvom Antala Kocsisa na OH v roku 1928 v Amsterdame. Druhou zlatou „muškou“ (do 51 kg) bol István Énekes na OH 1932 v Los Angeles. Do tretice zvíťazil na OH 1936 v Berlíne Imre Harangi v ľahkej hmotnosti (do 60 kg).

Nové impulzy dostal maďarský box usporiadaním dvoch európskych šampionátov amatérov. Ich oficiálna história sa začala v roku 1925 v Štokholme (pôvodné ME 1924 ako súčasť OH v Paríži boli anulované).

Maďarská metropola hostila ME v roku 1930 vo Városligete a v roku 1934 vo Városi Színháze. Organizátori i domáci fanúšikovia si prišli na svoje: v roku 1930 získali Maďari tri zlaté a dve strieborné medaily, keď zvíťazili István Énekes (51 kg), János Széles (54 kg) a Gyula Szabó (57 kg). V roku 1934 získali Maďari dve zlaté a štyri strieborné medaily, keď zvíťazili István Énekes (54 kg) a Lajos Szigeti (73 kg).

Ďalšie dva šampionáty v medzivojnovom období ešte v roku 1937 v Miláne a v roku 1939 v Dubline priniesli maďarskému boxu spolu jednu zlatú, jednu striebornú a tri bronzové medaily.

ÚČINKOVANIE V REPREZENTÁCII MAĎARSKA

Maďarské kráľovstvo i napriek vojnovnej kataklizme a stratám na strane tých, čo 2. svetovú vojnu rozpúťali a napokon prehrali, naďalej udržovalo športové styky so zahraničím. Ako ukazujú výsledky, Maďari sa stretávali so športovcami z Nemecka, z jeho satelitných štátov, či z neutrálneho Švajčiarska.

Torma si svojimi výkonmi rýchlo získal trvalé miesto v reprezentačnom mužstve. Akiste si zobral k srdcu slová zväzového trénera Istvána Dobránszkeho. Ten vyjadroval hlasy tých, čo vystríhali Tormu za jeho hravosť a technické finty na úkor účelnosti, teda tvrdosti. Lenže on často súperov ľutoval a zbytočne sa nepresadzoval úderom za každú cenu.

V roku 1940 sa Maďarsko stretlo dvakrát s Nemeckom. Vo vtedajšom Breslaue, čo je dnes poľský Vroclav (prehra 2:14) podľahol Torma na body Nürnbergovi, čo proti dvojnásobnému majstrovi Európy (1937 a 1939) nebola hanba. V odvete v Bu-

dapešti (8:8) zvíťazil na body nad Wisniewským. V novembri doma v hlavnom meste Maďari zdolali Talianov (11:5) a Torma vybodoval Proiettiho.

V roku 1941 doma vo februári v stretnutí s Talianskom (9:7) došlo vo welterovej kategórii k odvetnému duelu s Peirem, ktorý Tormu zdolal v novembri 1939. Vyrovnávanie „účtu“ prebiehalo v ringu i v obecenstve búrlivo. Urputný boj sa páčil, ale po zodvihnutej ruke Tormu sa cítili Taliani „okradnutí“. V odvete v decembri opäť v Budapešti (12:4) Torma zase vyhral, ale proti inému súperovi Bar-raciov. Tam nastúpil ako novopečený majster Maďarska, keď v novembri získal prvý titul pre BTK.

Ďalší vojnový rok 1942 priniesol v boxe vzruch už v januári. Z iniciatívy Nemec-ka v Breslaue (dnes Vroclav) usporiadali majstrovstvá Európy v boxe amatérov. Po 2. svetovej vojne AIBA ako nástupnícka organizácia FIBA tento šampionát anulova-la. Na turnaji sa zúčastnili borci z týchto 11 krajín: Dánsko, Fínsko, Holandsko, Chorvátsko, Maďarsko, Nemecko, Slovensko, Švajčiarsko, Švédsko, Španielsko a Ta-liansko.

Už na začiatku vyradil Tormu Nemeč Ferdinand Roeschke, neskorší víťaz we-lyterovej váhy. Ten po vojne prešiel medzi profesionálov, kde absolvoval 57 due-lov. Slovensko sa v Breslaue predstavilo v kompletnom zložení i s olympionikom

V Maďarskom olympijskom a športovom múzeu nemajú Tormu v reprezentačnom tričku Maďarska, iba snímku z niektorého národného šampionátu, na ktorej je štvrtý sprava.

z Berlína 1936 Rudolfom Kusom v ťažkej váhe. Do 2. kola postúpil iba Pavol Blesák v ľahkej váhe.

V období I. Slovenskej republiky prinieslo nadšenie z prvej štátnej samostatnosti veľké odhodlanie reprezentovať vo všetkých športoch. Je pozoruhodné, že najpočetnejší styk mal počtom 15 medzištátnych stretnutí práve box.

V roku 1942 mal Torma úspešnú bilanciu so zahraničnými súpermi. Najprv doma v súboji Maďarska s Chorvátskom (12:4) vybodoval Tičiča. Tam bol pozoruhodný štart jeho brata Laciho, ktorý v bantamovej kategórii (do 57 kg) vyhral nad Magličom T. K. O. V odvete v Záhrebe (6:8) Július zdolal Tičiča K.O.

V prvej časti Mitropa Cupu v júni v Ríme pri prehre 5:11 s Talianskom knokautoval Július Torma Vanciniho a pri prehre 3:13 s Nemeckom súboj s ním vzdal Trittschack. V druhej časti Mitropa Cupu v septembri v Budapešti pri víťazstve 10:6 nad Talianskom vybodoval Battagliu, ale pri prehre s Nemeckom podľahol K. O. Pepperovi. V tretej časti pohára v Berlíne v decembri s Nemeckom (prehra 3:13) remizoval s Herchenbacherom (tam jeho brat László/Ladislav prehral n. b. so Strangfeldom) a pri víťazstve Maďarska nad Talianskom 9:7 vyhral Torma K. O. nad Vananim.

V roku 1943 nezačal Torma v zahraničí dobre, lepšie to bolo s víťazstvami Maďarov vo Švajčiarsku. V Zürichu (10:6) s Weidemannom ho ringový rozhodca v 2. kole diskvalifikoval, v Bazileji (12:2) zvíťazil nad Heimom v 3. kole K. O. a v Ženeve (8:6) zvíťazil na body nad Müllerom.

Do Budapešti potom pricestovali Španieli (domáci vyhrali 10:6) a Tormovi Calpe podľahol na body. Maďari cestovali na dve stretnutia do Španielska: najprv v Madride síce vysoko prehrali 4:12, ale on zdolal na body Alustonda a v Bilbao, kde s B-mužstvom vyhrali 10:6, knokautoval v 2. kole Ximeneza.

Sezónu končili Maďari aj Torma v decembri dvoma víťazstvami vo Švajčiarsku: v Ženeve (12:4) vybodoval Müllera a v Zürichu (13:3) mu rovnako na body podľahol Stadlin.

V roku 1944 sa Maďarsko stretlo vo februári dvakrát s Nemeckom, oba razy s nerozhodným výsledkom 8:8. Torma v oboch dueloch zvíťazil: v Berlíne na body nad Schilkem a v Mníchove vybodoval Knödla.

V roku 1945 došlo k medzinárodným kontaktom až po vojne. Maďarskí boxeri sa dvakrát stretli s Rakúskom. V auguste vo Viedni pri výhre 12:6 Tormovho súpera Petrovicsa poslal ringový rozhodca von z ringu s verdiktom T. K. O. V októbri sa v domácom ringu presadil na body proti obrovitému Trautmannovi. Objavom tohto stretnutia bol László Papp, budúci veľký šampión.

V tomto poslednom roku II. svetovej vojny rozšírili bratia Tormovci svoju zbierku maďarských majstrovských titulov, avšak už za Vasas: do 57 kg triumfoval Béla (Vojtech) a do 73 kg Gyula (Július). V roku 1946 ešte získal Torma šiesty titul majstra Maďarska medzi mužmi.

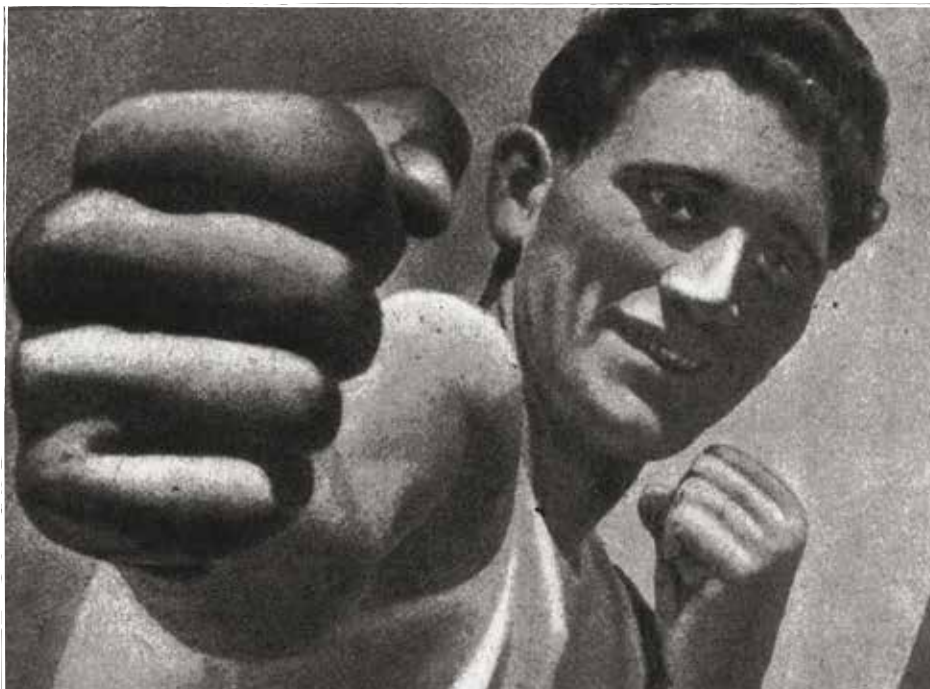
BOJOVAŤ SO ZBRAŇOU NAŠŤASTIE NEMUSEL

Vojna, tento absolútny pokles humanity, nepreletela okolo Tormu nepozorovane. Pozerať sa na smrť zblízka mal príležitosti najmä v záverečnej fáze bojov o Budapešť.

Krivdy a rasové prenasledovanie nemohol nevidieť. Osobne sa ho dotklo zatknutie jeho trénera Adlera. Jeho boxerský „otec“ sa ocitol zatknutý v zbernom židovskom tábore. Torma spolu s klubovými kolegami vymysleli trik, ako trénera zachrániť. Pred budovou, v ktorej Adlera internovali, vyvolali boxerí fingovanú bitku. Týmto incidentom odpúťali odvážni mládenci pozornosť policajnej ochrany a dostali sa k trénerovi. Podarilo sa im Zsigmonda Adlera zachrániť a potom aj skrývať pred ďalším zatknutím a represáliami. Ľudskosť v čírej podobe...

Vo vojnovom besnení boli ohrozené životy športovcov rovnako, ako všetkých ľudí. Maďarská armáda, bojujúca spolu s Nemeckom, povolávala do zbrane i na front a v takom ohrození boli i športovci. Ako sa podarilo Tormovi vyhnúť sa tomu najhoršiemu?

Vďaka dostupným faktom z Vojenského historického archívu ponúkame aspoň fragmenty. Vojenskú základnú službu absolvoval Torma v rokoch 1943 až 1945 ako

Päť, ktorej sa obávali súperí Tormu.

ošetrovateľ koní vo vojenskej nemocnici č. 10 v Budapešti. Takto legitímne bolo obdobie jeho života „pokryté“ vojenskou službou. Zaujímavé je, že vojenčinu si u vojenského vozatajstva si v čase I. ČSR v roku 1930 odslúžil i najznámejší český profesionálny boxer medzivojnového obdobia František Nekolný.

Vzhľadom na Tormov rok narodenia 1922 sa vynára otázka, prečo nenarukoval už o dva roky skôr, ako väčšina jeho rovesníkov? Hypoteticky možno predpokladať klasickú fanúšikovskú pomoc športovcom protekciou. Úspešného boxera by vplyvní fanúšikovia azda nechceli vystaviť nebezpečenstvu vojnového nasadenia. Ale možno mal posun nástupu na vojenčinu na základe lekárskeho potvrdení. Dnes to už nezistíme, ale v konečnom dôsledku išlo o záchranu Tormu pre box.

Patrí sa dodať, že na Slovensku na záchranu popredných športovcov pred „tvrdou“ vojenčinou a na reprezentáciu armády zriadili Oddiel armádnych pretekárov (OAP). Od roku 1940 pôsobil v rôznych podmienkach. Jedným z jeho 17 športových odborov bol i boxerský. Bol to prvý model vojenského vrcholového strediska pre šport, aký po vojne akceptovali štáty východného i západného bloku.

OAP fungoval až do roku 1944, do vypuknutia Slovenského národného povstania a zhoršenia vojnových pomerov.

III. ČASŤ

NÁVRAT TORMU K SLOVENSKÝM KOREŇOM

Život si svojím tokom hľadá pravý smer, tak ako rieka smeruje neustále ďalej. Nikdy však nie priamočiaro, ale musí prejsť i meandrami a prekonať prekážky. Životné peripetie Júliusa Tormu sa uberali tiež tak, že si určili osudové konanie v čase, keď sa takpovediac pohlo koleso dejín. V čase finále vojny nastal čas rozhodnutí a hľadanie novej realizácie.

V rozvrátenom Maďarsku a v zničenej Budapešti boli pred osudovými rozhodnutiami mnohí. Volili odchod inde. Zo svetoznámych športovcov odišiel napríklad stolný tenista Viktor Barna (vlastným menom Gyözö Braun), 22násobný majster sveta a držiteľ 38 medailí z MS.

Známy je tiež prípad rodáka z Košíc, spisovateľa Sándora Máraiho (vlastným menom Sándora Grosschmida). Vo svojich denníkoch má o. i. v roku 1944 záznam: „Za tejto vojny, ktorá je desivejšia, než si to kto kedy predstavoval, toho nakoniec každý unesie viac, než si sám kedy predstavoval...“ Vydal o všetkom svedectvo vo svojej tvorbe. Namiesto neho sa napokon zo sveta do Maďarska vrátilo iba jeho dielo, až po jeho smrti v roku 1989.

Tajomstvom navždy ostanú i okolnosti Tormovho návratu na Slovensko a pohútky jeho konania. Alebo to všetko bolo jednoduchšie, ako sa nazdávame?

Nebol to pravý návrat, veď sa narodil a vyrastal v Budapešti. Skôr to bol návrat ku slovenským koreňom jeho rodičov. Hlavnou príčinou takéhoto rozhodnutia v roku 1946 musel byť veľmi pravdepodobne existenčný tlak. Prvoradé bolo zabezpečenie rodiny, mladého manželstva. Možno rolu zohrali tiež otázky ďalšej perspektívy v jeho milovanom športe. Ktovie, aké mal predstavy o svojej budúcej kariére, keď sa rozhodol pre takú radikálnu zmenu a odišiel do Československa.

Nepochybne ho ovplyvnil i futbalista Ladislav Kubala, ktorého zlákal ŠK Bratislava. Jeho cesta v exile viedla ďalej cez Taliansko do Španielska, kde sa stal hviezdou FC Barcelona a pojmom vo svetovom futbale.

Z pôvodnej vlasti utekali do cudziny aj iní boxeri. Medzi nimi napríklad Rakúšan Karl Weiss, ktorého citovali v slovenskej tlači v roku 1946 pri odchode do Austrálie: „Ocitnúť sa raz v nemeckom koncentračnom tábore stačí človeku, aby mal do smrti dosť.“

Určite zohrali rolu osobné styky so slovenskými funkcionármi boxu. Hlavné slovo

prítom mal Bohumil Kobza (1915 – 1996), ktorého schopnosti v roku 1947 ocenili zvolením do funkcie predsedu Československej únie boxerov amatérov (ČSÚBA).

Medzinárodné boxerské kontakty sa už krátko po vojne rozbiehali naplno. Bratislavská Reduta bola už 5. apríla 1946 dejiskom stretnutia Bratislava – Budapešť (8:8), pričom v prípade hostí išlo o reprezentačné družstvo.

V júli sa v slovenskej tlači objavili správy o maďarských posilách BC Slovakia Bratislava v podobe štyroch borcov z Vasutasu Budapešť. Boli to Sipos (ľahká kategória), Vojnovics (polostredná), Papp (stredná) a Szigeti (polotťažká).

V auguste už boli v médiách výsledky nových maďarských akvizícií v celoštátnej lige: BC Slovakia – ASO Olomouc 8:8, Papp v 2. kole vyhral T. K. O. nad Skudříkom. ŠK Baťa Zlín – ŠK Baťovany 6:10, Torma vyhral na body nad Kročákom. Obaja neskorší olympijskí víťazi vzápätí dostali príležitosť reprezentovať Slovensko proti boxerským výberom Čiech a Moravy.

V Ostrave v trojstretnutí Morava (20 b) – Slovensko (18 b) – Čechy (6 b) Torma vyhral oba duely: na body zdolal Čecha Vytlačila aj Moravana Obidu, Papp vyhral K. O. nad Čechom Anderkom a prehral na body s Moravanom Skudříkom.

V septembri sa na zimnom štadióne v Bratislave pri návrate zo Všeslovenských majstrovstiev z Prahy zastavili reprezentanti ZSSR, ktorí zdolali výber Slovenska 9:1. Jediný slovenský bod získal Torma v polostrednej kategórii v súboji so Ščerbakovom. Nezvyčajný výsledok spôsobilo iba päť uskutočnených duelov, čo zapríčinilo viaceré zranenia hostí ešte z Prahy.

V maďarskom Népsporte bola 12. augusta „bombou“ správa o úteku futbalistov a boxerov do Bratislavy. V novembri vyvoláva rozruch diskusia o návrate boxerov do Maďarska, ale v decembri už bolo všetko definitívne. Exodus bol napokon iba čiastočný: Papp a Sipos sa vrátili a Torma ostal na Slovensku.

UROBIL, ČO UZNAL ZA NAJLEPŠIE

Manželku Ilonku spoznal Július Torma u svojej babičky. Bolo to v roku 1942 po návrate zo stretnutí s Talianskom. Prišiel vrátiť požičaný kufrík. Budúca manželka spomínala na ich prvé stretnutie takto: „Prezeral si ma veľmi zvedavo, od hlavy po päty. Bol opálený rímskym slnkom, čo mu pristalo. Pozval ma na obed, potom na lodičku na Dunaj. Bol galantný, vždy platil. Pri našej svadbe nič v Pešti nejzdilo, mesto bolo zničené. Výbavu som mala v debnách a potom sme vyše dva dni museli bývať v sklepe kvôli bombardovaniu.“

Tormovi vírili hlavou myšlienky ako Máraimu, ktorý si poznamenal: „Odísť, ak

Július Torma o niekoľko rokov neskôr na fotografii s manželkou a s malou dcérou.

budem ešte nažive, ak budem mať tú silu a možnosť.“ Manželku i so skromným nábytkom dopravil na Slovensko loďou po Dunaji do Bratislavy.

Už v decembri 1946 získal v hlavnom meste Slovenska prvý titul majstra Československa. Boxoval za ŠK Baťovany. V Baťovanoch (dnešnom Partizánskom) našiel prvý „prístav“, rodinný i športový.

Okolnosti jeho rozhodnutia vrátiť sa do rodnej krajiny svojich rodičov sa „vyvíbili“ pri jednej príležitosti v roku 1948. Bolo to počas februárových stretnutí a prehier Slovenska s Maďarskom v Budapešti (4:12) a v Kaposvári (6:12).

V rokoch 1946 až 1948 sa uskutočnila výmena obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom. Podľa vzájomnej dohody, podpísanej v roku 1946, došlo k povojnovej obojstrannej migrácii. Maďari, tak ako Nemci, boli v obnovenej ČSR považovaní za tzv. piatu kolónu. Navyše bol na nich biľag v podobe okupácie južného Slovenska Maďarským kráľovstvom na základe Viedenskej arbitráže.

Indície svedčia o tom, že Torma oficiálne nebol súčasťou výmeny. K rozhodnutiu o odchode a k zmene štátneho občianstva ho viedol správny inštinkt. Bolo to existenciálne rozhodnutie na križovatke.

Zo športového hľadiska to nebol hazard, veď mal pred sebou sľubnú budúcnosť.

Ako uvádza Pravda z 1. marca, Torma to novinárom podal takto: „Svojho času, keď som prišiel na Maďarský pästiarsky zväz žiadať o pomoc, lebo som nemal kde bývať a čo jesť, nevedeli mi páni pomôcť, hoci som im vravel o ponukách z Československa. Odpovedali mi: ‚Fiacskám, urob, ako uznáš sám za najlepšie.‘ A ja som sa podľa toho rozhodol, odišiel som i s hladujúcou rodinou na Slovensko. Pokladám si preto za česť reprezentovať ČSR na olympiáde.“

Bohumil Kobza (na fotografii z neskoršieho obdobia) ako rozhodca dvíha ruku Josefovi Němcovi.

Problémom mohlo byť zamestnanie. Ale pri jeho skromnosti to i bez potrebnej kvalifikácie bolo jednoduché riešenie. Práce bolo dosť, po vojne bolo veľa treba budovať. Pre mladú rodinu však bolo potrebné bývanie. Ale všetko sa pomerne rýchlo vyriešilo k jeho spokojnosti.

Zásluhu na tom mali boxerskí funkcionári. V tom čase mali ľudia okolo boxu slovo, veď podporou, zázemím i výsledkami patril tento šport v ČSR medzi najlepšie prosperujúce a najpopulárnejšie. Medzi generalitou v Československej únii boxerov amatérov (ČSÚBA), ktorú založili 3. augusta 1945 v Prahe, mal veľké slovo Bohumil Kobza z Bratislavy.

Medzi klubmi, ktoré mali nielen ambície, ale i vplyv a schopnosti niečo vybaviť, mal zase veľké slovo ŠK Baťovany. Tam vtedy šéfoval Jozef Bačo, ktorý v roku 1939 spolu s Jozefom Dovičinom zakladal boxu v meste. Hmotnosťou bol síce len „muška“, ale ako odchovanec Baťovej školy práce v Zlíne, kde trénoval pod trénerom Havelkom, bol plný energie.

Boxerom žičilo i vedenie podniku (Baťovho obuvníckeho závodu), ktoré viacerých zamestnalo. Torma sa stal skladníkom. Boxeri sa mestu za utvorenie dobrých podmienok odvdáčili. Práve oni ho preslávili ešte skôr, než sa Baťovany v roku 1949 (po znárodnení) stali Partizánskym.

POVOJNOVÉ BOXERSKÉ OŽIVENIE

Nadýchnutie vzduchu slobody po strašnej vojne prinieslo i do športu novú chuť a odhodlanie. V tom čase ešte svet nerozdelili mocenské bloky. V boxerských súťažiach na Slovensku pribúdali nové kluby k tým, ktoré zažili renesanciu v čase I. Slovenskej republiky.

V najvyššej celoštátnej lige v I. skupine okrem BC Praha, BC Jahelka Kladno, BK ASO Olomouc a SK Letná boli zo Slovenska TŠS Trnava a AC Považská Bystrica, v II. skupine okrem BC Kladno, AC Lužec nad Vltavou, SK Baťa Zlín a SK Baťov boli BC Slovakia Bratislava a ŠK Baťovany. Slovenskú ligu tvorili kluby ŠK Dubnica n. Váhom, BC Tiberghien Trenčín, ŠK Malacky, ŠK Myjava, TS Topolčany a AC Spišská Nová Ves.

V roku 1945 sa majstrovstvá Slovenska mužov v Trenčíne a dorastu konali v Spišskej Novej Vsi. Na prvom povojnovom československom šampionáte v Brne malo Slovensko päť finalistov. Z nich sa majstrami republiky stali v najnižších kategóriách Jozef Holovič z TŠS Trnava a Ján Štrba z ŠK Baťovany.

Rok 1946 priniesol pre náš box oživenie nielen zásluhou Maďarov a už spomínaných štartov Pappa, Siposa či Tormu a repatriantov Švarka, Dudáša a Németha. Došlo tiež k fúzii bratislavských klubov do ŠK Železničari.

Výnimočné prvé Všeslovenské majstrovstvá v septembri v Prahe boli o. i. kapuľtom pre budúcu kariéru Jána Zacharu. Bolo to však nielen prvé, ale zároveň

Čakáme od nich úspechy – taký bol výstižný titulok v časopise Čas v obrazoch s fotomontážou výkvetu slovenského športu v roku 1947. V tejto galérii nechýbal ani Július Torma.

posledné podujatie tohto druhu, pretože onedlho došlo k exkomunikácii Juhoslávie zo sovietskeho bloku.

Na decembrových majstrovstvách republiky v Bratislave získali Slováci z piatich finálových účastí tri tituly. Okrem Karola Blesáka (vtedy najlepšieho zo štyroch trnavských bratov) boli dvaja noví šampióni z Baťovian: Ján Štrba a Július Torma. V ringu Reduty v prvom vzájomnom dueli dvoch neskorších olympijských víťazov, v ktorých predtým v Budapešti dlho trénoval Zsigmond Adler, vyhral Július Torma nad Laszloom Pappom technickým K. O.

Rebríček slovenských boxerov roku 1946 bol takýto: 1. K. Blesák (TŠS Trnava), 2. Zachara (RŠK Trenčín), 3. Torma (ŠK Baťovany), 4. Štrba (ŠK Baťovany), 5. Holovič (TŠS Trnava), 6. Papp (ŠK Železničari Bratislava), 7. Sudovský (RŠK Trenčín), 8. Griga (TŠS Trnava), 9. P. Blesák (ŠK Baťovany), 10. Matejčík (BC Slovakia Bratislava).

BRONZ Z MAJSTROVSTIEV EURÓPY 1947 V DUBLINE

Rok 1947 bol v boxerskom svete vzrušujúci osobitne pre tie krajiny, ktoré sa uchádzali o usporiadanie prvých povojnových majstrovstiev Európy. Rok predtým v Londýne ako nový najvyšší svetový orgán amatérskeho boxu vznikla AIBA. Pred jej ustanovením delegáti najprv odsúhlasili zánik jej predchodcu – FIBA – v dôsledku toho, že jej predstavitelia sa diskreditovali kolaboráciou s nacistickým Nemeckom.

Za prezidenta AIBA v Londýne zvolili Emila Gremauxa z Francúzska a za dejisko ME určili írsky Dublin. Posledný európsky šampionát pred tým, ako sa rozhorel celosvetový ozbrojený požiar, sa konal v roku 1939 tiež v Dubline.

Skôr než sa boxeri vypravili v máji do Írska, dostal československý šport niekoľko povzbudzujúcich „injekcií“, dôležitých pre získanie nového sebavedomia.

Vo februári hokejisti ČSR získali v Prahe prvý raz titul majstrov sveta. Kaučoval ich kanadský Slováčok Matej Buckna. Jediným Slovákom vo víťaznom tíme bol Košičan Ladislav Troják, roky hráč pražského klubu LTC.

Po hokejistoch „pozlátali“ stolnotenisové rakety v marci na svetovom šampionáte v Londýne Bohumil Váňa a družstvo mužov ČSR. Jediným Slovákom v ňom bol Bratislavčan František Tokár.

Po ME v zápase bola Praha dejiskom i ME v basketbale mužov. Československých basketbalových majstrov Európy zo Ženevy 1946 dekorovali striebornými medailami za tímom ZSSR.

Na majstrovstvách spojeneckých armád v Berlíne zvíťazil v boxerskej ťažkej váhe Jaroslav Netuka, jeden z bratského triumvirátu v ringu.

V apríli sa stala udalosťou návšteva amerického profesionálneho boxera slovenského pôvodu Joesa Baksiho v ČSR. Po víťaznom londýnskom dueli medzi vyzývateľmi slávneho „čierneho bombardéra“ Joesa Louisa, v ktorom Baksi vyhral v 7. kole T.

Dôkaz popularity boxu v povojnovom období dokumentuje i rubrika Zo športových udalostí v časopise Čas v obrazoch z 27.apríla 1947. Popri portrétoch troch slovenských majstrov ČSR Holoviča, Hudáka a Tormu je tam i záber amerického Slováka Joea Baksiho (v tmavých trenírkach) pri vážení pred duelom s Bruceom Woodcockom v Londýne.

K. O. nad Angličanom Bruceom Woodcockom, navštívil Prahu, Bratislavu a Košice. Na východnom Slovensku Baksis s manželkou navštívili rodiská svojich rodičov: otcove Buzice a matkino Krásno nad Hornádnom, rodiskom jeho manželky boli Vojčice. Na Devíne mal malú tréningovú exhibíciu s bratislavskými boxerami.

Nominácii na európsky šampionát predchádzali dve aprílové podujatia. Najprv reprezentácia mala kvalitnú konfrontáciu s Poľskom vo Varšave s výsledkom 12:4 pre domácich. Nášmu družstvu nepomohol ani Torma. S majstrom Európy z roku 1939 Kolczyńským prehral na body, čo v spravodajstve v tlači pripísali „výpomoci“ domácich rozhodcov. O Tormovej nominácii na ME nebolo pochyb, no horšie na tom bol Karol Blesák, ktorý si nevyliečil zranenie z armádných majstrovstiev v Berlíne.

Reprezentačný tréner Václav Hocký sa vo svojej prognóze popri iných vyjadril i k Tormovi takto: „Torma je v pravom zmysle slova delo. Človek má dojem, že v ringu veľa nerobí, ale beda tomu súperovi, ktorý mu na ranu nalieta.“ Pri správach v denníku Práca bol výstižný titulok: „Útek pred Tormom“.

Po majstrovstvách ČSR v pražskej Lucerne uzatvorili nomináciu šestice pre ME s dvoma aktuálnymi majstrami zo Slovenska Holovičom a Tormom, pričom tretí titul získal Hudák z Bratislavy.

Na májové ME do Dublinu namiesto navrhovanej osmičky letelo iba šesť borcov. Vedúcim výpravy bol Ing. Jakš, trénerom bol Jan Heřmánek a ako rozhodcovia išli Heřman a Kobza.

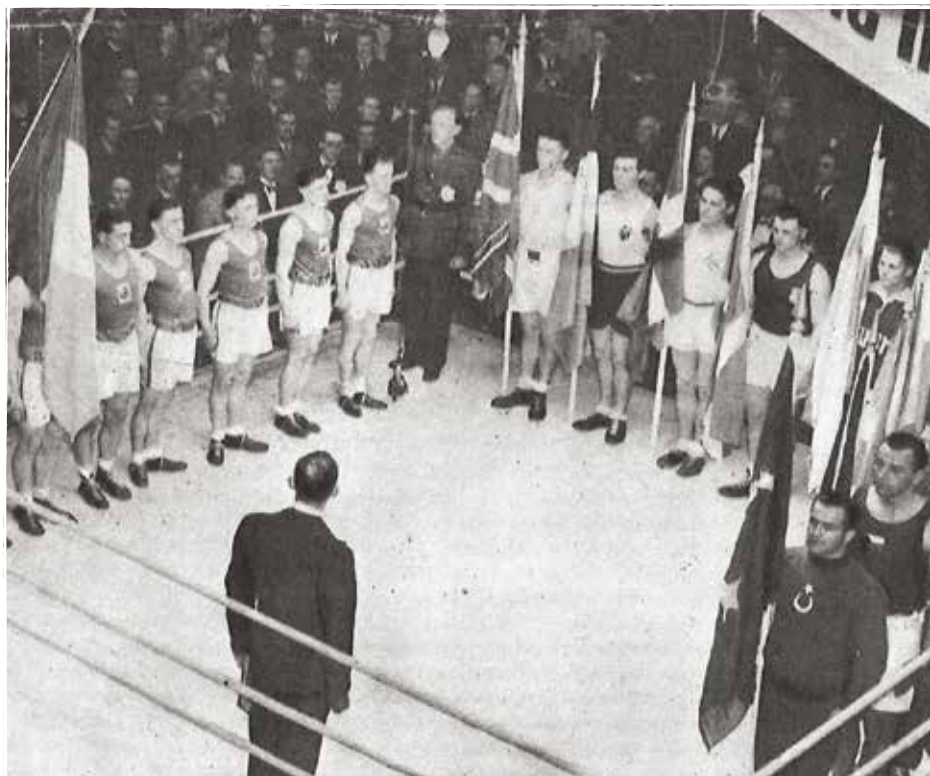

Výprava boxerov ČSR po príchode na ME do Dublinu. V hornom rade zľava: Koudela, Lívanský, novinár Jozef Múdry, Rademacher, náčelník ČSÚBA a rozhodca Kobza, Torma, rozhodca Opluštil, neidentifikovaný, tréner Heřmánek, rozhodca Heřman a vedúci výpravy Jakš. V dolnom rade zľava: Holovič a Majdloch.

Július Torma boxoval v strednej váhe (vtedy do 73 kg). V 1. kole vyradil na body Španiela Juliana Bilbaa Zarragu. Vo štvrtfinále všetkých nadchol duel Torma – Papp, v ktorom počiatkový razantný nástup Maďara Torma v ďalšom priebehu eliminoval. Tvrdý oriešok napokon rozlúskol vo svoj prospech napriek zranenému palcu na pravej ruke.

V semifinále narazil na Francúza so španielskym pôvodom Escudiého, ktorý predtým knokautoval Poliaka Kolczyńského. Dve kolá patrili Tormovi, ale rozhodcovia sa po fanatickom závere Francúza dali ovplyvniť a vyhlásili ho za víťaza.

V dvojtisícovom hľadisku takmer vždy plnej haly írske publikum reagovalo citlivo znalecky na boje, ktoré vrcholili 17. mája. Obecenstvo búrlivo vyjadrilo nesúhlas

Pri slávnostnom otvorení ME 1947 v Dubline popri vlajkonosičoch zúčastnených krajín nastúpila do ringu i osma reprezentácie domáceho Írska. S vlajkou ČSR vpravo za Turkom je ťažká váha Lívanský.

s verdiktom rozhodcov po tom, ako po semifinálovom stretnutí ringový rozhodca zdvihol ruku Francúzovi a nie Tormovi.

Rovnaké tvrdenie platí tiež o írskej tlači. Na ilustráciu citát z Irish Press: „*Keby bol stihol Tormov osud niektorého z írskych pástiarov, je isté, že by to bolo znamenalo koniec ďalšieho programu večera.*“

Po spornom verdikte i po problematických prehrách Rademachera a Lívanského

Výsledky ME 1947 – stredná váha (do 73 kg): 1. Aimé-Joseph Escudié (Francúzsko), 2. Wally Thom (Anglicko), 3. Július Torma (Československo), 4. Jan Schubart (Holandsko), 5. – 8. Robert Blair (Škótsko), Ivano Fontana (Taliano), László Papp (Maďarsko), Antoni Kolczyński (Poľsko).

Torma sa stal objektom karikatúristu Otu Maška.

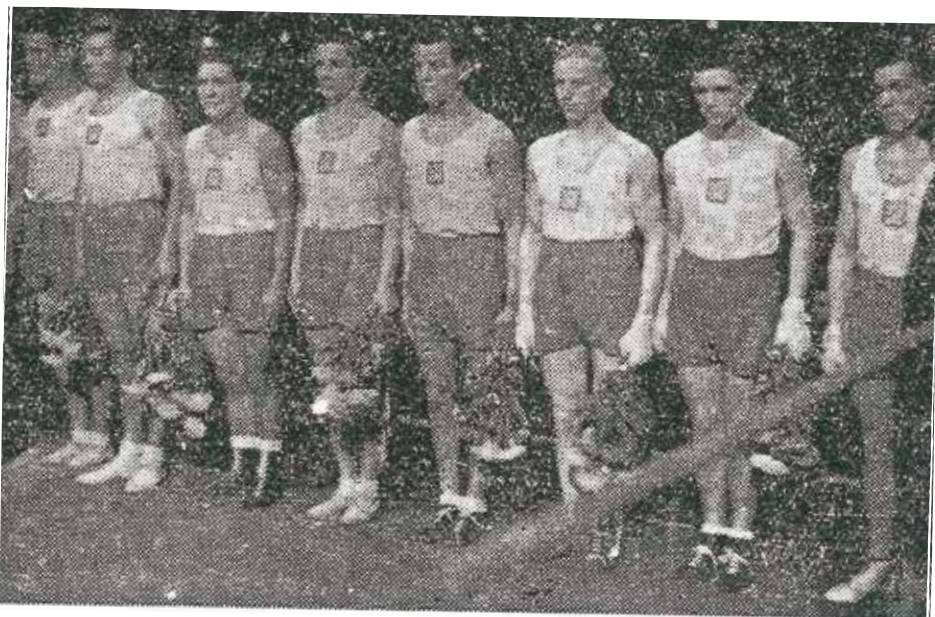
podala výprava ČSR protest, ktorý však komisia zamietla. Novinári v referátoch aj diváci v hale však jasne dávali najavo svoj názor: „*Torma je pravý majster Európy!*“

V boji o bronzovú medailu Torma zvíťazil nad Holanďanom Janom Schubartom. Presný verdikt sa však nedá zistiť ani z historických záznamov AIBA. To platí aj pre ďalšie duely čs. reprezentantov o bronz – víťazstvo Františka Majdlocha v mušej váhe do 51 kg nad Maďarom Jozefom Bednaiom a prehru Bedřicha Lívanského v ťažkej váhe (vtedy nad 80 kg) s Talianom Giuliom Bastianim. Vtedy sa ešte konali zápasy aj o tretie miesto.

TORMA DVOCH TVÁRÍ

V júli 1947 vyvrcholila ligová súťaž družstiev na Slovensku víťazstvom družstva ŠK Baťovany v strede i s Tormom. Mimochodom: v rovnakom mesiaci prehral dôležitý duel v profiringu Baksi so Švédom Tandbergom. V rovnakom mesiaci AIBA zrušila nerozhodné výsledky a prijala rozhodnutie o štyroch rozhodcoch v boxe.

V auguste prispel Torma k víťazstvu Slovenska nad Maďarskom (9:7) v Bratislave víťazstvom T. K. O. nad Budayom.

*Osmička družstva ČSR pri prvom stretnutí s Poľskom v roku 1947 v pražskej Lucerne (12:4).
Zľava: Rademacher, O. Netuka, Torma, Koudela, A. Petřina, Hudák, Zachara a Majdloch.*

*V druhom stretnutí s Poľskom reprezentácia ČSR v bratislavskej Redute. Zľava: Rademacher,
O. Netuka, Torma, Koudela, A. Petřina, Kellner, Zachara a Majdloch. Výsledok súboja bol 9:7.*

V októbri počas zájazdu výberu Slovenska k severným susedom v Poznani pri našom víťazstve 11:5 Torma vyhral T. K. O. nad Sadziczom, pri prehre 7:9 opäť v Poznani Torma vyhral K. O. nad Szobczakom. V Štetíne (6:10) Torma knokautoval Wilczeka.

V novembri sa v Prahe podarila odvetna družstva ČSR proti Poľsku s výsledkom 12:4. Torma vyhral na body nad Szymankiewiczom. Ďalšie stretnutie vybojovali Poliaci na spiatocnej ceste v Bratislave, kde podľahli ČSR 7:9.

Referát Pravdy zo stretnutia Tormu bol výstižný: „S veľkým záujmom očakávaný boj v strednej váhe medzi Tormom a Nowarom sa skončil diskvalifi-

fikáciou Tormovho súpera v 3. kole. Hneď od začiatku sa pustil Torma vehementne do boja a v pravom slova zmysle preháňal Poliaka po ringu, ktorý zrejme otrasený sa väčšinou vešal, za čo ho poľský rozhodca Derda správne diskvalifikoval.“

Po pražskom a pred bratislavským stretnutím Karol Weiss uverejnil v Pravde poznámku pod titulkom „Torma dvoch tvári“. Kriticky sa vyjadril, že v Lucerne sa nezachoval športovo voči Poliakovi, ktorý mu nebol dôstojným súperom. Nie umením rukavíc, ale unfair zosmiešňovaním, cirkusom pre obecenstvo.

Autor ocenil boxerovu „skromnosť v súkromí i poctivosť v zamestnaní, ba i to, že pohrdol lákavým vnaďidlom profesionálnych ringov a hrdo sa hlási k slovenskému pô-

Anketa o najlepších športovcov Slovenska za rok 1947 ilustrovala popularitu futbalistov a nedocenenie medailových úspechov boxera či stolného tenistu: 1. Ladislav Kubala (futbal), 2. Július Torma (box), 3. Jozef Karel (futbal), 4. Albín Hisem (atletika), 5. Teodor Reimann (futbal), 6. Gejza Šimanský (futbal), 7. Max Marinko (stolný tenis), 8. Jozef Baláži (futbal), 9. Ľudovít Komadel (plávanie), 10. František Tokár (stolný tenis).

vodu“, ale nepáčili sa mu jeho grimasy, ktoré vraj nepatria do amatérskeho boxu a kontrastujú s jeho umením, aké predviedol na ME v Dubline. Treba dodať, že nedeliteľnou súčasťou Tormovej povahy, stálym komponentom jeho naturelu, bol zmysel pre humor.

Po ďalšom stretnutí v Redute autor Tormovo správanie neglosoval, zrejme bolo podľa neho v poriadku. Akosi mu uniklo, že Julovo správanie súviselo s jeho hravou letorou a tiež skutočnosť, že po návrate z ME mal sadru na zranenej ruke a pred stretnutím Slovensko – Morava (5:11) si ju dal dolu a obetavo nastúpil.

SUPERLATÍVY NA TORMOV ŠTÝL, ALE I POCHYBNOSTI

V tomto olympijskom roku sa odohrali v Československu politické udalosti, ktoré ovplyvnili život v krajine na ďalších 41 rokov. Od pamätného dátumu 25. februára 1948 sa dostali k moci komunisti, ktorí rýchlo presmerovali štát od demokracie k totalite.

Vo veľkej histórii sa odohrávajú i malé súkromné histórie ľudí, neraz presahujúce do tej veľkej. Športová sféra je toho príkladom. Začiatkom roka boli najväčšou udalosťou V. zimné olympijské hry v St. Moritzi. U nás malo veľký ohlas striebro hokejistov ČSR (znovu s trénerom Bucknom a s útočníkom Trojákom), ktorí pri rovnosti bodov s Kanadou skončili len vinou horšieho skóre za „kolískou“ hokeja.

Stále stúpajúci záujem o športové dianie sa premietol aj do rozsiahleho priestoru, ktorý mu poskytovali v dobovej slovenskej tlači. Veľkú frekvenciu mali aj články o boxe. V československej funkcionárskej hierarchii stúpil Bohumil Kobza, ktorého zvolili do vedenia ČSÚBA i na čelo Slovenského zväzu pästiarov amatérov.

„Pästiar typu Tormovho sa rodí – ako my hovoríme – raz za sto rokov. Iba málo, veľmi málo ľudí vybaví príroda tak dokonale, ako je to v prípade najlepšieho čs. pästiara Tormu. Vtipný, inštinktívny, rýchly, odolný, húževnatý, technický a chrabrý – teda má všetko, čo najlepší pästiar mať musí.“ Touto charakteristikou začal František Morávek svoj článok „Tormov zlozvyk, ktorý sa mu môže stať osudným“ už v prvom čísle Štartu v januári.

Dve februárové stretnutia Slovenska s Maďarskom (prehry 4:12 v Budapešti a 6:12 v Kaposvári) vyvolali odozvu v komentároch. Novinári si všimli piskot maďarského obecnstva pri vystúpeniach Tormu, čo bola reakcia na jeho odchod do ČSR. V prvom stretnutí prehral na body so Szalayom a v druhom vypravdal ringový rozhodca jeho súpera Bednaricsa s výsledkom T. K. O. už v 2. kole. Podľa Tormu preto, aby vraj bodový rozhodcovia nemali problémy s určením víťaza ako so Szalayom.

Tento český expert popri vyzdvihnutí boxerových predností aj kriticky poukázal

na jeho neduhy – prejavy teatrálnosti a prehnaného sebavedomia, podceňovanie súperov. Zdôraznil to vo formulácii, ktorú sme štylisticky upravili podľa aktuálnej podoby spisovnej slovenčiny: „Chvilami púšťa ruky celkom pri boku ako, pištoľník, ako my hovoríme... Evanjelium každého pástiera je najdokonalejší kryt... Torma ešte nedosiahol kulminačný bod svojho veľkého umenia. Dosiahne ho však iba vtedy, ak si bude vedomý toho, že s darmi prírody sa hazardovať nesmie.“

NÁRAST POPULARITY BOXU

Popularita boxu bola v tom období veľká, o čom svedčia i počty štartujúcich i stúpajúci počet klubov. Na majstrovstvách Slovenska juniorov bolo 76 borcov, na nováčikovskom šampionáte bolo 139 debutantov. V prvej experimentálnej Rote vojenskej telovýchovy bola i čata boxerov. Záujem klubov bol taký veľký, že zväz (SSBA) musel rozšíriť súťaže o tri skupiny divízie.

Aká bola štruktúra súťaží a ich zloženie v roku 1948:

- I. LIGA: ZAC Bratislava, Železničari Bratislava, Slovena Trenčín, ŠK Baťovany, TŠS Trnava, Baťa Nové Zámky, SBZ Ružomberok, ZK Svit.
- DIVÍZIA – ZÁPADNÁ: Danubius Bratislava, Dynamit Bratislava, ŠK Karlova Ves, BŠC Pezinok, TŠS Trnava B, Železničari Trnava, ŠK Hlohovec, ŠK Malacky.
- DIVÍZIA – POVAŽSKÁ: ZK NV Bratislava, ZK Manet Považská Bystrica, ZK Škoda Dubnica, ŠK Piešťany, ZK Myjava, Baťa Nové Zámky B, Slovan Komárno.
- DIVÍZIA – VÝCHODNÁ: ŠK Žilina, ŠK Banská Bystrica, ZTK Zvolen, ZK Baník Handlová, AC Spišská Nová Ves.

Mimoriadnu pozornosť vzbudil nádejný boj ŠK Baťovany v najvyššej celoštátnej súťaži. Tá bola konfrontáciou troch najlepších družstiev Čiech, Moravy a Slovenska. Po stretnutiach s ČAK Praha Vinohrady sa o titule pre Baťovany rozhodlo v závere stretnutia s najväčším rivalom SK Baťa Zlín. Noviny 5. apríla mali titulky: „ŠK Baťovany majstrom ČSR“. Bol to vôbec prvý titul pre slovenský tím v boxe.

Družstvo baťovianskych boxerov ozdobili zlatými medailami a na majstrovstvách Slovenska v Redute v Bratislave koncom apríla aj individuálne Jána Zacharu a Júliusa Tormu.

Na čs. šampionáte v máji v Sokolovni v Hraniciach na Morave bol stredobodom pozornosti domáci František Majdloch, víťaz svojho duelu v stretnutí Amerika – Európa (4:4) v Chicagu. Zo šiestich slovenských finalistov na najvyššom stupni stáli traja: v bantamovej (do 54 kg) Mužlay, v perovej (do 57 kg) Kellner (obaja Železničari Bratislava) a vo welterovej (do 67 kg) Torma (ŠK Baťovany). Márne boli protesty po finále strednej váhy (do 73 kg), kde v stretnutí so Skudříkom zo Zlína

Pohľad na Bat'ovany v roku 1947, keď tam prišiel Torma a skôr, než v roku 1949 boli premenované na Partizánske.

rozhodcovia poškodili Švarka zo Svitú.

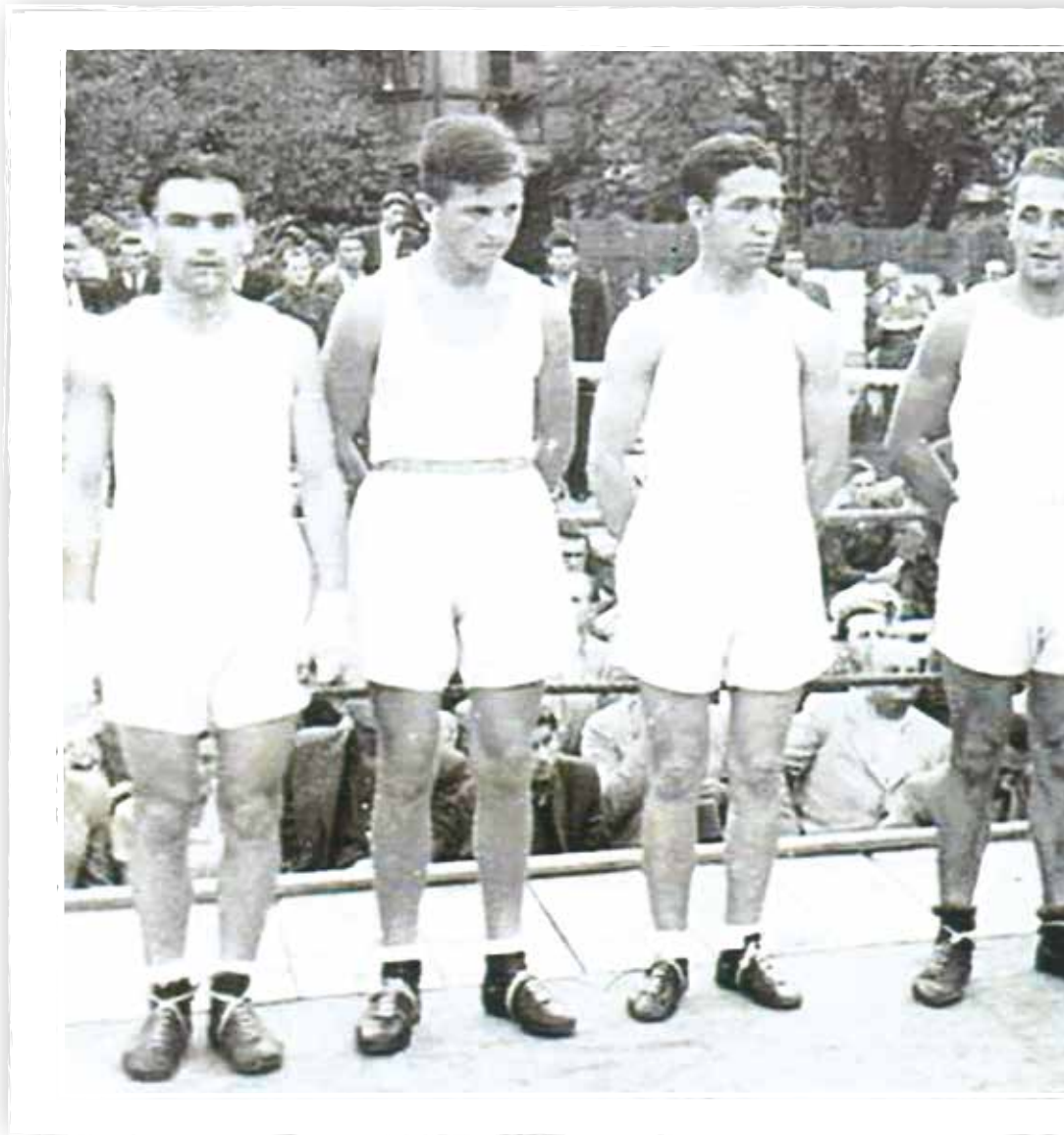
Medzi piatimi boxerami v olympijskej nominácii však bol zo slovenských klubov iba Torma. Toho si v júni v stretnutí s Rakúskom „požičala“ Bratislava a aj vďaka tomu zvíťazila 11:5.

Po „zlínskej“ horúčke, vyvolanej súperením o ligový titul medzi „bat'ovcami“ z Bat'ovian a zo Zlína, a po majstrovských bojoch stúpala zase „olympijská“ horúčka. To všetko malo odozvu i v tlači. Do Bat'ovian sa vybral na reportáž za boxerami i redaktor Pravdy Karol Weiss, čo zdôvodnil výstižnou vetou: „Byť v Bat'ovianoch a nebyť s Tormom, je azda rovnako, ako byť v Ríme a nevidieť pápeža.“

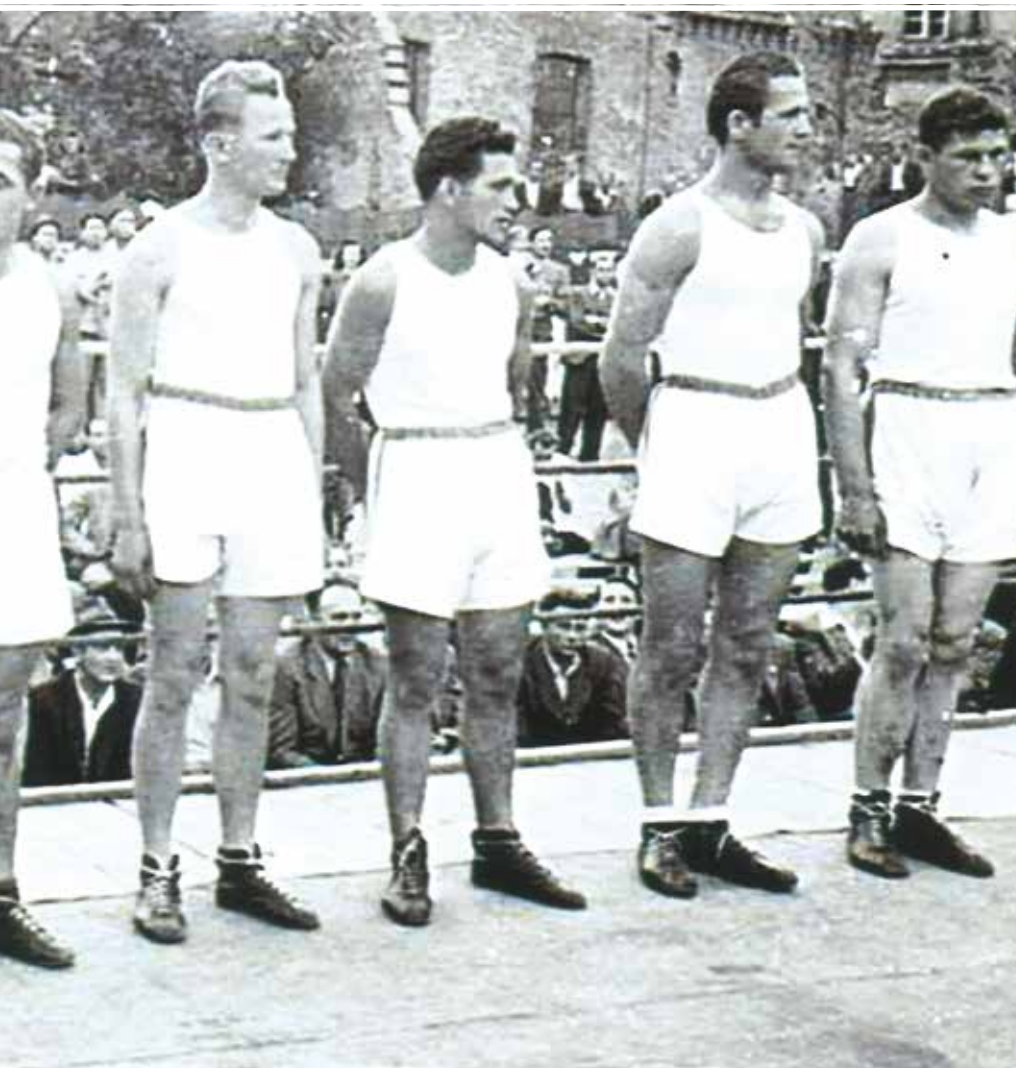
Pripomíname, že ten istý autor v predošlom roku v Pravde v článku „Torma dvoch tvárí“ popri vyzdvihnutí jeho pozitív a slovách superlatívov kritizoval jeho teatrálnu správanie v stretnutí s poľským súperom.

Čitatelia sa z článku mohli dozvedieť, že vtedy 26-ročný Torma sa stal členom bat'ovianskej športovej rodiny. Mal už vtedy poldruharočnú dcéru Darinku. Manželka Ilona ako veľká fanúšička sleduje výkony svojho manžela v prvom rade pod

ringom. O svojich bratoch Torma prezradil, že starší 28-ročný žije v Budapešti a boxuje za Csepel, zatiaľ čo mladší 21-ročný sa ešte nevrátil z vojenského zajatia. Miluje rodinný život viac ako peniaze a slávu, veď už dva razy odmietol lákavé ponuky profesionálnych lanárov. Najnovšie vraj holduje biliardu, čo tiež cibří postreh.

V rozhovore s Tormom nebolo možné obísť olympijskú tému. Autor tlmočil tento jeho postreh: „Naši borci potrebujú dobrého trénera, no toho, bohužiaľ, u nás nemáme. Ktorý by požíval dôveru a vynútil si rešpekt...“ O svojich plánoch povedal: „Ja osobne sa budem v Londýne snažiť pomstiť sa za dublinské krivdy.“

Majstrovská osmička boxerov ŠK Batovany, ktorá vybojovala v roku 1948 prvý titul majstrov Československa družstiev v histórii slovenského boxu. Zľava: Scheer, Zachara, Štrba, Vulgan, Pavol Blesák, Torma, Baláž a Kúrňava.

IV. ČASŤ

NAJVYŠŠIA POCTA

OLYMPIJSKÉ VÍŤAZSTVO

Rok 1948 je zapísaný v športovej biografii Júliusa Tormu a súčasne v histórii slovenského športu zlatými písmenami. Keď v Londýne na Empire Stadium 29. júla vystúpala na stožiar olympijská vlajka a zapálili olympijský oheň, prešlo od predošlých OH v Berlíne dlhých dvanásť rokov.

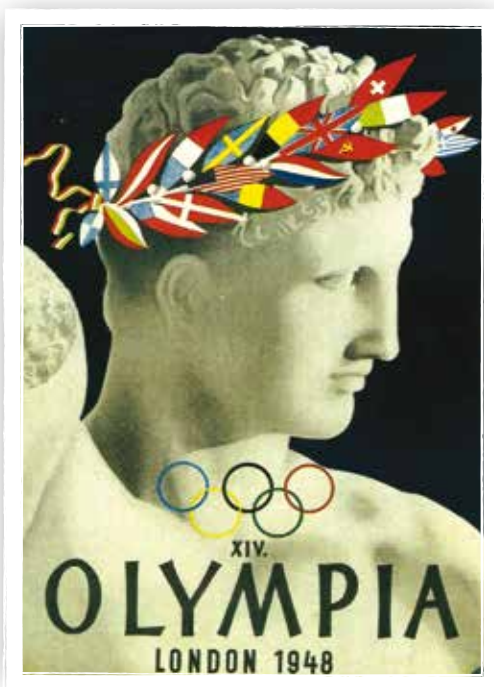
Svetový vojnový požiar ohrozil existenciu ľudstva a prerušil aj olympijskú tradíciu. Hry v rokoch 1940 (pôvodne boli pridelené Tokiu, potom sa mali uskutočniť v Helsinkách) a 1944 (mali byť v Londýne) sa v dôsledku vojnových udalostí nekonali.

Exekutíva Medzinárodného olympijského výboru predĺžila Londýnu mandát a dala mu možnosť usporiadať hry o štyri roky neskôr, než sa pôvodne plánovalo. Na OH 1948 nepozvali výpravy Nemecka a Japonska, keďže išlo o krajiny, ktoré rozpútali svetovú vojnu a dopustili sa množstva vojnových zločinov.

Táto zlatá medaila slovenského športovca bola jednou z 11 medailí výpravy ČSR na Hrách XIV. olympiády v Londýne, najúspešnejšieho vystúpenia reprezentantov ČSR v do-

vtedajšej histórii Hier. Až šesť cenných kovov malo zlatý lesk! V neoficiálnom medailovom rebríčku krajín vďaka tomu ČSR obsadila vynikajúce ôsme miesto.

Najúspešnejším členom výpravy bol so ziskom zlatej a striebornej medaily vytrvalec Emil Zátopek. Triumfoval v behu na 10 km, okrem toho na 5 km dobehol druhý. Tým sa začalo obdobie jeho celosvetovej slávy, ktoré o štyri roky neskôr vyvrcholilo tromi triumfami na OH v Helsinkách.

Rub a líce zlatej olympijskej medaily z Londýna 1948.

Momentka z nástupu československej výpravy na slávnostnom otvorení OH v Londýne.

Na Hrách XIV. olympiády boli medzi 4 099 športovcami aj reprezentanti Československa. K naozaj úspešnému vystúpeniu výpravy ČSR prispel zlatou medailou i boxer Július Torma v kategórii do 67 kg. Na jeho počesť vystúpala na stožiar československá štátna vlajka a halou Empire Pool sa rozliehali tóny hymny 13. augusta 1948.

Ďalšie londýnske zlaté medaily z rýchlostnej kanoistiky (Josef Holeček v C1 na 1 000 m, František Čapek v C1 na 10 km, Jan Brzák a Bohumil Kudrna v C2 na 1 000 m), a z gymnastiky (družstvo žien) boli pokračovaním veľkej tradície v týchto športoch. Ale pre československý box bolo Tormovo zlato pod piatimi kruhmi vôbec prvé.

*Československí športovci v londýnskej olympijskej dedine.
Torma druhý zľava, druhý sprava tréner Opluštil.*

Aká bola cesta Júliusa Tormu k vrcholu jeho kariéry? Začnime tým, že namiesto pôvodne plánovanej osmičky československých boxerov (čo bol maximálne možný počet) cestovali do Londýna len piati. Výkonnostne na účasť na OH mali ôsmi borci, ale viacerí museli zostať doma. Zo slovenských borcov boli medzi nimi vážni kandidáti štartu na OH Kellner, Mužlay, Švarko a Zachara.

Z návštev novinárov v predolympijskom tréningovom tábore v českom Petrohrade bolo možné dočítať sa o hladných boxeroch. Napísali, že Tormovi sa z doplnkových športov najviac zapáčil stolný tenis a nohejbal, no jeho koníčkom sú karty, najradšej hral mariáš. Pobyt spríjemňoval Rademacher hrou na harmonike.

V olympijskom ringu sa predstavili dvaja zástupcovia slovenského boxu: Torma vo welterovej hmotnosti do 67 kg a rozhodca Kobza, ktorý bol súčasne i delegátom na kongres AIBA. Ako rozumel svojej profesii, o tom mu po OH vystavili dobré vysvedčenie: bol zaradený medzi 11 rozhodcov zo 68, ktorí dostali absolutorium. O tom, čo sa dialo v olympijskom ringu v Londýne, informoval i v tlači.

Očitých svedkov Tormovho triumfu bolo viac, najlepšie ho však opísal práve Bohumil Kobza. Pred textami Imricha Hornáčka, vtedajšieho redaktora agentúry ZAS (neskôr redaktora týždenníka Štart a šéfredaktora Tipu) či Otakara Maška, vtedajšieho redaktora Ruchu (neskôr Čs. sportu), dávame prednosť textu Bohumila Kobzu. Konkrétne ide o jeho riport, publikovaný v športovom denníku Štart 31. augusta 1948. Detailne popisoval Tormovo londýnske účinkovanie.

Medaila, akú dostávali účastníci OH 1948.

Filatelistický zberateľský artefakt - britská poštová známka vydaná k OH 1948 v Londýne na pohľadnici, odoslanej z hier.

Fotokópia Tormovej akreditačnej karty.

LONDÝNSKA CESTA K TRIUMFU OČAMI BOHUMILA KOBZU

Kobzov dobový text s titulkom „Tormova úspešná cesta v olympijskom ringu“ uvádzame v pôvodnej podobe (aj s originálnymi medzitulkami), iba s jemnými štylistickými úpravami vzhľadom na aktuálne mierne odlišnú podobu spisovnej slovenčiny. Fakty z prvej ruky vyvracajú niektoré nepravdy z neskorších textov v rôznych médiách.

„Vítazstvom Jula Tormu zapísalo sa meno ČSR prvý raz v histórii medzi skromný zoznam štátov, ktorých príslušníkom sa podarilo získať najvyššiu olympijskú poctu v jednej z najmladších disciplín, v pästiarstve.

Triumf slovenského športovca, batóvianskeho Tormu popri úspechu Zátopka oprávnene hodnotíme ako najväčší v čs. športe vôbec. Uznanie zahraničnej tlače, ako aj najvýznamnejších svetových odborníkov, stavia Tormu na prvý stupeň svetovej výkonnosti.

Na tak ojedinelý úspech, ktorý ťažko budeme vedieť opätovne zaznačiť do histórie nášho športu, musíme byť všetci hrdí. Ako vedúci čs. pästiarскеj výpravy na OH v Londýne považujem za svoju povinnosť tlmočiť našej športovej verejnosti čo najvernejšie celý priebeh postupu Jula Tormu od víťazstva k víťazstvu až na stupeň najvyšší – na stupeň olympijského víťaza.“

Svedomitá príprava základom úspechu

Torma často doplatil na neodbornosť niektorých čs. športových novinárov. V referátoch o jeho zápasoch sme čítali posudky, znevažujúce jeho výkonnosť, ba spomínal sa akýsi "cirkusácky" štýl. Našlo sa málo tých, čo vyzdvihli jeho svedomitosť v príprave, jeho čistý spôsob boja, vzorné osobné vlastnosti a priam asketicky vedený život.

Torma je filozof ringu. Sám si určil dobu, keď má začať s tvrdou prípravou na olympiádu. A neurčil si pre svoje pohodlie krátku dobu. Viac než šesť predolympijských mesiacov si plánuje rozdeliť na stále sa stupňujúcu prípravu. Po vlastnej príprave sa

Oficiálny plagát OH 1948 v Londýne.

zúčastnil na trojtýždňovom tábore v Petrohrade a na Jflovšti. Vo vedomí dokonalej a všestrannej pripravenosti odchádzal do Londýna s pevným predsavzatím zvíťaziť v najťažšej pästiarskej súťaži sveta.

Sebavedomie a pevná vôľa

Torma vystupuje v pästiarskom prostredí veľmi sebavedome. Keby táto vlastnosť nebola podložená naozaj priam boxerskou genialitou a vrcholným umením, mohla by sa mu azda vytýkať. Za daného stavu je však Julovo sebavedomie prirodzeným prejavom, ktorý je takmer vždy základom jeho úspechu. Pevná vôľa a silné nervy sú ďalšie klady, ktorými už v šatni poráža svojich súperov.

*Torma v rovnošate pod čs. vlajkou v olympijskej dedine vo West Draytone.
Na zápästí jeho zranenej ľavej ruky vidno spevňujúci obväz.*

Tormova vôľa je obdivuhodná. Minulý rok na majstrovstvách Európy v Dubline si zlomil v prvom zápase palec. V ďalšom mu bol súperom Maďar Papp. Keď som chcel Júla duševne pripraviť na možnosť neúspechu za takýchto okolností, jeho odpoveďou bolo presvedčenie, že dobojuje súťaž víťazne i so zlomeným palcom. Boxoval a vyhral nad Pappom a nebyť nespravodlivého verdiktu v zápase s Francúzom Escudiém, bol by si odniesol z Dublinu aj titul.

Spomenuté vlastnosti pomohli Tormovi aj k olympijskému víťazstvu. V Empire Pool, kde sa pästiarska súťaž konala, mali reprezentanti každého štátu svoju šatňu. Pred jednotlivými zápasmi odviedli sekundanti nasledujúcich súperov do osobitnej miestnosti, kde sa urobili posledné potrebné prípravy. Odtiaľto prešli súpermi do ďalšej miestnosti, ktorá však bola akousi duševnou mučiarnou. Zvonku sem doliehali výkriky a povzbudzovanie pri práve prebiehajúcich zápasoch a naproti sedel a neraz sa nervózne triasol súper. A v takomto prostredí začínal už Torma pripravovať svoje víťazstvo.

Duševná rovnováha bez hockakej depresie vždy väčšou mierou zdeptávali jeho nervovo slabších súperov. Tieto vlastnosti neopustili Tormu ani pred finálovým bojom, keď sa celá čs. kolónia triasla trémou. Jeden však nie. Akoby sa ho tá veľká udalosť vôbec netýkala. V šatni, v bielych trenírkach a červenom tričku so štátnym znakom na prsiach, bavil sa s černochochom, jediným reprezentantom USA a jediným farebným borcom vo finále, pričom mu vtipne posunkami naznačoval, že nie tu, ale až v ringu treba boxovať.

Čierny Herring, odedý v hodvábnom drese, prehral 1. kolo už v šatni, lebo odchádzal na boj zdeprimovaný Julovým pokojom a sebavedomím.

Súťaž sa začína

Najdôležitejším aktom prvého dňa bolo žrebovanie. V pästiarstve je to ako v lotérii. Kým takto najslabší borec môže postúpiť do II. kola bez boja, môže sa stať, že dvaja favoriti sa stretnú už v I. kole a jeden z nich musí vypadnúť. Všetko závisí od šťastia pri ťahaní čísla z urny.

Bohumil Kobza, autor reportu o Tormovej ceste k olympijskému víťazstvu, predseda Čs. únie boxerov amatérov. Na OH v Londýne pôsobil ako rozhodca.

Môžeme povedať, že čestný predseda AIBA Wyatt mal pre ČSR šťastnú ruku. Majdlochovi vytiahol číslo, ktoré postúpilo bez boja do II. kola a Tormovi určil žreb za súpera jemu dobre známeho Maďara Beneho. Vcelku bolo v polostrednej váhe 26 účastníkov, z toho 13 Európanov, 5 z amerických kontinentov, 5 z Ázie, 2 z Afriky a 1 Austrálčan.

Keď nás vítal predseda jury d'appeal, írsky generál Murphy, jeho prvá otázka sa týkala Tormu. Spomenul si na príkorie, ktoré sa Tormovi stalo v Dubline a ubezpečil nás, že považuje Jula za najlepšieho pästiara polostrednej váhy.

Bene prvou prekážkou

Pred 23. hodinou večer došlo k boju predposlednej dvojice (42. v poradí) Torma – Bene. Keby boli Maďari vedeli, ako sa skončí vyžrebovanie, iste by neboli poslali do Londýna starého Beneho, ale skôr niektorého mladšieho pästiara v inej váhe. Takto Bene, poznajúc Tormove kvality (prehral s ním už asi 15 ráz), išiel do predom strategického boja.

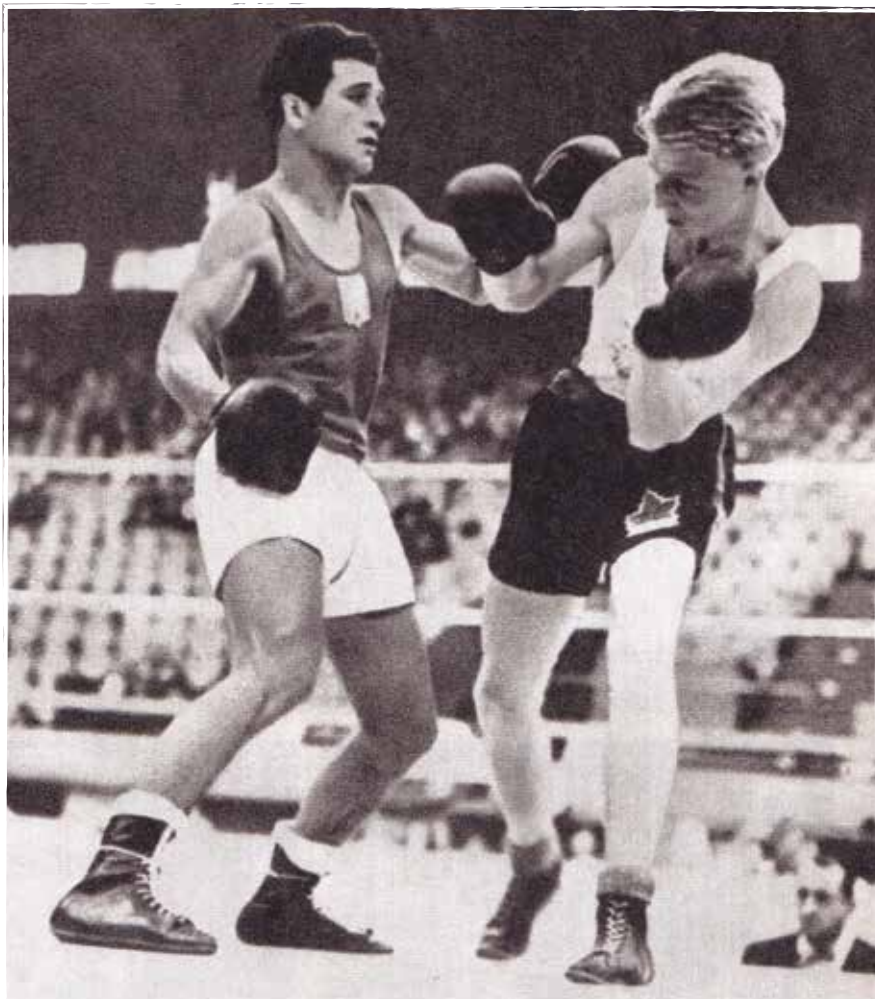
Torma očami českého karikaturistu Fišera.

Karikaturista Tormu videl ako boxera, ktorý súperov knokautuje.

V tom sa však skrývalo aj určité nebezpečenstvo pre Tormu. Mali sme obavy, aby podceňovaním súpera nestratil nakoniec zápas. Vinou Beneho a belgického rozhodcu, ktorý netrestal Maďarov nečistý boj, zmenil sa zápas v nepeknú šarvátku, v ktorej síce získal Torma bezpečne bodové víťazstvo, no celkový výkon nás naladil pesimisticky.

Nemohli sme byť spokojní a k tomu ešte hneď po zápase sme museli nastúpiť do autobusu, takže ani Torma, ani tréner Opluštil nemohli pozorovať boj ďalšej dvojice Blackburn (Kanada) – Velez (Filipíny), ktorej víťaz mal byť ďalším Tormovým súperom.

Z Tormovho boja s Kanadánom Blackburnom možno vyčítať jeho jasnú prevahu.

Ďalšia obeť – Blackburn z Kanady

Po nedeľnom odpočinku pokračovala pästiarska súťaž v pondelok ráno. Sympatický generál Murphy prišiel spraviť svoje proroctvo a s ľútosťou mi oznámil, že Torma je ďaleko od svojej dublinskej formy. Premýšľal som, ako jednať s Julom, aby v ďalšom zápase došlo k jeho plnému úspechu. Rozhodol som sa jednať otvorene a naznačil som mu, že väčšina činovníkov konštatovala jeho slabú formu po zápase s Benem.

Tento posudok sa Tormu zjavne dotkol a jeho odpoveď bola preňho charakteristická: „Dobre, keď si tak myslia. Dnes nebudem boxovať tri kolá. Ten vysoký Kanadčan mi naletí a pôjde na zem ako nohavice.“

Jul svoj sľub doslova dodržal. Oveľa vyšší, statný ryšavovlasý Blackburn inkasoval hneď po gongu ťažký ľavý hák na hlavu. Torma bil z dištancu bleskovo, ľavou – pravou. Nie celé série, ale vždy len ojedinelé údery, s celou silou a váhou. Takto otriasol Kanadčana, ktorý šiel už v prvom kole tri razy na, osem' na zem. Už na začiatku II. kola sa ocitol opäť na ringovej podlahe a rozhodca Heddad prerušil ďalší beznádejný boj Kanadčana.

V radoch odborníkov nastalo prekvapenie. Je to ten istý Torma, ktorý boxoval v sobotu s Benem?

Zranená Tormova ruka

Skvelý úspech nám však zranil ľavú ruku a bolesť nám priňiesla starosti. Torma si zranil ľavú ruku a hneď za ukazovákom veľmi opuchla a bolela. Vďaka starostlivosti Dr. Handzu urobili sa všetky opatrenia, aby Torma mohol úspešne pokračovať.

Zranenie, i tak bolestivé, nezlomilo však Julovo sebavedomie a vyhlásil, že olympiádu prišiel vyhrať, i keď si ruku zlomí hoci v zápästí. V tomto stave musím vyhrať, alebo zomrieť. Tak zneli Julove typické slová. V noci dostal od Dr. Handzu penicilínovú injekciu, ráno pri lekárskej prehliadke so zatátnymi zubami tajil lekárom bolesť v ruke a pred 12. hodinou nastupoval s kofeínovou injekciou na zápas so Španielom Aureliom Diazom Cadabedom.

MUDr. Pavel Handzo, ktorý zachránil Tormovu zranenú ruku a tým i zlatú medailu, bol neskôr profesorom a prednostom Kliniky telovýchovného lekárstva Fakultnej nemocnice v Bratislave, predsedom zdravotníckej rady a členom predsedníctva Slovenského ústredného výboru ČSZTV.

Cadabeda diskvalifikovaný

Španieli poznajú Tormu veľmi dobre. Julio si zápas pripravil už v šatni. Veselosťou, ako by ho nikdy nič nebolelo, deprimoval už vopred svojho súpera. Za vedenia Íra Walsha, ktorý rozhodoval v Chicagu zápas Amerika – Európa, začal sa boj ako vždy Tormovým ľavým hákom. Odpoveďou bol Španielov zúfalý klinč, za čo sa mu dostalo už v prvých sekundách napomenutie, ktoré sa vzápätí opakovalo. Torma útočí, súper neboxuje, ale snaží sa len unikáť. Nemohol však zabrániť, aby ho poriadna Tormova rana neposadila na chvíľu na zem.

V ďalšom kole sa obraz hry nezmenil a po opätovnom napomenutí rozhodca Walsh diskvalifikoval Španiela. Od Tormu to bola skvelá ukážka taktickej vyspelosti. Takmer bez námahy získal cenné víťazstvo, pričom sa rozumne šetril, lebo večer nastupoval už do semifinále boja s Talianom D'Ottavio.

Ďalší na rade: Talian d'Ottavio

Pre veľkú vzdialenosť pästiarskej haly od olympijskej dediny nemohol si Torma po zápase odpočinúť doma, ale prebdel celý čas až do večera v šatni. Ruka ho bolela vždy väčšmi. Nevie, či by bola, strata muža, keby Dr. Handzo opäť kofeínovou injekciou nestlmil bolesť Tormovej ruky.

Torma kľudný, akoby šiel na partiu obľúbeného ping pongu, odchádzal na zápas, azda najdôležitejší. Sekundantom D'Ottavia bol Steve Klaus, Američan maďarského pôvodu, ktorý poznal spôsob Tormovho boja veľmi dobre, a to nám nebolo práve príjemné.

Torma sa rozhodol, že si určí taktiku boja až po I. kole. Medzitým prebiehal v hale zápas, ktorý mal určiť prvého víťaza pre finále. Juhoafričan Du Preez boxoval s čiernym Američanom Herringom. Zhodou okolností som tento zápas bodoval. Na Tormovu žiadosť som presne pozoroval boj oboch borcov. Naša skrytá túžba bola, aby zvíťazil Du Preez, proti ktorému by sa bol Julov štýl lepšie uplatnil. Osud chcel, aby zvíťazil Herring.

Zápas Torma – D'Ottavio viedol Angličan Thompson a bodovali ho Šaniel Riroto, Nórr Gill a Američan Schwinger. Nepriaznivého zloženia rozhodcovského zboru bol si Torma po mojom upozornení plne vedomý.

Nepomohol ani Klaus

Veľký boj sa začal obojstranne opatrne. Torma pôsobil pokojnejším dojmom a diktoval boj podľa svojej potreby. D'Ottavio bol vysoký pästiar, o hlavu vyšší od Tormu, v umení však, ako sa ukázalo, omnoho menší. Po I. kole bolo už vidieť, že ak sa nestane nič neočakávané, máme účasť vo finále zaručenú. Čert však nikdy nespí a začiatok II. kola zrejme ukázal, že Talianov sekundant Klaus zaúradoval. D'Ottavio nabral odvahy a mohutne útočil. Torma s absolútnym pokojom unikol však jeho útokom a sám vracal aj s úrokmi, čím lámaval posledné nádeje snaživého Taliana. V III. kole bola situácia pre Tormu už celkom jasná a vyznela v jeho postup do finále.

Už nepôjde o fazuľky

Ak sa vám niekedy zdá, že Torma boxuje bez záujmu, práve vtedy je jeho záujem o víťazný výsledok najväčší. Torma sa však nerád, a to je celkom správne, vyčerpáva v neekonomickom štvaní sa, ktoré ničím neprispieva na bodovacích lístkoch. Julo si bol vedomý, že zajtra ho čaká vo finále najväčší boj jeho života. A uvažoval takto: „Čo myslíš, Bohuš, teraz mám takmer 26 rokov a ak by som nevyhral, kto vie, čo bude so mnou o štyri roky. Teraz to už nepôjde o fazuľky. Viem, že vyhrám, ale bude to ťažká robota.“ Nečakal už na spoločný autobus, ale podzemnou dráhou sa ponáhlal do ubikácií, aby si čo najvýdatnejšie odpočinul.

„Večer počujete československú hymnu“

Dojmy zo dňa finálových zápasov by obsiahli celú knihu. V tento deň – piatok 13. augusta – bola hala Empire Pool nabitá akýmsi neopísateľným ovzduším. Azda to pocitovali len prívrženci tých borcov, ktorí mali večer bojovať o najväčšiu poctu. My z ČSR sme to pocitovali dvojnásobne. Od 16. do 19.30 hodiny, keď sa mali otvoriť finálové boje, bol pre finalistu čas veľmi dlhý.

Cez celý tento čas odpočíval v šatni náš Julo. Občas prišiel niekto k nemu, aby si vyžiadal jeho autogram a sem-tam zavítal aj nejaký novinár. Aby nemusel myslieť na večerný boj, musel som s ním celý čas predebatovať. To bola jeho príprava. Hovoril: „Nenechajte ma samotného, chcem sa rozprávať o hocičom.“ A za tých zopár hodín diskusie som spoznal ešte lepšie dobrú dušu nášho reprezentanta, ktorý si ozaj zaslúži obdiv všetkých.

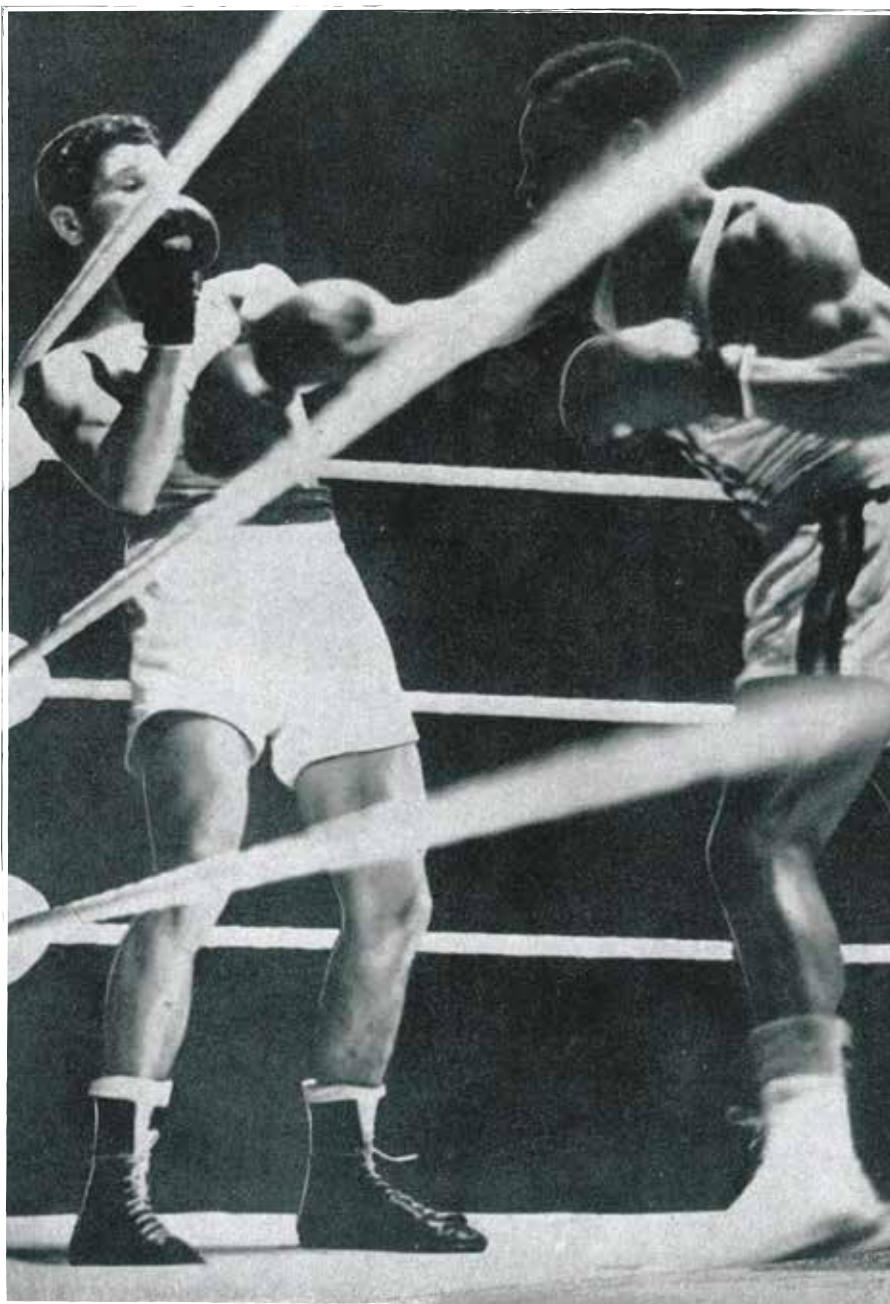
„Dnes som trénoval, ako budem večer stáť na tom najvyššom stupni. Bude to dobré, ide mi to. Joj, to bude krásne, keď budú večer hrať československú hymnu. Doma budú mať zo mňa radosť.“ Čas utiekol a pred stupňami víťazov sa usadila hudba... A hala pre 16 000 ľudí sa naplnila do posledného miesta.

Tormov životný úspech

Sotva doznela hymna na počesť víťaza predchádzajúceho zápasu, už sa objavil v dverách haly americký černocho, Tormov súper Herring. Julo vo svojom rohu si uvoľňuje ako obyčajne pohybom hlavy krčné svaly a na povel ringového rozhodcu, Španiela Casanovana, sa začína najväčší boj čs. pästiara za bodovania Fína Harma, Austrálčana Bustanenteho a Nóra Gilla.

Torma začal ľavou, černocho však pokojne priamo a typickým americkým štýlom sa snaží zatlačiť Tormu do povrazov, kde by mohol ťažiť z blízkeho boja. Zrejme čaká na vhodný moment pre svoj tvrdý úder... Torma však ako sme ho doteraz azda ešte nevideli, získava v nádhernej práci na vzdialenosť direktom a hákmi bod za bodom. V povrazoch sa neocitol ani raz.

Gong. Sedím v tesnej blízkosti Tormovho rohu a ukazujem mu na prstoch, že musí

*Z finálového duelu Tormu s Američanom Herringom.
Na snímke sa Torma bráni, ale z víťazstva sa tešil on.*

Výsledky OH 1948 – welterová váha (do 67 kg): 1. Július Torma (Československo), 2. Horace Herring (USA), 3. Alessandro D'Ottavio (Taliansko), 4. Douglas Du Preez (Južná Afrika), 5. – 8. miesto William Boyce (Austrália), Zygmunt Chychla (Poľsko), Aurelio Diaz Cadabeda (Španielsko), Eladio Herrera (Argentína).

Veľmi cenná a doteraz nepublikovaná momentka z ceremoniálu vyhlasovania medailistov pochádza z pozostalosti lekára našej londýnskej olympijskej výpravy Pavla Handza.

*Dvaja najlepši boxeri vo welterovej hmotnosti po boji:
Július Torma (ČSR) a Horace Herring (USA).*

Kreslený film Start - u

Kresby: Miloš Kolesár

TORMA S ÚSPĚCHOM ZAÚTOČIL
NA OLYMPSKÝ AUTOMAT NA „ZLATÉ“

ANI NAŠIM KANDIDOM FOR-
TUNA SO „ZLATÝMI“ NEUTIEKLA

PRE MEXICKÝ FRONT
BOLA PRIPRAVENÁ NAHRADNÁ ZÁLOHA

TORMU PRIVÍTALI V BAŤOVANOCH

ZÁTOPEK MAL V LONDÝNE NAJ-
ŤAŽŠÍ ZAŤVOD PO ZAŤVODE

V časopise Štart sa londýnske olympijské dianie objavilo aj v podobe kresleného filmu – komiksu. Ten zachytával aj návrat Tormu do Baťovian.

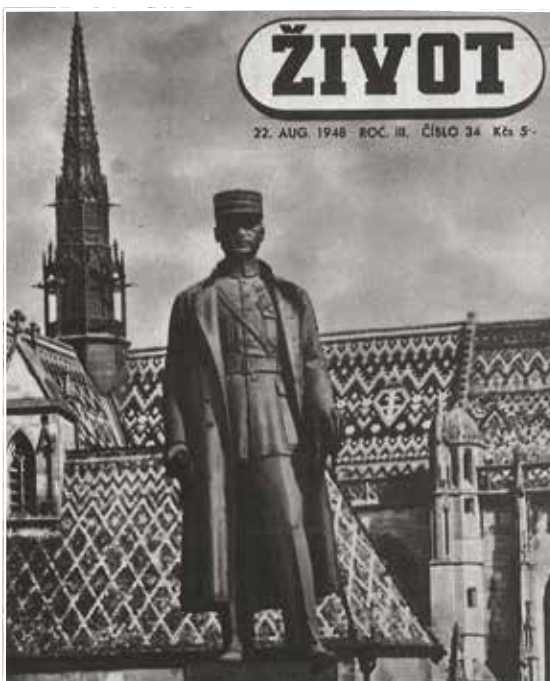
boxovať plné tri kolá. Kývne hlavou, že mi rozumie. V II. kole černochoch pridáva, ale Torma bezchybnou prácou nôh a zásahmi z každej pozície udržiava si bodový náskok. Julio prvý raz ustupuje do povrazov, pričom sa však neocitol on v pasci, ale jeho súper. Dva Tormove úniky a dva razy je Herring hlavou vonku z povrazov. Torma však nijako nezneužíva túto vratkú pozíciu černochocha. Obecenstvo niečo podobné doteraz nevidelo, búri nadšením.

Jediný reprezentant USA, ktorý je vo finále, vsadil všetko do III. kola. Vie, že môže zvíťaziť už len mohutným finišom cez celé kolo, alebo na K. O. Torma chápe situáciu a po dohovore so sekundantom Opluštilom ostáva dve minúty v defenzíve, pričom však majstrovsky uniká. Zasaňuje kontrami, takže černochoz zo svojho útoku nič nevyťažil.

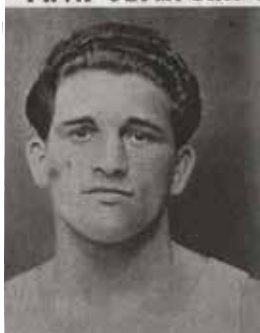
Dve minúty uplynuli, sekundant dáva znamenie a Julu nasadzuje finiš. Je to nádherný boj dvoch majstrov boxu, v ktorom dominuje presnejší a pohyblivejší Torma. Posledný presný hák na bradu Herringovu a prichádza koniec nezabudnuteľného boja. Kontrolujú sa bodovacie lístky a maďarskí i poľskí vedúci mi už gratulujú k Tormovmu víťazstvu. Halou ozýva sa hlas hlásateľov: „Vítazí Torma z Československa!“

Celé vedenie AIBA, očarované skvelým Tormovým výkonom, mi blahožela pre ČSR. Medzitým naši objímajúc Tormu odvádzajú ho k stupňom víťazov a tu sa mi dostáva prvý raz možnosť poďakovať mu. Oči nás obidvoch boli vlhké. Boli to radostné chvíle.

Nad okrajom bazéna na najvyššom stupni stojí Torma s čs. levom na prsiach, po jeho pravici Herring z USA, na ľavej strane Talian D'Ottavio. Velebné tóny našej hymny sa nesú priestrannou halou Empire Poolu a na najvyšší stožiar sa pomaly vznáša čs. zástava. Na tú chvíľu nezabudneme. Julov plán a predpoveď sa splnili. Sme na neho hrdí a ďakujeme mu za tak úspešnú reprezentáciu.

PRVÁ OLYMPSKÁ ZLATÁ NA SLOVENSKO

Prvú raz v dejinách nášho športu dostáva sa zlatá olympijská medaila, najväčšia pocta, ktorú môže športovec dostáť, na Slováka. Pôstler ZK Bratislava, Julo Torma, zvíťazil vo finále olympijského turnaja v Londýne vo veľmi prepracovanej kade Dianny Amor-Denon Herringov. Súvisiaci športové výsledky prináša správa o tomto svetom úspechu bolševického športu iste a poctom najväčšieho uznanie a ľudosti. Každý Torma preberá krásnu medailu z ruky predsedu olympijského výboru, lorda Binghamu, dostato sa mu od občanov našich ostalo. — V budúcich čísle „Života“ prinášame reportáž a športovú kariéru nášho najslávnejšieho olympionika.

Olympijský triumf Tormu mal odozvu, o čom svedčí výstrižok z časopisu Život z 22. augusta 1948. Na obálke týždenníka je dôkaz o tom, že pred košickým Dómom vtedy ešte stála socha M. R. Štefánika.

*Július Torma po návrate domov s vavrínovým vencom,
čo bola pre boxera naozaj netradičná dekorácia.*

BAŤOVANY A SLOVENSKO PRIVÍTALI OLYMPIJSKÉHO VÍŤAZA

„Náš zlatokop – Julio Torma“ – takýto titulok mal celostranový text v Národnom podnikateľovi (28. 8. 1948), ktorý priblížil čitateľom privítanie olympijského víťaza v Baťovanoch. Reportáž vo filmovom týždenníku zase divákovi priblížila na celuloide tieto chvíle zo slávnostného privítania Tormu v meste, ktoré ho prichýlilo po príchode z Maďarska. Bolo to vskutku srdečné privítanie.

Z Londýna priletel Torma do Prahy v skupine olympionikov lietadlom RAF v pondelok 16. augusta večer. Na letisku ho čakala manželka a predseda odboru boxu z Baťovian Šauša, ktorých priviezol na podnikovom lietadle šéfpilot Krähnel. Nasledujúci deň, v utorok 17. augusta o 16. hodine pristáli po spiatočnej ceste z Prahy na letisku v Šimonovanoch.

Tormov triumfálny návrat do Baťovian. Samozrejme, mase ľudí sa musel aj prihovoriť.

Torma už priviezol v batožine pohár od Predsedníctva boxerského odboru Čs. obce sokolskej a v rukách mal kyticu červených ruží od pražskej kancelárie podniku Baťa. Na námestí v Baťovanoch, kam ho priviezli podnikovým autom, umocnila atmosféru podniková dychovka.

Torma sa ocitol najprv na ramenách baťovianskych učňov a boxerských kolegov z klubu, ktorí ho vyzdvihli na tribúnu i s vavrínovým vencom so stuhami vo farbách čs. trikolóry. Tam ho víтали predseda Závodnej rady Kadela, rečníkmi boli predseda

Miestneho národného výboru Paluda, riaditeľ podniku Fábry, riaditeľ odborov Bezák a riaditeľ Batovej školy práce Altus.

Olympijské prvenstvo Tormu malo odozvu, veď k tomu prispeli i rozhlasové reportáže Štefana Mašlonku a Josefa Laufra, ktorých veľký chýr sa šírila už predtým z hokejového svetového šampionátu 1947 v Prahe a o rok neskôr zo zimnej olympiády v St. Moritz. Treba podotknúť, že obaja mali po návrate isté problémy s novými nadriadenými, pretože objednané linky nestačili a oni si dovolili vybaviť viac od „imperialistickej“ BBC. Tá sa nepriaznivo vyjadrovalo o komunistoch, ktorí uchvátili moc v ČSR. K informovanosti prispeli i športové správy rozhlasu z Bratislavy, kde v tom čase už pôsobil Gabo Zelenay.

V domácom prostredí sa po prvý raz po OH predstavil Torma koncom augusta na turnaji o Pohár generálneho riaditeľa Trojana. Získali ho ZK Batovany (20 bodov), pred ŠK Teplice – Šanov (16 b) a ZKOP Prostějov (12 b). Po dvoch knokautoch Srncovi a Tomanovi boli ovácie publika pre Tormu oprávnené.

O svoju radosť sa olympijský víťaz s občanmi Batovian delil aj s dcérkou v náručí.

Nasledovala zvýšená frekvencia Tormovho mena v titulkoch novín. Najprv 31. augusta v hoteli Carlton v Bratislave usporiadala Slovenská sokolská rada slávnostný večer na počesť Tormu a slovenských členov výpravy na OH. Okrem predsedu SSR Karola Stráňaia sa zúčastnili povereník vnútra Daňo Okáli a riaditeľ Baťových závodov Josef Trojan.

Nasledovalo prijatie Tormu u vtedajších najvyšších predstaviteľov na Slovensku 1. septembra v Bratislave. V sprievode Karola Stráňaia prijali Tormu povereník školstva Laco Novomeský a predseda Zboru povereníkov Gustáv Husák.

Fotografia veľkého diplomu, ktorý Torma po návrate z OH dostal od Slovenskej sokolskej rady. Zarámovaný diplom je v zbierkach Slovenského olympijského a športového múzea a verejnosť si ho môže pozrieť pri návšteve Výstavnej siene prof. Vladimíra Čerňušáka v bratislavskom Dome športu.

S diplomami, obrazmi, pamätnými pohármi a plaketami od vtedajších politikov a funkcionárov riadne kontrastovali finančné ponuky manažérov. V spravodajstve Štartu sa v októbri objavila suma 40 000 dolárov, ktoré Tormovi ponúkali za prestup k profesionálom. Agenti vybrali dvadsiatku z olympijského turnaja, akýsi „20th Century Club“. Z týchto najvhodnejších pre profiring boli štyria: Perez (Argentína) do 51 kg, Torma (ČSR) do 67 kg, Papp (Maďarsko) do 73 kg a Inglesias (Argentína) nad 80 kg. Torma figuroval i v predbežnej nominácii na stretnutie Amerika – Európa.

DO KONCA ROKA UŽ BOXOVAL LEN MÁLO

Zo športového i osobného hľadiska bol záver roka pre Tormu pozoruhodný. Do ringu sa proti nemu postavili skutočne iba najodvážnejší, ktorí sa nebáli priamej konfrontácie. Poniektorí ďalší radšej „zutekali“.

Istý čas Tormovo meno chýbalo vo výsledkoch, preto vyznel výsledok súboj Poľsko – ČSR 12:4 v Poznani ako debakel. Tam sa blykli dvaja naši, ktorí nedostali dôveru pre OH: Kellner zvíťazil nad medailistom Antkiewiczom a Švarko nad Pisarským.

Pri referáte z ligového zápasu Železničiarov Bratislava s Baťovanmi (10:6) sa objavila informácia, že Torma, hoci knokautoval Baláža i bez formy, vykonával prezenčnú vojenskú službu. Z centrálnej registratúry Vojenského archívu v Trnave je známe viac.

Torma sa 8. septembra 1948 zúčastnil na dodatočnom odvode v Trenčíne. Na vykonanie vojenskej prezenčnej služby bol zaradený k spojovacej batérii 9. delostreleckého pluku T. G. Masaryka. Po základnom výcviku ho najprv 8. novembra prepustili na trvalú dovolenku až do úpravy branného pomeru. Potom bol podľa paragrafu 83 /1c branného predpisu 20. novembra ako vojak v zálohe preložený do náhradnej zálohy a zvyšok vojenského výcviku mu odpustili.

V závere roka bol olympijský víťaz aktívnym účastníkom disciplinárneho konania Odboru boxu Slovenskej sokolskej rady za udalosť po ligovom stretnutí Sokol Baťovany – Sokol Baťa Nové Zámky (6:10) v Spoločenskom dome. Došlo tam totiž k inzultácii rozhodcov Júliusa Kamenického (Trenčín), Františka Madu a Cypriána Bernáta (obaja Bratislava) a Jána Lörinca (Žilina), a tiež borcov Zacharu a Homolu.

Okrem predsedu klubu Júliusa Šauša dostal pokarhanie za nešportové správanie i Torma. A niektorí fanúšikovia dostali zákaz účasti na boxerských zápasoch. O incidente sa nepodarilo zistiť viac. Možno predpokladať, že istú rolu mohol zohrať i temperament Tormu, ak bol do toho zainteresovaný.

Torma na dobovej karikatúre.

KONIEC DEMOKRACIE V ČESKOSLOVENSKU

Záver olympijského roka možno vidieť aj z úplne iného uhla. Po prevzatí moci komunistami sa v Československej republike začal otvorený tlak proti demokracii a slobode občanov. Komunisti na to využívali ako tajný nástroj obávanú Štátnu bezpečnosť (ŠtB). V drsných praktikách proti odporcom nového režimu jej výdatne pomáhali sovietski „poradcovia“, povestní využívaním brutálnych vypočúvacích, donucovacích a represívnych metód.

Československá republika sa podobne ako ďalšie štáty vo východnej Európy, v ktorých prebehli tzv. ľudovodemokratické revolúcie, rýchlo ocitla pod dohľadom a direktívou Sovietskeho zväzu. To spôsobilo úteky viacerých popredných športovcov ČSR do zahraničia.

Z prvej pofebruárovej emigrácie boli prví najznámejší tenista a hokejista Jaroslav Drobný, hokejista Josef Maleček, atlét Václav Hausenblas a cyklista Ota Rozvoda. Z nich najväčší úspech v cudzine zaznamenal Drobný, pred emigráciou v roku 1949 člen tímu hokejových majstrov sveta 1947 a strieborných olympijských medailistov ČSR. Po emigrácii sa plne zameril na tenis. Ako reprezentant Egypta vyhral tri grandslamové turnaje vo dvojhre – v rokoch 1951 a 1952 Roland Garros v Paríži a v roku 1954 Wimbledon.

V slovenskej enkláve exulantov najväčšmi rozpúťali médiá „kubaliádu“ okolo pohybu futbalistu Ladislava Kubalu, takisto ako Tormu syna slovenských rodičov v Budapešti. Ten sa napokon cez Taliansko a dištanc od FIFA dostal do Španielska, kde mal potom oslňujúcu kariéru. Stal sa tiež zaťom trénera Ferdinanda Daučíka, rovnako exulanta a potom dlhé roky úspešného trénera FC Barcelona.

Zoznam emigrantov spomedzi športovcov i ďalších ľudí sa postupne začal predlžovať...

V. ČASŤ

OSLO 1949

TORMA MAJSTROM EURÓPY

Druhý vrchol športovej dráhy Tormu predstavoval titul majstra Európy v roku 1949. Ten rok bol pre čs. šport pamätný z dvoch dôvodov: úspechmi špičkových športovcov a zoštátnením telesnej výchovy a športu.

Už v prvom polroku od februára do júna sa hokejisti stali v Štokholme po druhý raz majstrami sveta, krasokorčuliarka Aja Vrzáňová získala v Paríži prvý titul majsterky sveta, stolní tenisti Ivan Andreadis s Františkom Tokárom vyhrali v Štokholme MS vo štvorhre, Július Torma sa v Osle stal majstrom Európy, Emil Zátopek utvoril v Ostrave na vítkovickej dráhe prvý svetový rekord v behu na 10 000 m a tenista Jaroslav Drobný postúpil do finále Wimbledonu.

Marcovým prijatím Zákona o telesnej výchove a športe, naordinovaným Ústredným akčným výborom Národného frontu, dramaticky zmenil stav športových spolkov smerom k zjednoteniu. Komunistický diktát zaobalený do „diktatúry proletariátu“ si našiel spôsoby, ako cez tzv. akčné výbory Sokola „prekádovať“ šport.

Ani box neobišla vtedajšia „očista“. Predsedníctvo JTO Sokol len v priebehu roka menovalo do výboru ústredia boxu na Slovensku nových 24 funkcionárov! Za predsedu menovali Františka Madu. Avšak na májové ME v Osle ešte bol vo výprave Bohumil Kobza, ktorý pôsobil súčasne ako rozhodca.

V apríli sa v tlači objavili informácie o nominovaní Tormu a Pappa na májové stretnutie Amerika – Európa. Po odmietnutí Pappovho štartu zo strany Maďarov odmietla i Čs. obec sokolská štart Tormu. V Chicagu bez nich Európa podľahla Amerike 6:10.

Tormov kalendár štartov 1949 bol hodný šampióna. Už v januári nastúpil v Prahe v medzištátnom stretnutí s Maďarskom (8:8) a vyhral na body nad Szalayom. V tlači sa objavili kritické komentáre na organizáciu i slabú úroveň čs. boxerov a účinkovanie rozhodcov bolo označené ako blamáž.

Vo februári Baťovany hostili Kistext Budapešť a k víťazstvu domácich 10:6 prispel Torma knokautovaním Németha. V marci v Gottwaldove (tak premenovali Zlín) ČSR remizovala s Poľskom 8:8 a Torma vybodoval Nowaru. V nasledujúcom stretnutí Slovensko – Poľsko (5:11) v Nových Zámkoch Torma chýbal.

Majstrovstvá Slovenska mužov sa konali v dňoch 19. – 20. marca v Partizánskom (mesto malo tento názov od 9. februára 1949, dovtedy to boli Baťovany). Označe-

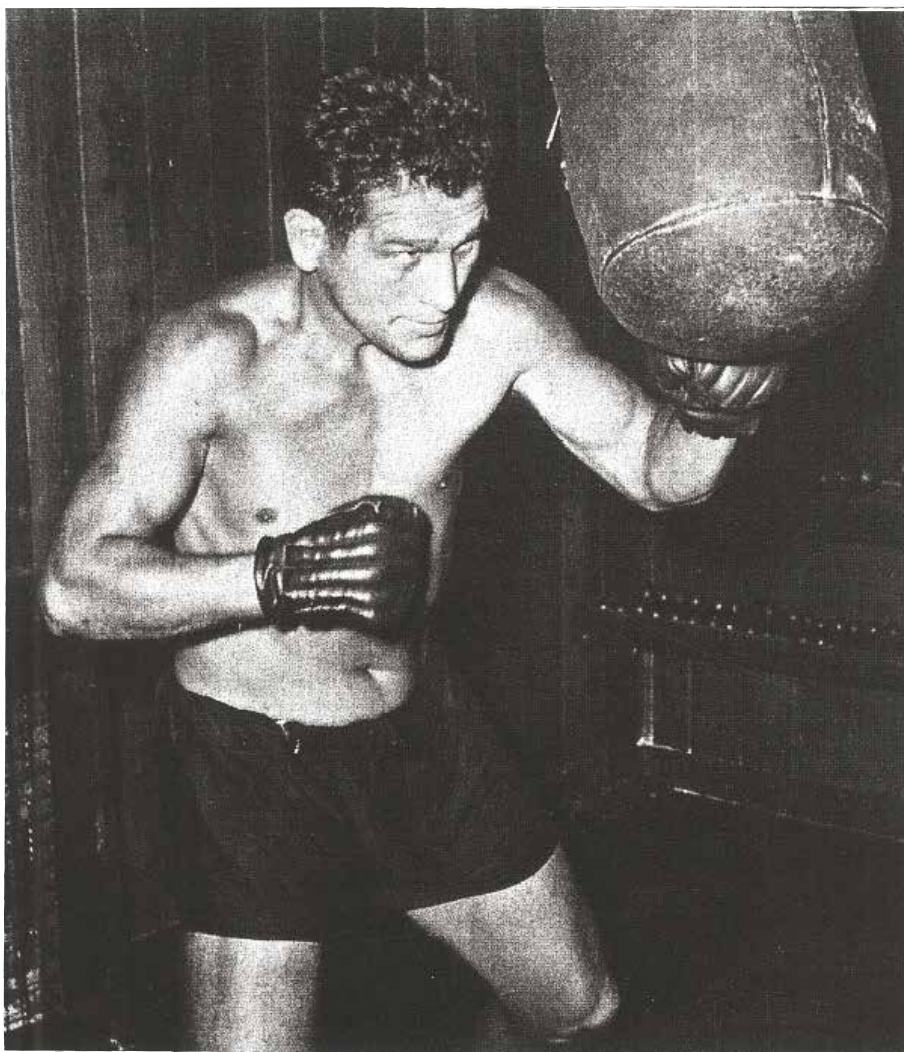

Na prijatí z prezidenta ČSR Klementa Gottwalda sa v marci 1949 zišiel vtedajší výkvet československého športu - zľava najslávnejší hokejista krajiny, čerstvý majster sveta Vladimír Zábrodský, atlét Emil Zátopek, stolnotenisoví majstri sveta František Tokár a Ivan Andreadis, slávny brankár hokejových majstrov sveta Bohumil Modrý a olympijský víťaz v boxe Július Torma. Bolo príznačné pre tú dobu, že Modrý sa len o rok neskôr vedno s ďalšími spoluhráčmi ocitol najprv vo väzbe a potom na veľa rokov vo väzení...

ním ako v poradí deviate nadviazali na národné šampionáty z I. Slovenskej republiky. Boxeri tak nepodľahli novým ideologickým tlakom na vyhlasovanie nových historických prvenstiev nových historických svetlých zajtrajškov...

O slovenské tituly bojovali boxeri za veľkého záujmu vyše 2 000 divákov vo veľkej sále podnikovej jedálne v Spoločenskom dome. Torma sa predstavil v strednej váhe a zvíťazil. V Pravde napísali: „Torma aj tentoraz dokázal, že má neotrasiteľnú pozíciu

V sobotňajšej tlači 2. apríla sa Torma ocitol na prvej strane. V posledný marcový deň totiž bol účastníkom prijatia najúspešnejších čs. športovcov, ktorí získali medaily na MS alebo OH, u prezidenta ČSR Klementa Gottwalda. Následne prijal športovcov i predseda vlády Antonín Zápotocký a usporiadal recepciu s účasťou členov vlády. Tak politici začali u nás tradíciu objavovania sa v odlesku športovej slávy a robenia si zásluh.

Zriedkavá fotografia Tormu pri tréningu.

v pästiarstve na Slovensku a vysoko vyhral na body nad snaživým Krajčovičom.“

Kompletná osmička na majstrovstvách Európy vzišla z aprílových majstrovstiev ČSR v Bratislave a tvorili ju na polovicu Slováci i Česi. Vo veľkej dvorane Reduty zostali doma tri tituly: získali ich Mužlay v kohútej, Matejčík v perovej a Torma v strednej hmotnostnej kategórii. Vo finále okrem nich boli ďalší štyria Slováci. Po vylučovacích dueloch 20. mája v Prahe sa v nominácii napokon objavili štyria slovenskí borci: Zachara, Kellner, Torma a Švarko.

Majstrovstvá Európy sa konali v nórskom hlavnom meste na otvorenom štadióne Bislett, dnes dejisku svetoznámeho atletického mítingu. Hoci výkonný výbor AIBA schválil prijatie ZSSR za člena, na ME sovietski boxeri neprišli, rovnako ani na ďalšie ME roku 1951 do Milána. Premiéru mali až v roku 1953 vo Varšave.

Pre čs. reprezentantov boli 8. majstrovstvá Európy úspešné: zásluhou Tormu sme mali prvého majstra Európy v boxe, Rademacher v polotiažkej získal striebornú medai-

Z Tormu mal obavy každý súper.

lu. A keďže posledný raz určovali rozhodcovia tretieho v poradí, Švarko nezískal bronzovú medailu. Tú dostal rozhodnutím jury Švéd Stig Sjölin. Obaja zdolaní semifinalisti získavali bronzové medaily ex aequo až od ME 1951 v Miláne, resp. od OH 1952 v Hel-sinkách. Tam už v 10 hmotnostných kategóriách podľa rozhodnutia AIBA v roku 1950.

Umenie našich reprezentantov v Osle nebolo primerane ocenené. Prehry Maj-dlocha s Fínom Ljungbergom a Zacharu s Dánom Jensenom boli označené ako ne-zaslúžené. Dokonca v našej tlači museli dementovať informácie o prvom víťazstve Zacharu. Tie sa objavili vďaka tomu, že redaktor agentúry United Press sa po jasnej prevahe Zacharu ponáhlal k ďalekopisu odoslať správu ešte pred verdiktom rozhodcov. Prebleskli tiež názory na nekvalitnú stravu v hoteli Excelsior, kde bola naša výprava ubytovaná. Vraj dobre urobili Maďari, ktorí si priviezli na vylepšenie svoju stravu.

CESTA K EURÓPSKEMU ZLATU

Titulom majstra Európy, druhým vrcholom kariéry po olympijskom víťazstve, sa Július Torma etabloval medzi najväčšie postavy amatérskeho boxu. Vtedy sa ešte majstrovstvá sveta nekonávali, o takú poctu ešte dlho bojovali iba profesionáli.

Cestu Tormu k titulu v Osle možno priblížiť zásluhou riportov nórskeho novinára Knuta Raamberga, uverejňovaných v denníku Pravda popri spravodajstve z bojov v ringu.

V úvode majstrovstiev Európy sa objavili v nórskej tlači prognózy. V Morgenposte boli na listine favoritov z čs. reprezentantov Torma a Rademacher. V prvom riporte najviac rezonoval iný športovec, ako prezrádza pasáž z textu: *„Sobotňajší Zátopkov svetový rekord bol pre československých pästiarov radostným prekvapením a posilnil vôľu borcov dosiahnuť najlepšie výsledky. Olympijský víťaz Július Torma vyhlásil, že Zátopkov rekord je mu tým istým vzorom, ako jeho víťazstvo na londýnskych olympijských hrách. Ďalej vyhlásil, že sa vynasnaží, aby aj jeho výkon v Osle bol rekordný.“*

Po prvom víťazstve Tormu nad maďarským súperom bol v tlači výstižný postreh. *„Časopis Verdensgang píše: Torma má oveľa viac skúseností, ako sa dá očakávať od amatéra a má knockoutový úder v oboch rukách. Maďar Márton je vynikajúcim boxerom, ale proti Tormovi budil dojem neskúseného chlapca.“*

Na opakujúce sa otázky o prestupe Tormu a Maďara Pappa obaja odpovedali, že ani jeden nemieni odísť k profesionálom. Obaja patrili k najobľúbenejším v Osle.

Na margo štvrtfinálového duelu s Talianom Bollanom mieril iba krátky postreh: *„Tormovmu víťazstvu nad Talianom Bollanom venovali pozornosť vo Verdensgangu, že má nielen úder, ale je boxerom klasického štýlu a len zázrak by ho mohol pripraviť o majstrovský titul.“*

Na margo víťazstva Tormu nad semifinálovým súperom Toupém z Francúzska sa

K olympijskému zlatu pridal Július Torma aj titul majstra Európy.

objavili obsiahlejšie hodnotenia v tlači: „*Aftenposten* napísal, že tento zápas, v ktorom obecenstvo čakalo rýchle Tormovo víťazstvo, bol dramatickou ukážkou pästiar-skeho umenia a diváci naň nezabudnú. Namiesto K. O. boli svedkami najtvrdšieho boja o víťazstvo, z ktorého vyšiel Torma ako jasný víťaz. Napriek tomu zažil niekoľko nepríjemných chvíľ. *Verdensgang* napísal, že zápas demonštroval prehnanú Tormovu sebadôveru. Bolo vraj zrejmé, že Tormovi chýba potrebná vytrvalosť pre trojkolové stretnutia, na ktoré nie je zvyknutý.“

V najväčšom nórskom športovom časopise *Sportsmanden* pod titulkom „Traja moderní mušketieri“ vyzdvihol redaktor Per Haugemoe trojicu športovcov, ktorí sa postarali o čerstvé úspechy čs. športu – atléta Emila Zátopka, hokejistu Vladimíra Zábrodského a boxera Júliusa Tormu. K výkonu vo finále, v ktorom knokautoval Dána Jörgensena, poznamenal, že keď po zápase preskočil povrazy ringu a elegant-

Na inom mieste mal autor zaujímavý postreh: „Ten, ktorého si budeme najviac pamätať, je nový majster Európy v polostrednej váhe Torma. Je to boxer, o ktorom jeden z pravidelných návštevníkov majstrovských bojov povedal, že tri minúty po vstupe do ringu pôsobí dojomom, akoby sa pripravoval na schôdzku s dievčaťom. V okamihu, keď opúšťa ring, nie je viac vyčerpaný, ako po popoludňajšej káve.“

ne sa uklonil obecenstvu, tým získal nové solídne body a zanechal najlepší dojem.

V záverečných kurzívových riadkoch Knuta Ramberga sú ozveny ME pod titulkom „*Torma – najpästiar v Osle*“. Napriek spokojnosti s účinkovaním rozhodcov boli prehry našich Majdlocha a Zacharu označené za nezaslúžené.

Torma si získal v Osle veľkú popularitu, avšak s výhradami mladšej generácie, ktorá s určitou nevôľou sledovala jeho častú výmenu pohľadov s príslušníkmi nežného pohlavia v hľadisku.

K finále boli v Aftenpostene i nasledujúce riadky: „*Dán Jörgensen bol prekvapením večera a bojoval ako diabol. Po 1. kole viedol na body. Torma však zachoval patričný pokoj a zdalo sa, že Dánov výkon nerobí naňho nijaký dojem. Jörgensen sa dal uniesť zápalom boja a zanedbával kryt. Tormov, delový úder našiel cieľ a Dán sa ocitol na sedem na zemi. O niekoľko sekúnd neskôršie Torma uplatnil podobný úder a bol koniec dánskym nádejám.*“

Tormu pri príchode i odchode obecenstvo nadšene pozdravovalo. K jeho výkonom sa vyjadril i člen vedenia AIBA Wellington Drake: „*Očakával som, že v polostrednej váhe uvidím v skutočnej akcii jedného z najväčších amatérskych pästiarov, akého som kedy videl, Tormu, ktorý sa zrejme narodil s týmto nadaním. Prekvapením finále však bol útočný Dán Jörgensen, ktorý s úspechom praktizoval klasický škandinávsky štýl. O údere, ktorým skončil zápas, o Tormovom druhom pravom direkte z ťažkej pozície toľko, že žiadny z ostatných finalistov nie je schopný dať podobný úder. Torma je jediným boxerom, ktorý vie uplatniť taký rýchly úder, že ho oko skúseného diváka nevidí.*“ Ku komplimentom experta patrí dôvetok: dôležité je, že Tormov úder nevidí ani jeho súper.

Okrem medaily a pohára z brúseného skla dostal Torma i plaketu za titul najtechnickejšieho boxera majstrovstiev Európy. Najvyššie uznanie Tormovi potvrdilo i predsedníctvo AIBA v blahoprajnom liste, zaslanom Československej obci sokolskej.

Torma ako majstra Európy 1949 spolu so svetovým rekordérom Zátopkom prijal primátor Prahy Václav Vacek.

Tu je miesto na dementovanie často sa opakujúceho tvrdenia o tom, že to bol ďalší po takomto titule na OH 1948. Pravda je taká, že to bolo preňho prvé ocenenie tohto druhu. Podľa mienky väčšiny odborníkov i športových novinárov na OH v Londýne bol síce najtechnickejším borcom Torma, ale oficiálne tak nebol ocenený. Barkerov pohár, určený takému boxerovi, na OH udelili Georgovi Hunterovi z Južnej Afriky. Tento víťaz polotiažkej kategórie však 1. kolo eliminácie so Spiesserom (USA) prežil len s veľkou podporou rozhodcov.

Skôr, než pristáli lietadlom na letisku v Ruzyni a než partiu boxerov pochválili na slávnostnom pohostení v Tyršovom dome, oslávili to chlapci už v Osle. Svedkom bol i český športový redaktor Ota Mašek, ktorý to zaznamenal takto: „*Bol som už na všelijakých športových zájazdoch, ale taký pekný oslavný večer, ako vtedy v Osle v izbe číslo 308 v hoteli Excelsior, som ešte nezažil. Chlapci spievali jednu pesničku za druhou, doberali sa navzájom a hádali, čo na to všetko povedia doma. Predsa len Julova zlatá, Rademacherova strieborná medaila, Švarko a Lívanský až v semifinále, to sa každý rok nestáva...*“

Výsledky Tormu na ME: kvalifikácia József Márton (Maďarsko) T. K. O. v 1. kole, vo štvrtfinále Remigino Bollano (Taliansko) diskvalifikácia súpera v 3. kole, v semifinále Guy Toupé (Francúzsko) na body, vo finále Victor Jørgensen (Dánsko) K. O. v 2. kole.

Výsledky ME 1949 – welterová váha (do 67 kg): 1. Július Torma (Československo), 2. Victor Jörgensen (Dánsko), 3. Guy Toupé (Francúzsko), 4. – 8. Frank Etienne (Belgicko), Ake Stenberg (Švédsko), Klaus Tiljander (Fínsko), Remigio Bollano (Taliansko), Veljko Konig (Juhoslávia).

PREHRA S PAPPOM

V závere roka 1949 zožal Torma aplauz v pražskej Lucerne, kde pri víťazstve nad Bulharskom (15:1) vybodoval Christova. V decembri v Budapešti pri prehre ČSR s Maďarskom (6:10) vybodoval Fehéra.

V roku 1950 došlo k reorganizácii v mnohých športoch. Výnimkou nebol ani box. V najvyššej súťaži bol slovenský box prvý raz rešpektovaný paritným zastúpením štyroch klubov. Jej účastníkmi boli ATK Praha, OP Prostějov, Tatran Hranice, Tatran Teplice, Sokol Partizánske, Lokomotíva Trnava, RŠK Slovena Trenčín a AC Svit.

Tormova radosť po víťazstve nad fínskym súperom.

Dvaja boxerskí veľikáni - Július Torma a László Papp - pred medzištátnym stretnutím ČSR - Maďarsko.

V marci na majstrovstvách Slovenska museli bratislavské kino Dukla policajne uzavrieť pre obrovský záujem divákov. Torma i družstvo Partizánskeho získali ligové tituly. Na majstrovstvách republiky v apríli v Prahe však Torma neštartoval. Slováci tam získali jediný titul zásluhou Kazimíra Mužlaya zo Sokola NV Bratislava.

Torma reprezentoval v stretnutí ČSR – Maďarsko (10:6), v ktorom naši hosťom oplatili predošlú prehru 6:10. Veľkú ozvenu mal pamätný duel v Sokolovni v pražských Vinohradoch medzi Júliusom Tormom a Lászlóom Pappom. Bol to ich tretí vzájomný duel a po prvý raz zvíťazil na body Papp. Nadšenie Maďarov chcelo protestmi schladiť publikum, no Torma gratuloval súperovi a zodvihol mu ruku na znak uznania.

V knižke o Pappovi je takýto citát od Tormu: *„Bohužiaľ, na stretnutí neboli neutrálni rozhodcovia. Dvaja Maďari a jeden československý bodovali, v ringu rozhodoval Šembera. Prehral som 1:2 nespravodlivo... Prvé kolo vyhral Kurta (prezývka Pappa znamená krátky – pozn. autora), druhé a tretie ja. Maďarskí rozhodcovia mali iné okuliare.“*

V roku 1950 Torma prispel v Bukurešti vybodovaním Titu k remíze ČSR s Rumunskom (8:8) a vybodovaním Sueninena k víťazstvu ČSR nad tímom TUL Fínsko v Dubnici nad Váhom (12:4). Čs. reprezentáciu proti družstvu fínskej odborovej organizácie tvoril výber Slovenska.

V decembri cestovali boxeri ČSR na dve stretnutia do Poľska. V Lodži prehrali 4:12 a Torma vyhral na body nad Kolczyńským. V Krakove sa zrodila remíza 8:8 a Torma zvíťazil na body nad Palińským.

ŤAŽKÁ DOBA, AJ ŠAMPIÓN BOL LEN SÚČASŤOU KOLEKTÍVU

Premenovanie Baťovian na Partizánske a Zlínu na Gottwaldov i poštátnenie tovární symbolizovalo zmeny v štáte po uchopení moci komunistami. Tí všetkými rozhodnutiami smerovali ČSR od demokracie k totalite. To bol začiatok budúcich štyridsiatich rokov, plných morálneho marazmu a hodnotového relativizmu. V tomto období boli individuality často zomleté mlynmi ideológie, ktorá dosahovala moc často antihumánymi činmi.

V päťdesiatych rokoch bol individualizmus považovaný za najväčší hriech. Každý človek sa musel rozhodovať, ako splniť starogrécke logon didonai, odôvodniť a naplniť vlastnú existenciu, čo urobil i Torma.

Po roku 1948 nastalo etablovanie sa komunizmu v ČSR. V prvej fáze až do mierneho uvoľnenia po roku 1956 a začiatku demontáže stalinského teroru sa to vyznačovalo sa veľkou krutosťou.

V tejto zmesi utópie a reality, pravdy a lži bol politický postoj povýšený na základnú mieru človeka. Takže z rozhlasu sa rinuli budovateľské piesne oslavujúce novú dobu a nových „súdrhov“, ktorí však súčasne budovali koncentračné tábory pre odporcov i nevinných. Nový režim budoval tzv. svetlejšie zajtrajšky na podriadenosti a utrpení ľudí.

Torma na majstrovstvách Slovenska 1950.

Nové obdobie života Tormu po olympijskom prvenstve a po získaní titulu majstra Európy bolo ambivalentné. Z dnešného ponímania bol športovou „hviezdou“ či celebritou, nebolo to však tak vo vtedajšej dobe. V preferovanom rovnostárstve bol aj šampión iba súčasťou kolektívu. Jeho úspechy sa vyzdvihovali ako úspechy vtedajšieho „ľudovodemokratického zriadenia“ a jeho starostlivosti o telesnú výchovu a šport.

Július Torma s dcérkou.

Medzi prevodovými pákami pri uskutočňovaní novej utópie, diktovanej zo Sovietskeho zväzu, boli i takí, čo ovplyvnili i život Tormu. Ako?

Pritom i šport viedli rovnako nekompetentní ľudia, ako iné odvetvia hospodárstva či kultúru. Napríklad za predsedu Štátneho výboru pre telesnú výchovu a šport bol menovaný generál František Janda, predtým veliteľ pracovných a trestných táborov. Rozhodujúce pre funkčný postup bolo vlastníctvo červenej straníckej knižky KSČ a servilnosť voči mocným. Súčasne s tým, žiaľ, prebiehalo negovanie „buržoáznej“ minulosti a vyzdvihovanie novej „socialistickej“ súčasnosti. To viedlo k diskontinuite, lebo novú prítomnosť nestvoríme len tým, že zavrhneme minulosť.

K pozitívnej zložke rozporuplnej situácie Tormu treba uviesť nesmiernu popularitu boxu na Slovensku. Vznikali nové oddiely, rozširovali sa súťaže. Tormu pozývali na besedy, bol hosťom na boxerských zápasoch. V Partizánskom preňho zorganizovali týždeň propagácie boxu. Jeho súčasťou okrem besedy boli aj tréningy či praktické ukážky boxu, ba i exhibície.

VYNÚTENÁ EPIZÓDA V KOMÁRNE

Ako môžu peripetie doby zasiahnuť do osudov ľudí, to vidno i na ďalšej životnej a športovej etape Júliusa Tormu. Krátka epizóda dvoch rokov jeho pôsobenia v Komárne je dôkazom toho, že politika i nepriamo ovplyvňuje rozhodnutia človeka.

Skutočnosť, že Torma získal ďalšie dva tituly majstra ČSR za Škodú Komárno, potrebuje vysvetlenie. V análoch sú zaznamenané jeho prvenstvá v roku 1951 v Čes-

Július Torma s rodinou.

kých Budějoviciach a v roku 1952 v Gottwaldove. Ako člen nového klubu sa predstavil v októbri 1951 vo Svite aj v medzištátnom stretnutí s Poľskom (10:10), kde zvíťazil na body nad Musialom.

Oficiálne dôvody prestupu Tormu do Komárna nie sú známe. Zatiaľ čo odsťahovanie Tormu z Partizánskeho sa nenachádza v záznamoch tamojšej matriky, oddelenie evidencie mestského úradu v Komárne má 27. apríla 1951 záznam o jeho prehlásení sa z adresy Hurbanova 3 na komárňanskú adresu Ostrov, Červená Flotila 4. V máji toho roka sa presťahoval na novú adresu na Kraskovej ulici 3.

Príčiny prestupu boli akisto viac osobné ako športové. Indície zmeny klubu možno hľadať v osobných pohnútkach Tormu, v dôsledku i vo vtedajšej atmosfére okolo neho. O podporu nemusel mať obavy, veď box bol vtedy výrazne preferovaný na všetkých úrovniach ako úpolový šport, ba dostal i nálepku „robotnícky“ či „proletársky“ šport.

Treba sa pozrieť na jeho prestup z iného hľadiska. Podporovateľ a sympatizant boxu v Baťovanoch (neskôr Partizánskom) bol riaditeľ Baťových závodov Josef Trojan (1906 – 1953), istý čas i generálny riaditeľ Kožiarskeho a gumárskeho priemyslu na Slovensku. V politickom procese bol inžinier Trojan obvinený z velezrady a popravený. To už bolo po politických procesoch s rôznymi vykonštruovanými skupinami s protagonistami, ako boli Milada Horáková (1950) či Viliam Žingor (1950), aj po monsterprocesoch s Rudolfom Slánským a ďalšími (1952).

Široko medializovanými súdnymi procesmi a trestmi smrti režim demonštroval svoju silu a rozosieval medzi obyvateľstvom strach, potrebný na poslušnosť. Päťdesiate roky 20. storočia boli nielen u nás, ale v celom sovietskom bloku východoeurópskych krajín (s výnimkou Juhoslávie, ktorá si išla vlastnou cestou) rokmi násilia, teroru a nespravodlivosti s cieľom dostať ich do vazalského područia Sovietskeho zväzu.

Súčasne s hľadaním, odhaľovaním a súdením „nepriateľov“, ale tiež s veľkým zbrojením, vyvíjal režim

BESEDA O MIERI

ČO HOVNÍ OLYMPIKÝ VÍTAZ J. TORMA

(P) Olympiácký víťaz v pástaru a neobčianstvom Mešt. Medzi slovensko vo veľzrady a stradej výbe, výmptický Julo Torma, patrí medzi tých vtedajších športovcov, čo sa tým svojim štítom bojujú za mier.

My športovci — hovorí Julo Torma — máme možnosť pomôcť mier aj tým, že sa všade vyhlasujeme, aby sa náš šport dostal na najvyššiu úroveň. Keď som pred 19 rokmi začal boxovať, zameral som si, že sa musím stať športom svetovej triedy. Očakával som sa pomera slob. ľudovým úradníkom a zastávaním zodkonalovím sa. Takže výdoby miliónov nasmamantom štátu na svojich pravoslávsk. Budeme takéto slobod. bojovať za mier, za výstavbu našej vlasti. My športovci vieme veľmi dobre, čo znamená zdŕať človeka v slob. Nešportujeme pre peniaze, ale za robu v kapitalistických štátoch, v ktorých sa zdá, že tam silno onen pravdivý profesionál zomreť od klubu na ulici. Náša záležitosť je vecou najširších mas, aby sme boli všetci lepšie zdatní a schopní budovať republiku a takéto bojovať za mier.

Súdržak Torma, ako svetový športovec, v znaku bojovať za nezávislosť sa mier, určil si v predvojenných štádiách. Je hudo chodil vzťahmi ľudských štátov na teritórii do Banočov, Novák i do Oulian, kde bude vychovávať mládež pástaruva nových športových štátov. Svoj zástok už našel dopredu púť. V znaku svojich dieťa je za mier všetkých športovcov na vzost naplno svojou zápravou vo štátoch na poslednej olympiáde, americkému športovcovi-americankovi Hartogovi las, s ktorého vyberania:

Partizánska, 16. II. 1951.

Mr. Hering, pástarovský majster v polostrovej výbe, U.S.A.

Môj priateľ Hering!

Keď sme ruku 1948 bojujeme a olympiády štát v polostrovej výbe, vtedy sme vsta nemali tak jasne, že sa ľuďa na zeme, ktorí sa započúli z našej vojny a ktorí sa činu ľahotých zistov človek započúť nové svetové vojny, slobodit a zvoliť mládež svetových štát, medzi ktorých patríme aj my, športovci. V športovskom ringe bojujeme ako všetci športovci a našim cieľom bolo odstraňovať športovcov ktorí sú v zástok. Teraz, po troch rokoch poslednej olympiády celý svet už vie, že sú to americkí imperialisti, ktorí chcú započúť nové svetové vojny, ktorí chcú, aby sa znova vynikali, učili, učebni. Ktože našiel do tretej svetovej vojny tú púť, pred ktorými ty, ako športovec, musí si, z mojej zápravou svoje štáty, Tisíce, milióny a milióny ľudí, ktorí sú v zástok, v ktorých štátoch, v ktorých republikách, Československo, Rumunsko, Peru je na nás, na športovcov a celý športovej verejnosti na zeme, aby sme sa všetkých už bojujeme proti tomuto zlu, aby sme pravoslávni občania svojich štátov, že vojna je smrť a že šport sa môže stať vývoj na rodent učenie ľudstva las v miere, v slobode všetkých štátov na zeme. Pástar, ktorí chcú štátnu vojnu, nie je nič nové. To nepokoj viť najlepší mŕi i podľa toho, ako zomchodujú v mieri, Československo, Rumunsko, Peru, štátov, snažiaci sa bojiť, ako sú gangsteri, zomchodujú a vláda las proti, že sa do štátov svojich štátov pre, tak ako sa do štátov štátov bojujú štát na štát, ktorý si chce učenie bojujú.

Nám športovcom a celý športovej verejnosti sa všetkých štátov musí zdŕať pravoslávny štát, aby jeho štátov učenie štátov, štátov svojich štátov, ktoré, že tak, ako my Československo športovci, vyhlasujeme aj vy všetci štátov, aby sme

Xerokópia Tormovho listu Heringovi z časopisu Život v roku 1951.

veľkú iniciatívu, nazvanú ako mierová. Vo všetkých oblastiach života sa vyvíjal tlak na iniciatívu údernického hnutia v plnení plánov.

Komunistická „inkvizícia“ zavinila stovky popráv a tisíce zničených životov. Dôsledkom boli emigrácie, nevynímajúc športovcov. Exemplárnym príkladom červeného teroru bol proces s čs. hokejovou reprezentáciou v roku 1950. Odsúdenie množstva špičkových reprezentantov zlikvidovalo mužstvo dvojnásobných majstrov sveta (1947 a 1949) a strieborných olympijských medailistov (1948).

Výnimkou pri vtedajšom tzv. zostrovaní triedneho boja nebol ani „boj za mier“. Tento tlak neobišiel ani športovcov. Režim si pestoval ikony, akou bol predovšetkým atlét Emil Zátopek, najlepší športovec sveta v ankete ISK v rokoch 1949, 1951 a 1952. Tým, že ho nechali sledovať Štátnou bezpečnosťou, sa už nikto nikde nechválil.

Najlepší športovci museli nosiť tzv. štafety priateľstva zo ZSSR a predkladali im vyhlásenia, ktoré oni potom oficiálne prečítali, alebo podpisovali pred uverejnením.

Výnimkou nebol ani Torma. Príklad takého zneužitia možno prezentovať z časopisu Život. Ide o list z roku 1951, napísaný jeho finálovému súperovi z OH 1948, Herringovi do USA. Tormu tiež nadirigovali do vybranej delegácie popredných športovcov, ktorá odovzdávala štafetu na hraniciach.

V čase najväčších paranoidných excesov režimu s vyhľadávaním špiónov, vlastizradcov a nepriateľov bol blokovaný kontakt so západným zahraničím. Športovci tak cestovali do krajín socialistického tábora. Našich boxerov to postihlo napríklad tak, že ich nepustili na ME v roku 1951 v Miláne. Vyslaní boli až na ďalšie ME v roku 1953 do Varšavy.

VI. ČASŤ

NA OH V HELSINKÁCH TRIUMF ZACHARU AJ VĎAKA TORMOVI

Hry XV. olympiády v Helsinkách 1952 zostanú navždy Zátopkovou olympiádou. Tento český vytrvalec, rodák z moravskej Kopřivnice a člen vtedajšieho vojenského ATK Praha, tromi víťazstvami v behoch na 5000 m, 10 000 m a v maratónne ohromil svet športu. To po ňom až doteraz nedokázal nikto. A zrejme to pri aktuálnej konkurencii v atletike už ani nedokáže.

Z príbehu tohto fenomenálneho bežca i človeka sa možno dozvedieť to, že vyrástol v skromných pomeroch a vypracoval sa nesmiernou vôľou. Možno sa o tom dočítať z kníh o ňom, ktoré vyšli v češtine a slovenčine (doteraz ich je minimálne sedemnást').

Príbeh podobný Zátopkovmu mal i Július Torma. No aj ďalší náš olympijský víťaz v boxe Ján Zachara a viacerí iní z povojnových slávnych športovcov.

Z nášho pohľadu možno nazvať helsinskú olympiádu i Zacharovou.

Nebude úplne prehnaný ani prívlastok, že to bola čiastočne aj olympiáda Tormova – nielen ako Zacharovho trénera, ale aj zástancu.

Pred odchodom na OH do krajiny tisícich jazier a športu zaslúbenej sa bolo treba kvalifikovať a dostať do nominácie. V pomeroch, aké vtedy vládli v československom športe, teda pod deformovanou politickou kuratelou, sa to odrazilo i v olympijskom dianí. Nomináciu a možnosť obliecť si reprezentačný dres mohli podľa vtedajších funkcionárov dostať iba politicky bezúhonní a preverení.

V dôsledku to bolo nebezpečné i pre režimných favoritov, ako bol Zátopek. Až

Plagát OH 1952 v Helsinkách.

Dvaja naši olympijskí víťazi - Ján Zachara a Július Torma.

po dlhom čase vyšlo najavo jedno z vtedajších tajomstiev. Pred odletom do Helsínk sa odohrala udalosť, ktorá sa mu mohla vypomstiť, veď ako dôstojník bol za ňu navrhnutý na potrebanie.

O čo išlo? Pôvodne nominovanému míliarovi Stanislavovi Jungwirthovi nedali pas a letenku, pretože kvôli proskribovanému otcovi nemal politicky čistý štít. Zátopenek však preukázal charakter, pretože odmietol bez neho odletieť. Ako najväčšia hviezda československého športu, od ktorej režim čakal na OH veľké úspechy, svojím postojom dosiahol vrátenie dokladov Jungwirthovi a odlet atletického kolegu do Helsínk.

Počas olympiády sa však odohrala iná nebezpečná epizóda, týkajúca sa oboch. Stala sa na pravidelnom hodnotení dňa, lebo bez

Odznak olympijskej výpravy ČSR 1952.

Aký skutok vykonal Torma, keď ho chceme prirovnať k Zátopkovi? Niečo podobné ako Jungwirthovi sa takmer stalo jeho boxerskému zverencovi a „žiakovi“ Zacharovi, za ktorého sa Torma postavil celou váhou svojho veľkého mena.

Ján Zachara mal veľkú šancu štartovať už na OH 1948 v Londýne, tam ho však napokon nepustili. S odstupom času to s humorom komentoval: „Najprv mi zobrali mieru na rovnošatu a potom letenku.“ Namiesto neho letel funkcionár.

Pred OH v Helsinkách mu zase hrozilo, že zostane doma. Tým, čo ho nechceli na olympiáde, ako dobré zdôvodnenie padlo jeho zranenie obočia z tréningového sústredenia v Zručí nad Sázavou. Na porade zastupoval borcov Torma a práve on musel pri „chytristike“ niektorých funkcionárov uplatniť svoju autoritu. Vyhlásil: „Bud' pôjde aj Zachara, alebo ani Torma!“

To nebolo možné nerešpektovať, slovo olympijského víťaza platilo. Ale protestovať v tom čase proti funkcionárom bolo nebezpečné. Zlatá medaila, ktorú Zachara priviezol z Helsínk, však zatvorila ústa oponentom. Po návrate z OH a úspechoch si „papaláši“ netrúfali potrestať ani Zátopka ani Tormu.

*Najlepší boxeri v období pred OH v reprezentačných rovnošatách.
Z nich napokon nominovaní piatich. Zľava: Majdloch, Zachara,
Stehlík, Králíček, Koudela, Torma, Příhoda, Rademacher a H. Netuka.*

Čs. reprezentanti v boxe na poslednom sústrezení pred odletom na OH v areáli Tyršovho domu v Prahe. V hornom rade zľava rozhodca Bedřich Rajdl, Július Torma a Bedřich Koutný. V dolnom rade zľava Ján Zachara, tréner Miloš Králíček a František Majdloch. Chýba Horymír Netuka.

schôdzovania „súdruhovia“ nemohli byť.

Jeden z vedúcich, Emanuel Bosák, sa vyjadril: „Súdruh Zátopek síce získal svoje druhé zlato, ale je škoda, že svojou nedisciplinovanosťou a svojimi postojmi škodí. Inak by to mohol byť celkom dobrý športovec.“ Jediný, ktorý sa Zátopka otvorene zastal s jemu typickým spôsobom, bol Torma: „Emilku, nič si z toho nerob, veď je to k...t!“, povedal.

Výstižná, hoci vulgárna veta, smerovala na adresu neskoršieho predsedu ÚV ČSZTV i Československého olympijského výboru. Emanuel Bosák, takisto ako nasledujúci predseda ÚV ČSZTV a šéf výpravy na OH 1956 v Melbourne Richard Nejezchleb, aj ako funkcionár športu na Ministerstve vnútra a predseda zväzov atletiky a boxu Václav Mudra, bol spolupracovníkom ŠtB. Tak si budovali svoje kariéry aj mnohí iní.

Zatiaľ čo Zátopek žiaril a v odlesku jeho slávy sa hriali predstavitelia štátu, hoci v pozíciách sovietskych satrapov, jeho prvý tréner Jan Haluza aj bežecký kolega Ladislav Kořán boli mučení, väznení a dehonestovaní vo vykonštruovaných súdnych procesoch. Za vyslovenie neželaného názoru a za pravdivé slová skončili mnohí aj v jáchymovských baniach, odkiaľ dolovali uránovú rudu do ZSSR. Preto postoje Zátopka i Tormu možno vnímať ako odvážne a riskantné.

Členovia výpravy ČSR pri debate v olympijskej dedine. Torma druhý sprava, v pozadí zľava Zachara a Majdloch.

Časť olympijskej výpravy ČSR po príchode do Helsínk, ktorej súčasťou boli i boxeri. Z nich v hornom 1. rade: tretí zľava Netuka, štvrtý Koutný, pred ním je piaty Zachara, šiesty Majdloch, siedmy Torma, ôsmy tréner Králiček.

STAMM ZAKÁZAL CHYCHLOVI HĽADIEŤ TORMOVI DO OČÍ, ABY HO NEZHYPNOTIZOVAL

V olympijskom turnaji v Helsinkách sa predstavili piati čs. boxeri, tak ako v Londýne. Po kongrese AIBA v roku 1950 v Kodani sa už počet hmotnostných kategórií zvýšil na desať, čo platilo od ME 1951 v Miláne.

Tormovo účinkovanie, znovu vo welterovej kategórii do 67 kg, ovplyvnilo radikálne znižovanie hmotnosti. To možno tkvelo v snahe sa vyhnúť Pappovi, štartujúcemu v ľahkostrednej váhe do 71 kg. Tá by Julovi vyhovovala viac.

Ak by sa Torma „nezmestil“ do welterovej hmotnosti a nechcel by bojovať s Pappom o kategórii vyššie, mal by ešte možnosť súťažiť v strednej hmotnosti (do 75 kg). Tam by sa mohol stretnúť s Floydom Pattersonom z USA, budúcim profesionálnym majstrom sveta všetkých váh. Ale to je len teória.

Torma v 1. kole vyhral 2:1 nad Britom Johnom Patrickom Maloneyom, v 2. kole vyradil 2:1 Louisa Gageho z USA a vo štvrtfinále prehral 1:2 s Poliakom Zygmuntom Chychlom. Na najvyššom stupni 2. augusta stál práve tento zverenec trénera

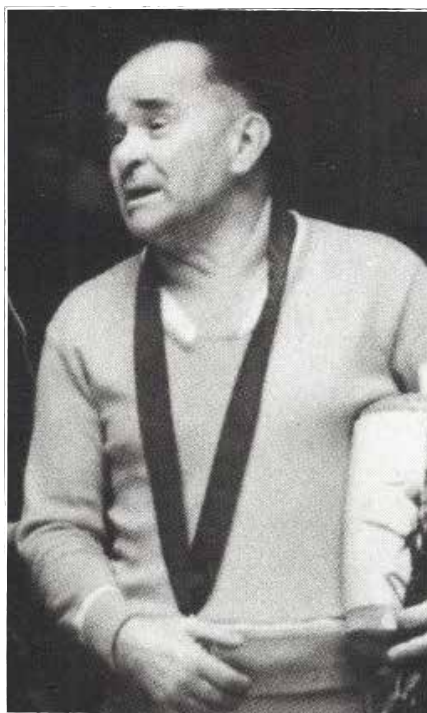
Stamma, majster Európy spred roka z Milána, ktorý obhájil titul i na ďalších ME vo Varšave rok po OH.

Duel Tormu s Chychlom odborníci označili za predčasné finále. Rozhodol žreb, veď ak by sa stretli až v ďalšom kole – v semifinále – mohol mať Torma aspoň bronzovú medailu. Pozoruhodná pasáž o tomto dueli je v medailóne Chychlu vo veľkom diele Jerzyho Geberta „*Panteón poľského športu*“.

Napísal v ňom: „Favoritom bol Slovák, ťažiaci zo svojich najrozmanitejších ringových kumštov a bez ťažkostí knokautujúci súperov, o čom sa najlepšie presvedčil v predošlom dueli tipovaný na olympijského víťaza, čierny Američan Gage. S Felixom Stammom dlho pripravovali taktiku v tomto boji – predovšetkým dostal zákaz pozerat' Tormovi do očí, lebo vedel hypnotizovat' súperov. Nariadil mu tiež ignorovat' tie jeho náhle spúšťané ruky z garde i chytré mas-kovanie úderov. Rob jednoducho svoje, opakoval mu tréner.“

Priebeh duelu Chychlu s Tormom je popísaný obširne. Vyplýva z neho, že Chychla úspešne uplatnil taktiku trénera Stamma. Ako majster obrany odolal Poliak i útokom Tormu v treťom kole, hoci zopárkrát od „čarodeja ringu“, inkasoval údery. Tie už neovplyvnili jeho bodové víťazstvo. Táboru poľských boxerov sa ul'avilo, pretože ich borec prekonal najťažšiu prekážku – ťažšiu, než potom predstavovali Nemeč a vo finále Rus.

V Messuhalli, dejisku turnaja v boxe, napokon znela čs. hymna. Víťazom v perovej hmotnostnej kategórii (do 57 kg) sa stal Ján Zachara. Podiel na tomto úspechu mal i Torma, veď bol jeho trénerom v dôležitom období v Baťovanoch. Sekundoval tomuto rodákovi z Kubrej (dnes časť Trenčína) i na olympiáde, hoci už bol členom ATK Praha, kam narukoval v roku 1950. Bez jeho odvážneho gesta by šampión nešiel na olympiádu...

Legendárny poľský tréner Feliks Stamm.

So Zacharom sa podelil o radosť. Obaja naši olympijskí víťazi boli akýmsi vrcholom pyramídy nevšednej popularity boxu na Slovensku v tom období. Najlepším základom takej pyramídy je vždy kvalitná tréningová práca. Tam, do podhubia okolo štvorcov ohraničených dvanástimi povrazmi, sa preliala radosť z úspechov oboch šampiónov.

Ján Zachara sa v Helsinkách tešil z olympijského zlata a po návrate sa ocitol na ramenách kolegov z ATK.

Oslavovaní československí olympijskí šampióni z Helsínk – vpravo hore najväčšia hviezda OH 1952 Emil Zátopek, vedľa neho Ján Zachara.

Výsledky OH 1952 – welterová váha (do 67 kg): 1. Zygmunt Chychla (Poľsko), 2. Sergej Ščerbakov (ZSSR), 3. Günther Heidemann (Spojené družstvo Nemecka) a Victor Jörgensen (Dánsko), 5. - 8. Július Torma (ČSR), Ronald Norris (India), Nicholaas Linneman (Holandsko), Franco Vescovi (Taliansko).

DO MOSKVE MUSEL ÍŠŤ AJ ZRANENÝ, RUSI SA OD NEHO UČILI

Od satelitných štátov Sovietskeho zväzu sa žiadala servilnosť. To sa premietlo aj do poskytovania pomoci v oblasti športového majstrovstva. Československí reprezentanti i tréneri chodili povinne učiť do Moskvy hokej, krasokorčuľovanie i ďalšie športy. To platilo aj pre ďalšie tzv. ľudovodemokratické štáty.

Zdalo by sa, že v boxe sa v ZSSR nemuseli učiť, ale aj tam si sovietski predstavitelia vynútili spoluprácu, ak to možno tak nazvať.

Pred prvým vstupom na olympijskú scénu v roku 1952 pozvali na turnaj do Moskvy borcov zo všetkých boxersky vyspelých krajín: z ČSR, Poľska, Maďarska, Bulharska, Rumunska i NDR. Neposlušnú Titovu Juhosláviu nepotrebovali. Sovietski ideológovia ju exkomunikovali z „tábora socializmu.“

Zaujímavú rolu tam zohral i Torma. Akú? Keď prišla výprava boxerov ČSR v marci 1952 do Moskvy bez neho, nastal rozruch. Rok začal dobre už v januári víťazstvom K. O. v 1. kole nad Hollósom v Budapešti s Maďarskom (12:8). Vo februári vo Vroclavi v stretnutí s Poľsko (14:6) si však vo víťaznom duele s Nowarom zranil palec a namiesto neho išiel náhradník.

Ale Tormu v Moskve chceli mať za každú cenu. A keď už nebol čas na vybavenie pasových formalít, tak to zariadili na občiansky preukaz a napokon vybavili aj leteckú linku.

V knižke o hviezdach socialistického športu takto spomínal na svoje využitie v Moskve: „Hneď po prilete ma ‚zajali‘ sovietski tréneri a činovníci a po celú dobu turnaja boli stále so mnou. Rozpítavali sme spôsob boja všetkých boxerov štartujúcich v turnaji, hovorili sme o vývoji boxu, o významných svetových boxeroch, o spôsobe ich boja, o najnovších tréningových poznatkoch a podobne. Mnohé moje poznámky si zapisovali. Väčšinou súhlasili s mojimi názormi a netajili sa tým, že chcú tieto poznatky využiť pre ďalšiu prípravu sovietskych boxerov, predovšetkým pre výchovu novej generácie.“

VOJENSKÁ ÉRA V ÚDA PRAHA

Novú situáciu v živote sa Torma rozhodol vyriešiť zase po svojom. Vyhodnotil oba póly dichotómie vtedajšej svojej situácie a rozhodol sa k radikálnej zmene. Na jednom póle riešil nesplnené sľuby v Partizánskom, pretože sa vytratil v personálnych zmenách vo fabrike. Zmena názvu na Závody 29. augusta, zámena riaditeľa novým komunistickým kádrom a nové pomery, ktoré zavládli, sa v dôsledku prejavili i v istom nezáujme o box a status Tormu v ňom. Ako už bola reč, dva roky potom pôsobil v Komárne.

O jeho boxerský kumšt bol doma stále záujem. Dostal ponuku z Prahy, z novo-vozriadeného vrcholového útvaru športu v armáde – Ústredného domu armády (ÚDA). Podľa archívnej evidencie obyvateľstva Komárna sa Torma odhlásil z trvalého 6. februára 1953. Odišiel do Prahy – Smíchova.

Toto rozhodnutie začalo nové päťročné obdobie Tormovho života, spojené s vojenským športom. Najprv bol prijatý ako civilný zamestnanec a neskôr pokračoval ako vojak z povolania.

Torma (vľavo) v dueli s Egypťanom Rissom v roku 1956.

Rok 1953 bol v znamení veľkých reorganizácií, ktoré neobišli žiadnu oblasť športu. Box sa stal súčasťou novozriadených DŠO – dobrovoľných športových organizácií. Tie pôsobili v jednotlivých sektoroch Revolučného odborového hnutia (ROH). Okrem ústredne riadených súťaží sa organizovali aj majstrovstvá odborových zväzov, ministerstva obrany – armády, ministerstva vnútra i pracovných záloh.

Július Torma v reprezentačnom drese v súboji so súperom z Maďarska.

Po štvorročnej činnosti Armádneho telocvičného klubu (ATK) Praha počnúc 1. júnom 1953 ustanovili oddiel reprezentantov Ústredného domu armády (ÚDA). Do jednej z piatich rôl bol začlenený i box. Tormu menovali za zodpovedného trénera. Neskôr (4. februára 1955) mu bola prepožičaná hodnosť kapitána. Až do ďalšej reorganizácie 1. októbra 1956 bol trénerom i športovcom. Do zálohy odišiel 31. decembra 1957 ako rotný, teda v poddôstojníckej hodnosti.

O vrcholovom športe v dnešnom ponímaní v počiatočnom povojnovom období nebolo možné hovoriť, pretože odborné, metodické, lekárske, rehabilitačné podmienky boli iba v počiatočných štádiách, navyše celý tréningový proces prebiehal popri plnení vojenských povinností. Okrem toho sa kontrola realizovala nielen v rámci vojenskej subordinácie, ale aj prostredníctvom kontrarozvedky za asistencie všetečného zraku ŠtB.

Po úmrtiach najmocnejších mužov ZSSR aj ČSR – Josifa Vissarionoviča Stalina a Klementa Gottwalda – v roku 1953 a po čiastočnom uvoľnení politického tlaku predsa prichádzal do spoločnosti „nový vzduch“. To sa pozitívne premietlo i do športu.

Vrcholná podoba armádneho športu v útvare ÚDA predstavovala vlastne skrytý profesionalizmus. To bolo jedno z pokrytectiev vtedajšieho režimu. Vo východnom bloku fungovali v rámci armád obdobné útvary: CSKA v ZSSR, Gwardia v Poľsku, Honvéd v Maďarsku, CDNA v Bulharsku, Steaua v Rumunsku či Vorwärts v NDR. Na Západe sa z tohto poučili a niektoré štáty tiež zriadili podobné vojenské a policajné kluby.

V rok 1956 po odhalení Stalinovho „kultu osobnosti“ na XX. zjazde Komunistickej strany Sovietskeho zväzu aj v ČSR došlo k politickému „odmäku“. To sa pozitívne prejavilo istými zmenami v spoločnosti i v športe.

Vo vtedajšom systéme jeho organizácie nastala ďalšia reorganizácia s nádejou na odstránenie predošlých omylov. Prišlo k decentralizácii i vo vrcholovom vojenskom športe. K 1. októbru 1956 bol rozpustený Oddiel reprezentantov ÚDA. Zrušené boli niektoré odbory športov a iné zase boli v rámci decentralizácie dislokované do iných miest. Konkrétne boxeri do Kroměříža na južnej Morave.

Všetky vojenské športové kolektívy vo forme armádnych športových družstiev (AŠD) už začali pôsobiť pod novým názvom Dukla. Názov bol podľa miesta najťažších bojov s najväčšími ľudskými obeťami na slovenskom území počas druhej svetovej vojny.

Novinka splodila nové deformácie, hoci po malom politickom a spoločenskom uvoľnení boli zmeny myslené dobre. Rozhodnutie o nich bolo podložené kritikou štátneho direktívneho riadenia a snahou oživiť šport cez vojenské posádky v regiónoch prostredníctvom zakladania vojenských telovýchovných jednôt (VTJ) Dukla.

Decentralizácia sa však neosvedčila, pretože nebola pripravená na primeranej personálnej a materiálnej úrovni. Nekompetentné ovplyvňovanie tréningového procesu a zasahovanie do civilných klubov (vtedy telovýchovných jednôt TJ) znížilo úspešnosť vojenského športu i jeho autoritu.

S TITULOM MAJSTER ŠPORTU

V roku 1953 boli športovcom udelené po prvý raz tituly, kopírujúce rovnaké v ZSSR. S tým spojená slávnosť 10. mája v Smetanovej sieni Obecného domu v Prahe bola náležite propagandisticky využitá. Prvými dvomi nositeľmi titulu zaslúžilý majster športu boli atlét Emil Zátopek a vodák Jan Brzák. Medzi držiteľmi titulu majster športu (tých bolo 51) boli spomedzi boxerov Július Torma, Ján Zachara a z českých borcov František Majdloch.

Tormova „misia“ trénera i aktívneho borca súčasne splnila očakávanie tých, ktorí ho angažovali. Ako reprezentant ešte dvakrát štartoval na vrcholných súťažiach: na ME 1955 v Západnom Berlíne a OH 1956 v Melbourne.

Okrem toho rozšíril bilanciu úspešných štartov v medzištátnych i medzinárodných stretnutiach. Vyhrál turnaj vo svojom rodisku Budapešti v roku 1953. Tam zdolal Bulhara Georgieva, Maďara Sipöcza a vo finále Gösericka z NDR.

V roku 1954 v Sofii v šesťstretnutí tímov zo socialistických krajín Torma spolu s Ivanušom jediní vyhrali všetky svoje duely. Torma vybodoval v polotiažkej váhe postupne Szilvássyho (Maďarsko), Robaka (NDR), Černonoga (ZSSR), Grzelaka (Poľsko) a Stankova (Bulharsko). Ocenili ho pohárom pre najlepšieho boxera turnaja.

V komentári pod titulkom „Vážne nedostatky v našom pästiarskom športe“ v denníku Pravda dostal slovo i Torma. Na adresu slabších výkonov našich reprezentantov okrem iného povedal: „Ako sa ľudovo hovorí, srdce im padne do nohavíc a ich výkon nie je

Najvýznamnejší športovci ČSR ako súťažné otázky v časopise Čs. voják v roku 1953 – vrátane Tormu (vpravo dolu).

Július Torma László Papp

Kapitáni čs. a maďarskej reprezentácie Július Torma a László Papp pred stretnutím v Budapešti v roku 1955. Pod fotografiou sú autogramy oboch.

V súboji Praha – Mníchov už v 1. kole Tormovi (vpravo) vzdal Gilltch

ani zďaleka taký ako v tréningu. Pocitu neistoty sa nezbavia do toho času, dokiaľ sa nenaučia dokonale bojovať.“

V roku 1955 prispel v Helsinkách k víťazstvu ČSR nad Fínskom (14:6) víťazstvom na body nad Kokkonenom. Do rodnej Budapešti priviedol čs. reprezentáciu ako kapitán tímu na Népstadión. Pred 15 000 divákmi bodovým víťazstvom nad Szilvássym pomohol k remíze 10:10 s Maďarskom.

Rok zavŕšilo družstvo ČSR v novembri v Prahe nečakaným víťazstvom 12:8 nad kvalitným Poľskom. Torma tam vybodoval Grzelaka.

V olympijskom roku 1956 začal víťazným štartom v stretnutí Praha – Mníchov (17:3), keď mu v 1. kole vzdal Giltch. Na jeseň pred cestou k protinožcom v stretnutí ČSR s Egyptom v Prahe (14:6) vybodoval Rissu a rovnako v októbri v Prahe pomohol bodovým víťazstvom nad Radulym k víťazstvu nad Maďarsko (12:8).

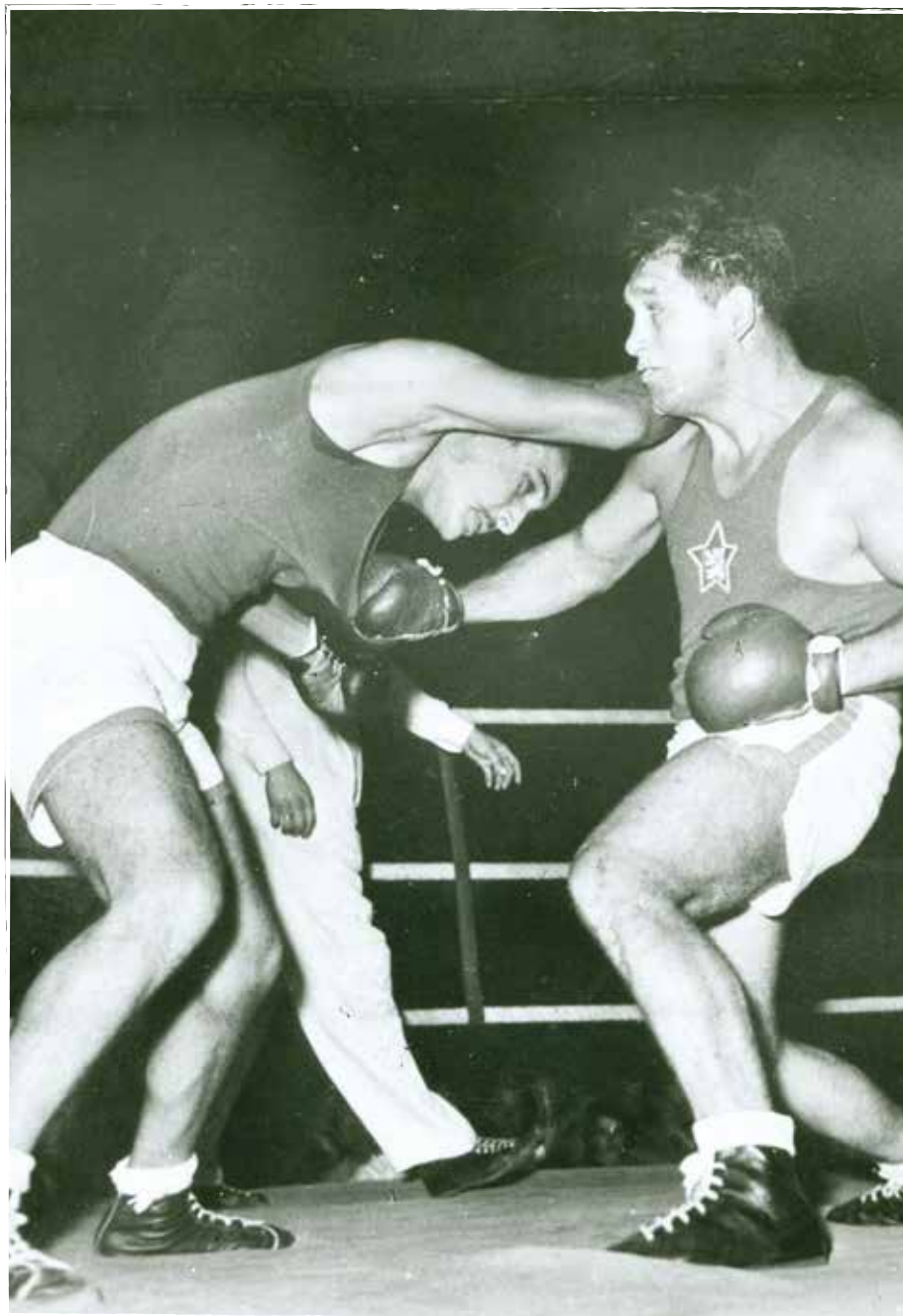
Ziskom individuálnych titulov v roku 1953 v Prahe (v strednej hmotnosti), v roku 1954 v Bratislave (v polotiažkej), v roku 1955 v Olomouci (v polotiažkej) a v roku 1956 v Prahe (v polotiažkej) Torma zavŕšil zbierku desiatich zlatých medailí majstra ČSR.

AKTÍVNY BOXER ZÁROVEŇ ÚSPEŠNÝ TRÉNER

Ako tréner bol Július Torma úspešný tiež. Počas jeho pôsobenia získal ÚDA Praha prvotné tituly v rokoch 1953 – 1956. Špeciálna bola rivalita ÚDA a Rudej hviezdy Praha, strediska Ministerstva vnútra ČSR, osobitne sledovaná vtedajšími „papalášmi“. Obdoba bola na Slovensku vo futbale. V rámci štruktúr ministerstva vnútra zriadili Červenú hviezdu Bratislava, ktorá sa stala najväčším rivalom Slovana. Z toho sa stalo bratislavské derby.

Spomedzi Tormových zverencov v ÚDA Praha trinásť v čase jeho pôsobenia alebo neskôr reprezentovalo ČSR, resp. ČSSR. Dvanásť z nich dostalo príležitosť na OH a ME, pričom traja získali medaily.

Z borcov, ktorých v ÚDA Prahe trénoval, najznámejšie mená mali (abecedne zoradení): František Capl (účasť na ME 1953, neskôr bol tréner reprezentácie), Zdeněk Cipro (ME 1957), Michal Gajdoš (ME 1957), Karel Gold (ME 1953), Bedřich Koutný (OH 1952, strieborná medaila na ME 1953, bronzová medaila na ME 1955), Vojtěch Kročák (ME 1953), Josef Malík (neskôr reprezentačný tréner), Josef Němec (OH 1956, bronzová medaila na OH 1960, OH 1964, bronzová medaila na ME 1957 aj 1959, ME 1961, zlatá medaila ME 1963), Horymír Netuka (OH 1952, ME 1953, bronzová medaila ME 1955), Zdeněk Petřina (ME 1953, ME 1957, ME 1959), Erich Rock (ME 1957), Jozef Töre (OH 1960), František Vítovec (ME 1953, ME 1955).

V stretnutí ČSR - Egypt v roku 1956 mal Torma za súpera Rissu.

Na margo Tormu sa na stránkach Čs. sportu v priebehu rokov vyjadrilo viacero jeho zverencov, ktorých viedol v ÚDA Praha. Z ich výrokov sme vybrali.

František Majdloch. *Rodák z Hraníc na Morave patril k najlepším mužším váham (do 51 kg). Bol účastník troch OH, štyroch ME a deväťnásobný majster Československa, absolvoval vyše 700 duelov. Na otázku, kto bol najlepší boxer jeho čias, odpovedal: „Torma! Cením si ho viac ako napríklad Maďara Pappa, ktorý mal možnosť vyvíjať sa ďalej medzi profesionálmi. Julo nikdy zbytočne neudieral a veľa zniesol. Bol to Pán boxer s veľkým písmenom P.“*

Jozef Töre. *Rodák z Bol'koviec v okrese Lučenec, účastník OH 1960 v Ríme, bol štvornásobný majster Československa. Odboxoval vyše 700 zápasov, najčastejšie štartoval v ľahkej váhe (do 60 kg). O Tormovi, ktorý ho dokázal „prerobiť“ z bojovníka (fightera) na technika, povedal: „V začiatkoch ma vo Filákovke naučil Juhoslovan Ipič profištýlu. Torma mi povedal: „Jožko, takto nemôžeš boxovať. Nemôžeš ísť dopredu ako baran. Ty máš na viac. Bud' sa naučíš boxovať technicky, alebo ťa pošlem späť k útvaru.“ Vycítil a poznal, čo v ktorom chlapcovi je. On môj štýl od základu prepracoval. Bol svojím spôsobom psychológ. Pre mňa to bol ten najlepší tréner, akého som poznal.“*

Zdeněk Petřina. *Rodený Pražan, mladší brat čs. reprezentanta Aloisa, účastník troch ME, štvornásobný majster Československa. Odboxoval vyše 500 zápasov, pričom najčastejšie štartoval v mušej a v bantamovej kategórii (do 54 kg). Jeho názor na Tormu: „Reprezentoval som viac ako desať rokov, ale Torma bol ako tréner jednotka. Vedel všetko ukázať tak, že to musel každý, pokiaľ nebol vyslovené drevo, pochopiť.“*

Michal Gajdoš. *Novomestský rodák i odchovanec, na ME reprezentoval raz, bol trojnásobný majster Československa. Najčastejšie štartoval v bantamovej váhe (do 54 kg). Tento obdivovaný tanečník v ringu zdôrazňoval Tormovo heslo: „V ringu je prvá hlava, potom nohy a až napokon ruky.“ O svojom trénerovi v armádnom družstve povedal: „To, čo som ešte videl na konci kariéry Tormu, aj to bola vysoká trieda majstrovstva. Bol to však nenapodobiteľný kumšt, podložený skúsenosťami. Vážil som si, že si ma všimol na armádnych majstrovstvách a od útvaru ma zaradil do ÚDA. Bol náročný, ale citlivý tréner a kto chcel, ten sa uňho naučil veľa z abecedy boxu.“*

V boxerskom svete sa tradovala Tormova prezývka Trubka. Jej prapôvod spočíval v mene cirkusového krotiteľa. Bol na zverencov náročný, ale spravodlivý. Nemal rád švindlovanie a nedochvilnosť. Nasledovali svojrázne tresty, namiesto dlhých rečí mal po ruke švihadlo, tréningové náradie tak dostalo nové využitie.

V službe dozorného dôstojníka vyžadoval kapitán Torma od vojakov pred vychádzkou predpisovú úpravu rovnošaty. Načim pripomenúť, že v tom období i športovci mali výcvik a chodili do služieb. Sám náročný na seba vyžadoval seriózne plnenie povinností nielen od zverencov, ale i od nadriadených.

Keď to nefungovalo normálne, neváhal zariadiť sa po svojom. Raz nemohol

Fotografia z duelu Tormu s Grzelakom v súboji ČSR - Poľsko.

Dvojica Petřina – Gajdoš sa takto stretla v ringu často.

Majstrovský kolektív boxerov ÚDA Praha z roku 1953. Zľava Viliam Glasa, Karel Gold, Zdeněk Petřina, Josef Kasal, František Vítovec, Jiří Suchý, Bedřich Koutný, Horymír Netuka a tréner Július Torma.

presadiť služobným postupom zaradenie nádejného borca. Vystriehol si ministra priamo pod sprchou v kúpeľoch na Klárove, kde mu predniesol svoju žiadosť. O niekoľko dní mal borca v Prahe. Vytýkali mu „partizánčinu“, na čo mal trefnú odpoveď: „Keď to nedokázali vybaviť tí, čo to majú na starosti, musel som ísť k ministrovi. Môžu byť radi, že som mu nepovedal, aby tých neschopných vyhodil.“

AKO VETERÁN S BRONZOM Z ME 1955, DARILO SA AJ JEHO ZVERENCOM

Štýl, akým Torma boxoval, bol založený na technike, čo nazývali niektorí „tormovštinou“. Najmä po návrate z olympiády v Helsinkách, odkiaľ prišiel bez očakávanej medaily, vyrojili sa kritici a mudrlanti. Pádny argumentom bolo víťazstvo Zacharu. Pri základoch jeho majstrovstva bol Torma ešte v Baťovanoch, hoci na OH išiel ako člen ATK.

Neprajníkom zavrel ústa a priaznivcov potešil najprv na ME 1953 vo Varšave, kde jeho zverenec Bedřich Koutný získal striebornú medailu v strednej hmotnosti. A ešte presvedčivejšie sa to podarilo na ďalších ME 1955. Zo Západného Berlína priviezli boxeri ÚDA tri bronzové medaily: Koutný v strednej, Torma v polotiažkej a Netuka v ťažkej hmotnosti.

Tormove výsledky na ME 1955: v kvalifikácii vybodoval Paddyho Lyonsa (Írsko), vo štvrtfinále vyhral na body nad Lennartom Risbergom (Švédsko), v semifinále prehral na body s Erichom Schöppnerom (SRN).

Výsledky ME 1955 v Západnom Berlíne – polotiažká váha (do 81 kg): 1. Erich Schöppner (SRN), 2. Ulrich Nitzsche (NDR), 3. Július Torma (ČSR) a Otavio Panunzi (Taliansko), 5. – 8. Lennart Risberg (Švédsko), Gilbert Chapron (Francúzsko), Romualdas Murauskas (ZSSR), Tadeusz Grzelak (Poľsko).

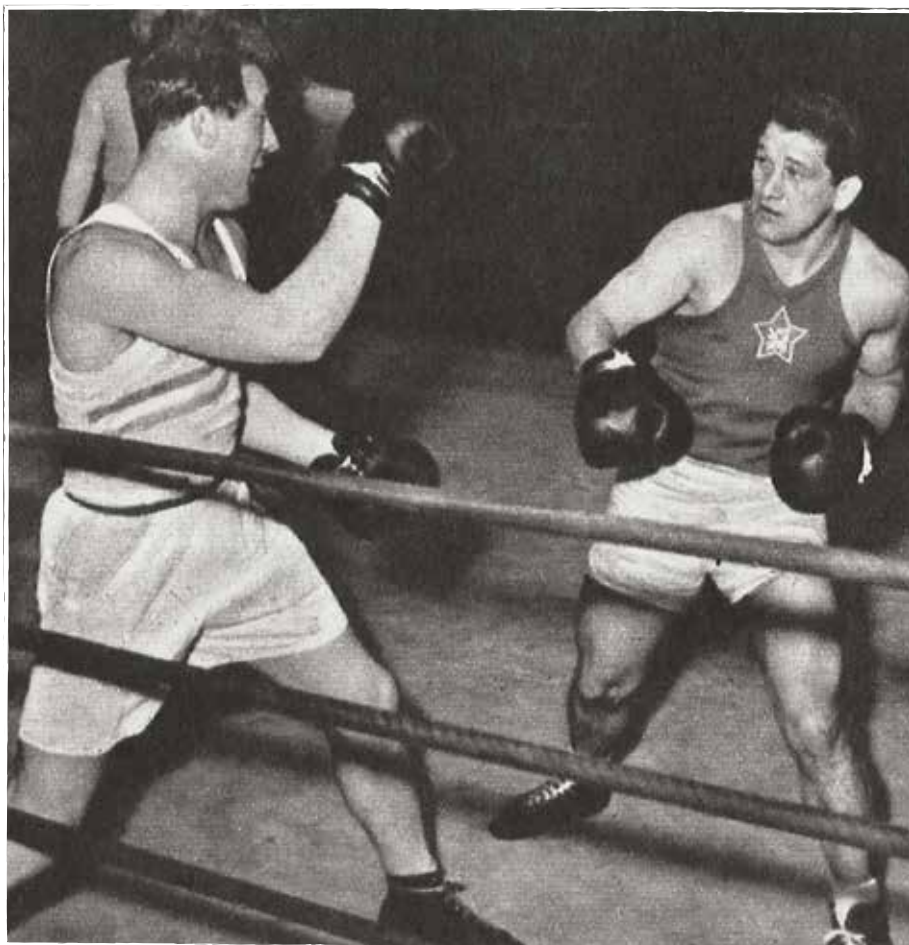

Sest' nových pástíarskych majstro v ČSR v karikatúre A. Richtera. Zľava: Mužlay, Hoľovíč, Zachara, Torma, Kasal a Majdloch.

Karikatúry boxerských majstrov ČSR 1954 aj s ich autogramami.

Ján Zachara a Július Torma (prví dvaja zľava) v roku 1956 na ceste loďou do Škandinávie.

Torma v roku 1955 v súboji s Maďarom Szilvássym.

VII. ČASŤ

TRETÍ OLYMPIJSKÝ ŠTART BOL ROZLÚČKOU

Torma v roku 1956 zostal v Prahe i po premiestnení armádnych boxerov na južnú Moravu do Kroměříža. Ved' to bol olympijský rok a on sa chcel ešte raz pobiť o olympijskú medailu. Štart na OH v austrálskom Melbourne bol preňho nepochybne poslednou reálnou príležitosťou uspieť pod piatimi kruhmi. Hoci mal už 34 rokov, naďalej mal výkonnosť, povest' i autoritu vo svete boxu.

Olympijské hry sa konali po prvý raz mimo Európy a Ameriky a po prvý raz na južnej pologuli. Vzhľadom na to sa OH uskutočnili v nezvyčajnom termíne na prelome novembra a decembra.

Jeseň roku 1956 bola nielen v znamení olympiády, ale atmosféru ovplyvnilo i maďarské povstanie, potlačené sovietskymi tankami. To sa dozaista dotklo i budapeštianskeho rodáka Tormu.

Odznak čs. olympionikov v Melbourne.

Plagát OH 1956.

Dôveru obliecť reprezentačné tričká s novým štátnym znakom ČSR dostali piati boxeri. Z päťice išli na svoju tretiu olympiádu Torma s Majdlochom, na druhú mieril Zachara a debutanti boli Chovanec s Němcom. Stanovený počet boxerov vo výprave vyvolal diskusie oficiálne i v kuloároch. Tormova autorita, mixovaná s diplomaciou, dosiahla riešenie. Miesto trénera suploval jeden z borcov, a tým bol Torma. Čierny Peter tak ostal trénerovi Františkovi Pazderovi. Bola to všetkými ringami prehnaná a všetkými boxerskými masťami mazaná pražská postava, no neprijateľná pre túto partiu.

Ako sa však ukázalo, čas vyplavil i ďalší minipríbeh s negatívnym dôsledkom pre iného reprezentanta. Vážnym kandidátom pre štart na OH bol tiež Bedřich Koutný, medailista ME 1953 a 1955 a účastník OH 1952. Bol najväčším konkurentom Tormu v strednej hmotnosti. Je fakt, že do výberového stretnutia ÚDA Praha – Sparta Praha pre nedoliečené zranenie (natrhnutý sval) nechcel nastúpiť, ale na nátlak Tormu nastúpil a prehral so slabším Vršeckým. Pritom bol jeden z mála boxerov, čo dokázal vyhrať aj nad fenomenálnym Pietrzykowským.

Koutný prehral a nasledujúci deň podal žiadosť o prepustenie z armády. V ňáči bol presvedčivý argument Tormu: „Bol som veliteľom, trénerom i pretekárom.

Pri olympijskom sľube pred odletom boxerí v prednom rade. Sprava Torma, Zachara a Majdloch. Za nimi gymnasta Daniš, slovenský rodák, vtedy v ÚDA Praha. V druhom rade stáli cyklisti, Jursa, Cihlár a Machek. V tretom rade hore sprava veslári Reich a Reiskup.

A to som bral jedny peniaze. Disciplína je disciplína, som stále tvrdý, chcem výkony.“ K výberu na OH Koutný povedal: „Povedal som si, nech boxujú tí, čo robia nomináciu. Áno, Torma išiel na môj úkor.“

Žiaľ, limit do Austrálie bol určený a Koutný nebol jediný, ktorý tak prišiel o účasť na OH. Boli i takí, čo v merateľných športoch mali splnené limity a boli medzi absolútnou svetovou špičkou, no na hry necestovali. Niekedy bola košeľa bližšia ako kabát a kto nebol Čech, tak mal smolu. Za všetky príklady stačí uviesť slovenského bežca v ÚDA, míliara Dušana Čikela, vtedy šiesteho vo svetových tabuľkách v behu na 1500 m.

V Melbourne už Torma nemal pôvodnú hmotnosť do 67 kg. Nechcel boxovať ani v ľahkostrednej kategórii (do 71 kg), aby sa vyhol Lászlóovi Pappovi. Ten dosiahol v Melbourne zlatý hetrik, čo sa mu podarilo ako prvému boxerovi v olympijskej histórii. Július si zvolil štart v strednej váhe (do 75 kg).

V melbournskej hale West Stadium sa žiadny z päťice našich boxerov neprebojoval k medaile. To sa v povojnovom období stalo po prvý raz. Torma najprv vyradil na body Austrálčana Howarda Richtera. Postúpil tým do štvrtfinále, kde by mu víťazstvo už zaistilo medailu. V ňom sa stretol s urasteným Ramonom Tapiom z Čile, ktorý zastavil jeho postup.

Existujú rozdielne informácie o tomto osudovom dueli, ba i chybné, čomu sa ne-

Snímka z tréningu čs. boxerov na OH. Zľava Němec, Zachara, Torma a Majdloch.

*Cenná fotografia z jedálne melbournskej olympijskej dediny.
Vpravo Torma a Němec, oproti nim Majdloch a Zachara.*

Stretnutie starých známych na OH: Torma v rozhovore s Pappom a trénerom Adlerom.

Momentka z melbournského štvrtfinálového súboja Tormu (vpravo) s Číľanom Tapiom.

Olga Fikotová, jediná čs. olympijská víťazka v Melbourne (v hode diskom) dostala takéhoto oslavného "hobla" v kruhu našich. Vpravo ju držia za ruky boxer Torma, plavec Bačík, za trup MUDr. Mathé, ktorým asistujú pri nohách vodáci.

vyhli ani autori jeho hesla v knihách o olympionikoch. Prvé kolo vyhral Torma na body a nič neveštilo pohromu. V 2. kole však Tapiovi z útočnejšieho spôsobu boja vyšiel presný tvrdý hák na bradu Tormu a ten bol odpočítaný. Ringový rozhodca vyriekol: „Stop! K.O.“ Typické pre box – jeden úder rozhodol zápas.

O istú satisfakciu pre Tormu sa postaral Gennadij Šatkov (ZSSR), ktorý vo finále Tapiu knokautoval už v prvom kole.

Výsledky OH Melbourne 1956 – stredná váha (do 75 kg): 1. Gennadij Šatkov (ZSSR), 2. Ramón Tapia Zapata (Čile), 3. Gilbert Chapron (Francúzsko) a Victor Zalazar (Argentína), 5. – 8. Július Torma (ČSR), Giulio Rinaldi (Taliansko), Dieter Wemhöner (Spoločné družstvo Nemecka), Roger Rouse (USA).

NEKONEČNÝ A STRASTIPLNÝ NÁVRAT Z MELBOURNE

Spiaťočná cesta čs. olympijskej výpravy z dejiska OH späť do vlasti ostala v spomienkach všetkých priamych účastníkov navždy so zmiešanými pocitmi. Do Melbourne výprava letela francúzskym lietadlom Armagnac s viacerými medzi pristátiami. Rovnakým spôsobom mala cestovať aj nazad, lenže keď malo lietadlo pred odletom údajne poruchu, všetko sa zmenilo.

Anabáza olympionikov loďou cez Tichý oceán z Melbourne do Vladivostoku trvala až do Silvestra. Odtiaľ ešte naši cestovali vlakom do Moskvy a napokon letecky do Prahy. Z letnej olympiády sa tak československí reprezentanti vrátili domov po nekonečných šiestich týždňoch – až začiatkom roka 1957!

Ján Zachara v rozhovore, ktorý s ním robil Ľudo Pomichal pre denník SME v roku 2001, prezradil: toto: „Lietadlá francúzskej spoločnosti, ktorá nás mala prepraviť do Európy, pokažené neboli. V tej chvíli ešte stále čakali pripravené na letisku.“

Július Torma v oficiálnom oblečení výpravy ČSR na OH 1956.

V dôsledku udalostí v Budapešti, kde sovietske tanky krátko pred hrami utopili ľudové povstanie v krvi, sa rozhodlo emigrovať okolo štyridsať maďarských olympionikov. Vedenie československej výpravy sa obávalo, že môže nastať exodus aj z radov olympionikov ČSR, keďže okolo našej výpravy sa počas hier mohli viacerí naši emigranti. V tejto situácii sa vedenie rozhodlo prijať ponuku sovietskej výpravy na využitie plavby loďou Gruzia spoločne s olympionikmi ZSSR do Vladivostoku.

O tom, prečo sa zvolil takýto spôsob cesty z Melbourne domov, Zachara povedal: „Až v Moskve, kam sme sa trmácali z Vladivostoku vlakom naprieč zimnou krajinou viac ako týždeň, nám ľudia z telovýchovného vedenia oznámili, že plánovaný odchod museli zmeniť preto, že nás, športovcov, chceli uchvátiť a politicky zneužiť západní imperialisti. Povedali nám to na našom veľvyslanectve, kde sme najprv čakali na dvore v mraze, oblečení len v ľahkých teplákových súpravách a poltopánkach! Ešteže nás potom pozvali dnu – ľudsky trochu pookriať na malom spoločenskom večere, počas ktorého sme si takmer po tridsiatich dňoch cesty prvý raz vydýchli. Potom nás už čakal len odlet do Prahy.“

Jeden z našich športovcov vystihol prevládajúci pocit z vynútenej cesty loďou slovami: „Stavím sa, že ten plávajúci kriminál nazvú loďou priateľstva.“ Čas tam plynul pomaly a fádne, najväčšou udalosťou bol krst Neptúna pri prejazde rovníkom.

Znovu citácia Jána Zacharu: „Naozaj to nebola luxusná plavba. Spomínam si, ako sme sa počas trojtýždňovej cesty tisli šiesti v jednej kajute, dolu

Na spoločnej snímke na pamiatku sa na lodi Gruzia zišla takmer celá čs. výprava. Július Torma na zábere akoby „šéfoval“ hore nad všetkými.

V jednej zo spomienok na túto zvláštnu námornú skúsenosť Torma povedal: „Bola to cesta veľmi dlhá a tak som mal možnosť dôkladne prediskutovať problémy okolo ringu so sovietskymi boxerami. Viedol som tiež niektoré tréningy, napríklad s lodným kuchárom, ktorý nikdy neboxoval. Sovietski tréneri chceli, aby som im ukázal, ako by som učil nováčika. Trochu som niektorých prekvapil, pretože som nezačínal fyzickou prípravou, ale prípravou technickou. Začiatočníka podľa môjho názoru musíme najskôr naučiť boxovať a až potom ho môžeme zdokonaľovať fyzicky.“

Pri návrate na pražskom letisku v Ruzyni vidno i boxerov: tretí zľava kráča Torma a najvyšším v druhej skupinke je Němec.

v podpalubí. Každý deň bola na jedálnom lístku baranina. Bříř. Náš skvelý šprintér Vilda Mandlík ako prvý chytil hneď na druhý deň morskú chorobu. Nuž, podmienky to veru neboli veľkorysé. Ved' ak sme sa nestihli do ôsmej rána umyť, už sme sa mohli iba ak v morskej vode opláchnuť.“

Torma na troch fotografiách z obdobia, keď v ÚDA pôsobil nielen ako boxer, ale aj ako tréner. Na fotografiách z ringu ako tréner Švihlu, resp. Netuku.

Tormov žiak Zachara v knižke „Zlatá za život“ autorovi svojej biografie Mariánovi Šimovi prezradil: „Odlúčenie najťažšie znášal Julio Torma. Navyše sa pošmykol, spadol a o stožiar si rozbil hlavu. Keď ho ošetrili, zavrel sa v kajute a takmer z nej nevychádzal. Okrem dvoch – troch ľudí s nikým nekomunikoval.“

Už na tejto zvláštnej spiatočnej ceste z Tormových tretích olympijských hier preňho nadišiel čas premýšľať o svojom ďalšom živote. V reprezentácii tretím olympijským štartom oficiálne skončil. Potom ešte rok boxoval na klubovej úrovni.

Ak sumarizujeme Tormovu športovú kariéru, tak nepochybne musíme konštatovať, že bola výnimočná. A to z hľadiska kvality, dokumentovanej aj výsledkami, i kvantity. Absolvoval spolu 996 duelov, čím bol v amatérskom ringu jedinečný. Väčším počtom by sa mohli pochváliť iba dvaja boxeri, ktorí prešli medzi profesionálov: viac ako tisíc zápasov mali na konte Američania Bobby Dobs a Abraham Holenderski.

Bez overenia priameho dokumentu nemôžeme hovoriť o presnom čísle prehier Tormu, uvádzaných v rôznych prameňoch. Najpravdepodobnejšie je číslo 27, i keď ho nemožno exaktne overiť. Za štvrtstoročie kariéry je to číslo veľkého majstra, hoci nevyjadruje všetko jeho majstrovstvo. Prehry predstavujú len niečo viac ako štvrt percenta z množstva duelov, ktoré vybojoval...

ZOSTAL V PRAHE PRI BOXE

Do nového roka 1957 vstúpil Torma doslova z lietadla, ktoré priviezlo olympijskú výpravu na poslednom úseku strastiplnej cesty z Austrálie. Z nebeskej výšky zostúpil na zem, čo v zrkadlovom obraze bolo rovnaké – z reprezentačnej extázy do všednosti.

Ako boxer bol po druhý raz v kariére knokautovaný. To bol to preňho signál na návěstidle, znamenajúci stop v kariére športovca. Určite mal pocit, aký zažívajú aj tí najväčší vo svojich športoch. Vo svojej bohatej a dlhej kariére, trvajúcej takmer štvrtstoročie, dosiahol v amatérskom boxe všetky možné vrcholy. Vedel, že prišiel čas rozlúčky, ale nie úplne s boxom, veď súbežne už bol dlho i tréner. Neostal vo vákuu, mal na čom postaviť ďalší svoj život – život so športom.

Hore na kopci nad Letnou už najväčšia socha Stalina nestála. Žulové súsošie vyletelo do povetria, čo signalizovalo i slobodnejšie „povetrie“ pre život občanov. Experimentátori s ľudskými osudmi však naďalej pokračovali v polarizovanom svete. A historici v našich končinách naďalej falšovali históriu pod tlakom komunistických doktrín.

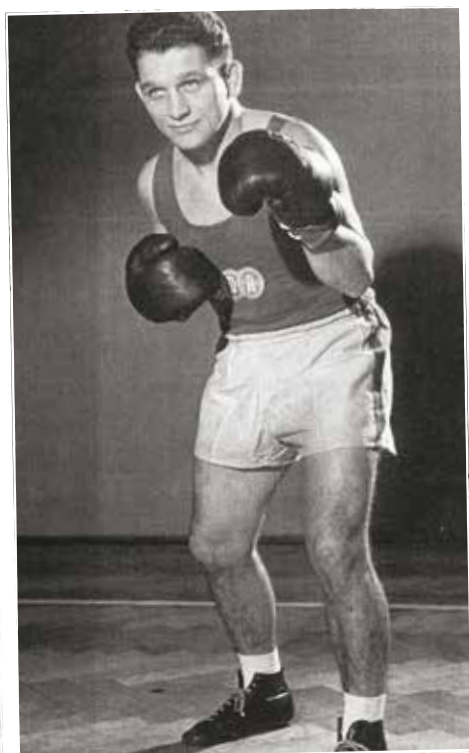
V športe v roku 1957 vrcholila ďalšia fáza zjednocovania v podobe inštalovania

Július Torma s množstvom svojich trofejí.

ČSZTV – Československého zväzu telesnej výchovy. Bol to pre oblasť športu už tretí zákon, prijatý v rozpätí deviatich rokov. Lenže efektivita aparátov, či už v krajoch, okresoch alebo v športových zväzoch, nebola na sľubovanej úrovni. V armádnom športe už spomenutá decentralizácia bola ďalším experimentom, čo sa dotklo i boxu.

Box po novej transformácii preložili z Prahy do Kroměříža. Pod novou hlavičkou Dukla však už bez trénera Tormu. Sťahovanie nebolo podľa jeho predstáv. Odovzdal hodnosť kapitána, ktorú mal len prepožičanú. Ako prezrádzajú záznamy Vojenského ústredného archívu v Olomouci, do civilu odišiel s hodnosťou rotného. Novým veliteľom armádného športového družstva (AŠD) boxu sa stal Horymír Netuka.

Július Torma na fotografii zo záverečnej časti jeho kariéry.

Torma nepochybne hľadal nové možnosti uplatnenia v Prahe. Koho by našli lepšieho, kto by naučil adeptov boxu lepšie direkty, háky, zdviháky, kto by vedel lepšie ako on predviesť sidestepy, duckingy? Kontakty vybudované v Prahe spolu so skúsenosťami rozhodli o tom, že Torma zapustil „korene“ v hlavnom meste spoločného štátu Čechov a Slovákov.

V hre azda bola aj možnosť vrátiť sa na Slovensko. Tam konjunktúra boxu pokračovala, o čom svedčí i počet 56 slovenských klubov. Lenže k Tormovmu návratu nedošlo.

V súťažiach činnosť dosť negatívne ovplyvňovali časté reorganizácie (došlo k nim v rokoch 1950, 1953, 1955, 1956). Avšak v roku 1960, teda v roku rozšírenia názvu štátu o jedno písmenko „S“ (ČSR sa zmenila na socialistickú ČSSR) sa naplno presadil centralizmus, riadený z Prahy. Slovenské športové sekcie a komisie prišli o toľko právomocí, až sa stali nesvojprávnymi. V dôsledku toho sa až do roku 1965 nemohli konať majstrovstvá Slovenska.

Reprezentácia ČSR na majstrovstvách Európy v Prahe. Horný rad zľava: Němec, Cipro, Kuchta, Beleš, Rock, Ivanuš, Glasa, Zachara, Gajdoš, Z. Petřina. Predný rad zľava: tréner Torma, lekár, tréner Králíček.

VIII. ČASŤ

„CIVILNÝ“ TRÉNER

V PRAŽSKÝCH KLUBOCH

V roku 1957 bol Torma ešte ako člen ÚDA Praha prizvaný k čs. reprezentácii na majstrovstvách Európy, ktoré hostila Praha. Pôsobil pri Milošovi Králíčkovi ako druhý tréner. Na zimnom štadióne na Štvanici spolu priviedli borcov k jednej striebornej medaile – Walter Ivanuš (ľahkostredná) a k dvom bronzovým medailám – Zdeněk Cipro (polotŕažká) a Josef Němec (tŕažká). Olympijský víťaz Ján Zachara v pereovej váhe neuspel a fanúšikom tak ostali spomienky na Tormu, ktorého mali pri jeho sekundovaní na očiach.

Prvou civilnou „štáciou“ Tormu bol Spartak Praha Sokolovo. Taký názov vtedy z vôle komunistických pohlavárov mala Sparta Praha. Z bývalej Slavie vtedy bolo Dynamo, Bohemians sa skrýval pod názvom Spartak Praha Stalingrad a aby fanúšikom vymazali z hláv a sŕdc akože „buržoázne prežitky“, tak prisluhovači režimu zriadili takzvané dobrovoľné telovýchovné jednoty (DŠO) ako Iskra, Baník, Dynamo, Spartak, Slovan, Slávia, Slavoj, Tatran, Lokomotíva. Názvy nových TJ zostali a viaceré pretrvali až do dneška, ale tie tradičné sa o niekoľko rokov mohli vrátiť k svojim pôvodným slávnym názvom.

Popri zamestnaní skladníka v ČKD (čo je skratka dávnej firmy Českomoravská Kolben Daněk) Torma pôsobil ako tréner. Príležitostne sa predstavil aj v ringu. Družstvu Spartak Praha Sokolovo pomohol k zisku prvoligového titulu v roku 1957 nielen ako tréner, ale aj ako boxer. Titul však získalo iba o skóre pred Iskrou Bratislava ZM. Záverečná tabuľka, v ktorej je na 6. mieste Dukla Praha (už pod novou hlavičkou), skresľuje fakt, že počas reorganizácie a zrušení v druhej polovici súťaže boli stretnutia vojakov kontumované.

Žiaľ, už v nasledujúcom roku 1958 Spartak Praha Sokolovo prvú ligu nedokončil. Jeho boxeri totiž stratili pôvodnú priazeň mocných. Titul získalo družstvo Dukly Kroměříž a v Tormovom klube sezónu ozdobilo iba majstrovské individuálne zlato Törehu v ľahkej váhe v Ostrave.

Plány v živote nie vždy vyjdú človekovi podľa jeho predstáv. Tak i Torma po epizóde v Spartaku Praha Sokolovo znovu bol pred rozhodovaním, ako a kde ísť ďalej. Krátko pôsobil v Spartaku Praha AZKG. Rodinný rozpočet, žiaľ, musel vylepšovať i vykladaním vagónov cez víkend.

Boxerské dobré vzťahy s ČKD, kde popri skladníkovi Tormovi pracoval i strojník zámočník Töre, mu poskytli novú perspektívu v novom klube na totožnom praco-

Fotografia z majstrovstiev ČSSR z roku 1961 v Kroměříži ukazuje Júliusa Tormu ako trénera Spartaka Praha AZKG, s výrazným nápisom na tepláčkovej bunde. V ringu po dekorovaní ťažkých váh jeho víťaznému zverencovi Zdeňkovi Benešovskému gratuluje Josef Němec. Vľavo v pozadí Eduard Pospíšil, bývalý reprezentant a vtedy predseda Československej sekcie boxu.

visku. Práve Törehu láska k boxu a zdravá nespokojnosť s realitou vyústila do myšlienky založenia nového klubu na novom pracovisku v Uhoľných skladoch Praha.

Počas služobných jázd so šéfom Petrom Palšovičom sa Törehu nápad podarilo domyslieť a potom realizovať. Z fanúšika boxu sa stal nový predseda oddielu boxu a US Praha sa v tomto športe rýchlo stali pojmom. Triumvirát funkcionárov dopĺňali podpredseda Vladimír Řezníček a hospodár i manažér Zdeněk Cmíral.

Trénerskú taktovku v US Praha zverili Tormovi. Venoval sa svojej práci, rodine, zverencom v klube a relaxoval na chate v Zadní Třebáni. Časom k nemu prizvali Františka Capla, jeho bývalého zverenca v ÚDA a účastníka ME 1953. Ako tréner prešiel Capl viacero klubov a mohol sa pochváliť i vedením Bohumila Němečka v Děčíně pred jeho olympijským víťazstvom na OH 1960 v Ríme. Tiež trénoval Vladimíra Kučeru, medailistu ME 1965 v Berlíne.

Silným článkom činnosti US Praha bol lekár MUDr. Milan Černý. Pri boxe pôsobil od roku 1955 vo vtedajšom ÚDA, keď sa začal špecializovať na telovýchovné lekárstvo a liečebnú rehabilitáciu. Bol dlhé roky i lekárom čs. reprezentácie v boxe, na túto pozíciu ho odporučil práve Torma.

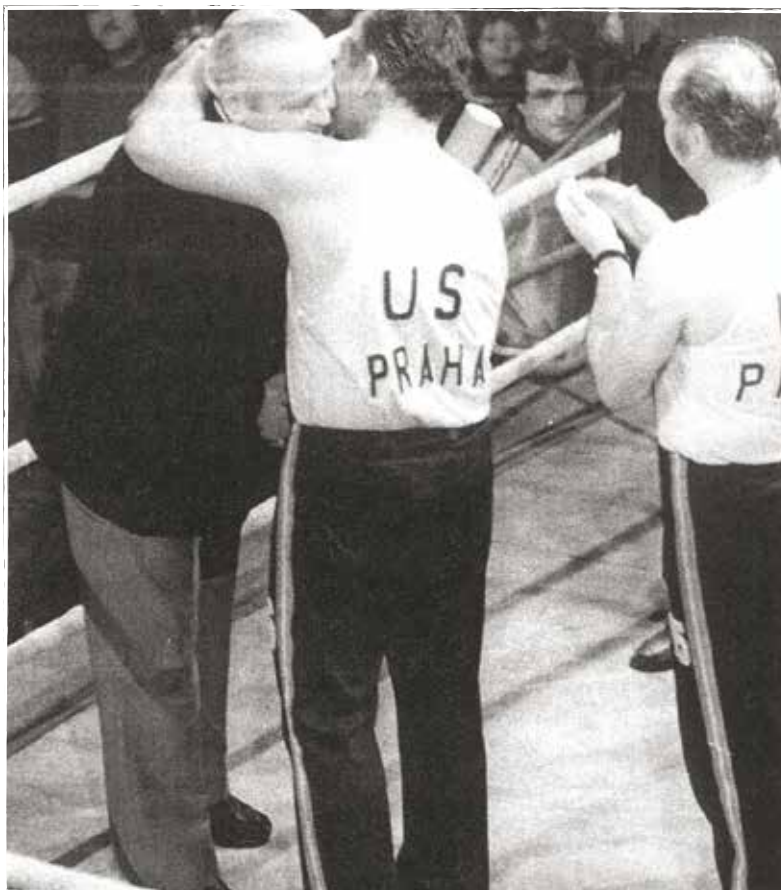

Tréner Július Torma.

Torma na fotografiách z čias dlhoročného trénerského pôsobenia v US Praha.

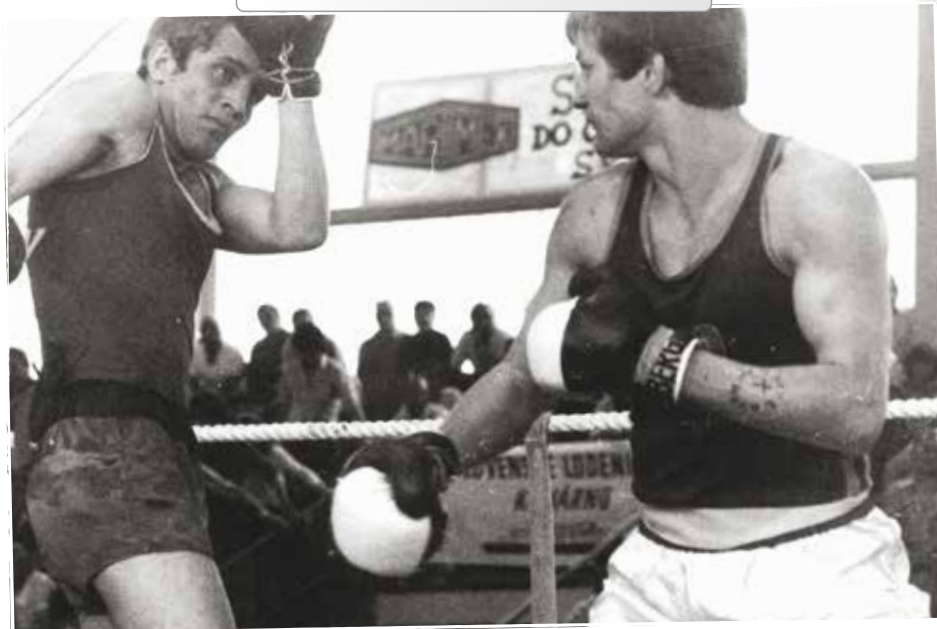
Dvadsať rokov trénersky ťahalo „uhliarov“ v I. lige duo Torma – Čapl, v boxerskom svete známi pod prezývkami Trubka a Šarkan. V konkurencii vtedajších vrcholových stredísk Dukly Kroměříž (4 tituly), Dukly Olomouc (od roku 1966 – 5 titulov), RH Ústí nad Labem (od roku 1967 – 12 titulov) a špičkových slovenských oddielov Spartaka Dubnica (4 tituly) a ZŤS Martin (2 tituly) pôsobili borci US Praha v najvyššej súťaži až do roku 1992. Vo federálnej lige skončilo družstvo raz na druhej a trikrát na tretej priečke.

Medzinárodnému rozhodcovi AIBA Václavovi Panznerovi takto k životnému jubileu pred ligovým zápasom gratulovali tréneri US Praha Július Torma a František Čapl.

Bronzová medailu na ME 1975 v Katoviciach získal Zdeněk Tykva z US Praha.

Rostislav Osička bol úspešný reprezentant, bronzový z ME 1979 v Kolíne nad Rýnom, a po skončení aktívnej činnosti aj tréner. Na snímke (v bielych trenérkach) v ligovom zápase s Miroslavom Pavlovom z Dubnice nad Váhom, účastníkom OH, MS a ME.

Doktor Černý bol i predsedom zdravotnej komisie Čs. zväzu boxu a členom lekárskej komisie európskej boxerskej asociácie EABA. Od založenia boxu v TJ Uhelné sklady prežil všetky obdobia až po rok 1992, keď ako predseda zachraňoval existenciu klubu už pod názvom US Praga naposledy v najvyššej celoštátnej súťaži. Po rozdelení republiky mal už iné starosti aj vyšší vek a bol mimo boxu, v ktorom došlo v novom kapitalistickom systéme k zásadným zmenám.

K pražským US nastúpil Torma v dosť nešťastnom období vtedajšieho čs. boxu. Koncom roka 1965 a začiatkom roka 1966 spôsobili šok úmrtia dvoch boxerov – Stanislava Patočku a Františka Marečka. Práve Mareček bol novým členom klubu a mal u Tormu trénovať.

Vtedy padol mýtus, že iba v profesionálnom boxe sú možné takéto tragédie, a nie v amatérskom. Sekretariát ÚV ČSZTV i vtedajšia Ústredná sekcia boxu od 16. februára 1966 dočasne až do odvolania zakázali všetky zápasy. Príčiny úmrtí vyšetrili so záverom, že k nim nemuselo prísť, keby sa dodržali všetky tréningové, zdravotné a ochranné predpisy. Nariadili potom používanie prilieb. V roku 1966 nemala prvotligová súťaž družstiev majstra. Vypísaná „vzorová súťaž“ bola malou náplastou na poškodenú povosť boxu.

Štvrtstoročie trénerskej práce odviezol Torma pre US Praha, čím si vystavil vskutku dobrú vizitku. Až 28 jeho odchovancov oblieklo reprezentačný dres. Na vrcholných podujatiach (olympijské hry, majstrovstvá sveta či majstrovstvá Európy) ich štartovalo desať a z nich šiesti získali medailu.

Spod opatery trénerského dua Torma – Čapl vyšlo viacero kvalitných boxerov. Malá galéria najúspešnejších borcov z US Praha (zoradení abecedne): Jiří Bobuski, Rudolf Čumpelík, Pavel Dostál (MS 1993 a ME 1993), Alois Hájek, Miloš Hájek, Jiří Hochman, Jaroslav Jiráček, Josef Kapín (OH 1968), Ladislav Kepič, Ondřej Koziak, Vladimír Kučera (OH 1964, bronzová medaila na ME 1965), Karel Müller, Viliam Ondrus, Rostislav Osička (bronzová medaila ME 1977), František Padevět, František Poláček (bronzová medaila na ME 1963, účastník ME 1965, ME 1967), Petr Řezníček (MS 1993), Jiří Smetana, Daniel Stantien (MS 1993), Jiří Szöbek, Jiří Šimák, Marek Šimák (bronzová medaila na ME juniorov 1990, MS 1993), Milan Piskač (bronzová medaila na ME 1975), Stanislav Tišer, Miloslav Tlapa, Zdeněk Tykva (bronzová medaila na ME 1975), Jiří Vohnout, Václav Zazvonil. Zahraniční boxeri v US Praha: Guillermo Garcia (Kuba), Santos Gonzales (Kuba), Fadhil Radžab (Irak).

TRÉNERSKÉ NÁZORY TORMU

Trénerský „chlieb“ si zvolil Torma prakticky po celú svoju kariéru. Hoci v boxe je takéto chlieb s poriadne tvrdými kôrkami, stal sa prirodzeným „menu“ v živote tohto fenomenálneho boxera. Tak ako v aktívnej športovej dráhe i v trénerskej branži

V tréningu vedel Torma ukázať všetko.

bol vzorným demonštrátorom kumštu svojho prvého trénera Zsigmonda Adlera. Už len výpočet úspechov jeho odchovancov v maďarskej reprezentácii na OH a ME je dôkazom, že škola Zsiga-báčiho bola dobrá škola. Z jeho metodiky Torma implantoval to najlepšie do slovenského a potom do českého boxu.

O schopnostiach trénera koluje tento bonmot: Priemerný tréner rozpráva, dobrý vysvetľuje, výborný ukazuje a najlepší inšpiruje. Ako sa protagonista tejto knihy zhostil svojej trénerskej roly, ako ho videli jeho bývalí zverenci a neskôr tiež tréneri?

Horymír Netuka: „Od takého majstra, ako bol Torma, sa dalo veľa naučiť. Mal zákony boja v ringu v malíčku. Ovládal skvelé technické finesy a vedel psychologicky povzbudiť a dobre poradiť. Bol to Pán boxer a veľký človek – srdcom.“

František Čapl: „Mladí potrebujú skúsených radcov, ale i vzory, ktoré obdivujú. To v boxe nebýva vždy v zhode. Pre mňa bol vždy absolútnou, jednotkou' Torma. Čo on vedel vo svojej dobe, to už hádam nikdy nikto vedieť nebude.“

Náročnosť tréningových metód trénera Tormu bola povestná, avšak unisono vždy bolo súčasne počuť o jeho citlivom až otcovskom vzťahu k zverencom. Mal rád

svedomitých a cieľavedomých chlapcov, ale nie takých, čo chceli byť boxerami v najkratšom čase a bez náročného tréningu.

V jednom rozhovore zdôraznil: „Ani talent nestačí. V boxe, ako v každom inom športe, je hlavné v poctivom, tvrdom, plánovanom a odborne vedenom tréningu. Na tejto ceste obstojí len ten, kto má k boxu naozaj najbližší vzťah.“

K dôležitosti psychológie pre adeptov boxu sa vyjadril takto: „Boxer musí mať ‚srdce‘, to je nevyhnutná požiadavka. Nastúpiš k boju muža proti mužovi. Nikto ti nepomôže, žiadny za teba v slabej chvíli nezaskočí. Krúžiš v ringu sám, a preto nesmieš mať strach. Ak ti spadne srdce do nohavíc, tak si už vopred porazený.“

Často upozorňoval na „zvody“ civilizačných vymožeností, na pohodlie mladých ľudí pri vyššej životnej úrovni, či na ich neochotu venovať veľa času na tvrdý a navyše v boxe bolestivý tréning.

„Dnes je práca s mladými oveľa ťažšia. Chlapec príde do telocvične už s nejakou fyzickou silou a chce zápasy rozhodovať úderom. Po niekoľkých tréningoch sa cíti ako majster sveta. Neznášam takých, ktorí akoby trénovali pre moje potešenie a nie pre seba. Box je šport ako každý iný, ale predovšetkým je to hra. Dobrým boxerom som bol preto, lebo som sa pritom hral. Keď ma chcel súper udrieť, vhodne som mu unikal a dostal som ho do situácie, aby som ho mohol trafiť sám,“ hovoril.

Nie raz sa v kuloároch boxu v Československu debatovalo o tom, prečo Tormovi nikdy nezverili úlohu trénera čs. reprezentačného družstva. Vždy sa našlo viac ambicióznejších uchádzačov a najmä takých, čo sa oháňali diplomami a vyššou kvalifikáciou. Torma však nepatril k takým, čo sa urážali, ale venoval sa predovšetkým svojej práci v klube s trpezlivosťou a s istým nadhľadom.

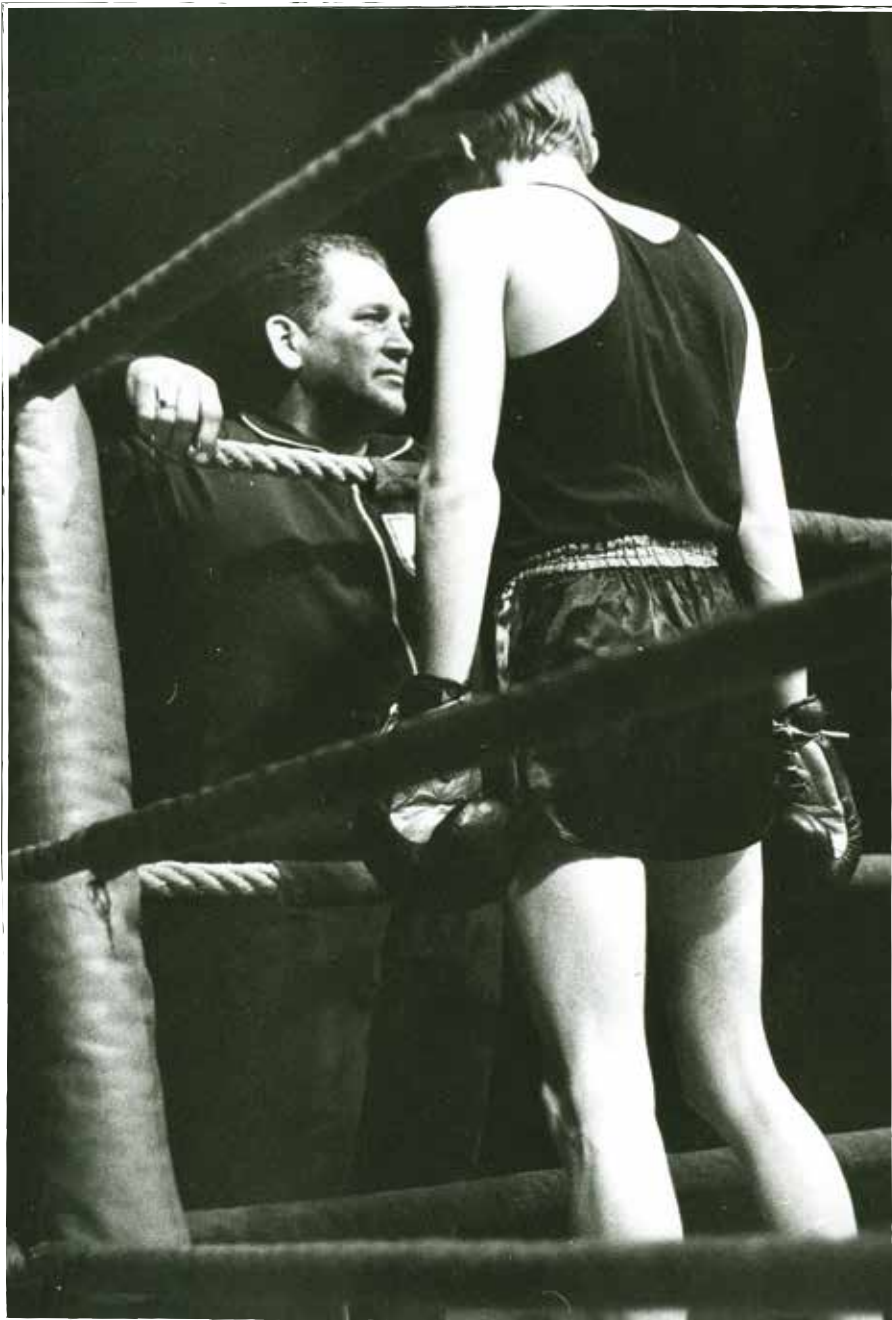
Myslel si o tom svoje: *„Poradiť a odovzdať skúsenosti, to áno. Ale papierovať, podávať hlásenia o plnení plánov, to nie. Navyše mi prekáža, ak nie som presvedčený o ich správnosti. Nemám rád, ak sa niekto iný stará do mojej práce, do mojej predstavy o tréningu.“*

I v jeho prípade platilo, že doma nie je nikto prorokom. Pri hľadaní pomoci čs. boxu zašli svojho času zväzoví funkcionári tak ďaleko, že angažovali trénera zo zahraničia. Tak bol napríklad v roku 1971 pozvaný poľský tréner Alexander Gradkowski. Ten síce čs. boxu stanovil diagnózu ako lekár pacientovi, ale liek nenašiel.

Treba zdôrazniť, že Torma netúžil po funkciách a po výhodách z nich plynúcich. V roku 1972 sa však k reprezentácii aspoň jednorazovo dostal. Vtedy totiž bol akceptovaný návrh, aby k reprezentantom boli aspoň občas pozývaní v istých fázach kluboví tréneri. Tak jednorazovo prizvali aj Tormu. Jeho prítomnosť mala dobrý efekt. Po sérii zlých výsledkov sa akoby mávnutím čarovným prútičkom v pražskej Lucerne zrodil výsledok: ČSSR – Anglicko 16:4.

Torma ako sekundant zverencov v ringu.

Torma – tréner počas prestávky medzi kolami s jedným zo svojich zverencov.

Týždenník Stadion priniesol riport z tohto medzištátneho stretnutia pod titulkom „1:0 pro Julu Tormu“. Tu je výstižný citát záverečného odseku: „A tak byl nezasměvený divák překvapen, když proti celku Anglicka vedl naše kluky do boje olympijský vítěz Július Torma. Pod jeho vedením přinesla kvalitní příprava svoje ovoce. A právě pro mladé, nadějně boxery sehrála Tormova přítomnost, a v neposlední řadě i osobnost, veledůležitou roli. Odměnou pro olympijského vítěze byl nadšený a bojovný výkon všech deseti borců...“

Tormove názory na tréning boxu zaujímali expertov v zahraničí viac, ako domácich. Ako poradcu ho pozvali na krátkodobé stáže do Kanady a Rakúska. Trénerský modus vivendi Tormu vystihuje najlepšie výrok Johanna Wolfganga Goetheho, že „prax je večná zeleň na strome šedejvej teórie.“

Tormove výsledky ocenil establišment predošlého režimu titulom Zaslúžilý majster športu a za dlhoročnú vzornú prácu titulom Vzorný tréner a potom aj Zaslúžilý tréner. V roku 1984 mu priaznivci zariadili i udelenie štátneho vyznamenania, ktoré malo názov Za obetavú prácu pre socializmus.

Zo zákulisia ligového stretnutia US Praha – Dukla Olomouc vidno záujem Tormu ako trénera o všetky detaily. Vpravo pozorne sleduje pri vážení borcov hlavného rozhodcu Karola Václavíka.

V medzištátnom stretnutí ČSSR – Anglicko sekundoval Torma Tiborovi Kováčsovi z Komárna.

Olympijskí víťazi Ján Zachara a Július Torma už ako tréneri na besede.

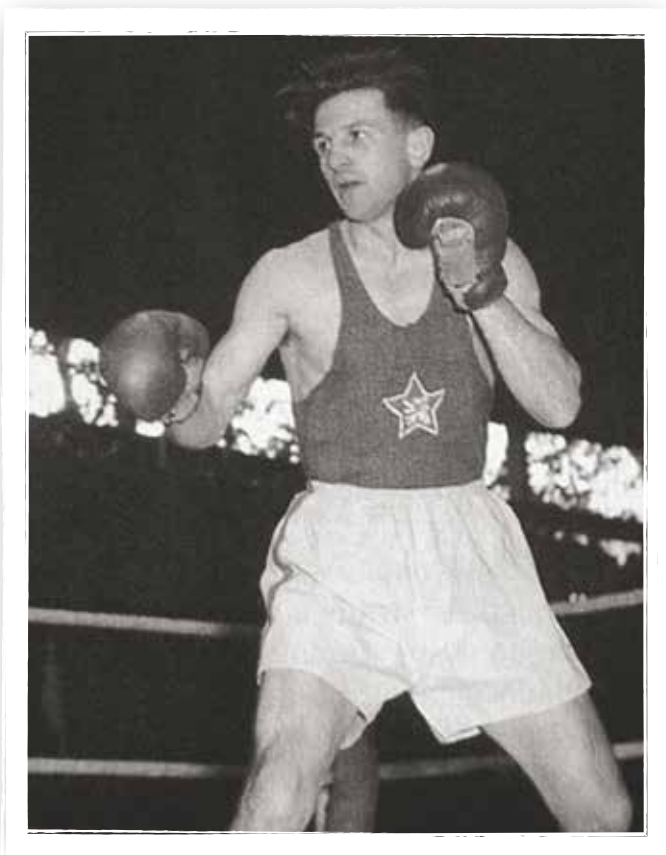
IX. ČASŤ

ZACHARA: „MOJÍM NAJLEPŠÍM UČITEĽOM BOL TORMA“

Najlepším trénerom je ten, čo vychová lepšieho ako je sám – tento povestný bonmot platí i v prípade Júliusa Tormu. Azda možno tento výrok akceptovať i v prípade Jána Zacharu, keď olympijským víťazom sa stal rovnako ako Torma. Viac medailí z európskych šampionátov ako Torma (jedna zlatá a dve bronzové) nezískal, hoci štartoval na štvoro ME. Svetové šampionáty sa v ich ére ešte nekonali.

Spomedzi ostatných Tormových zverencov, ktorí získali na OH jednu medailu (a z ME ich priviezli deväť), nikto nedosiahol na absolútny športový vrchol ako on. Športový vrchol dosiahol Ján Zachara (narodený 27. augusta 1928 v Kubrej, čo je dnes časť Trenčína) víťazstvom na OH v roku 1952 v Helsinkách v perovej váhe do 57 kg. Svojmu bývalému trénerovi sa vyrovnal titulmi zaslúžilého majstra športu i vzorného trénera. Navyše dostal Cenu fair play CIFP UNESCO a MOV ho ocenil Olympijským radom v striebre.

Tormu v rozhovore priblížil Ján Zachara

Ján Zachara v reprezentačnom drese.

cez spomienky na tri témy: aký bol človek, tréner a športovec.

Je známy váš priateľský vzťah s Tormom. Ako a kedy sa zrodil a prečo viedol k úspechom? Napriek šesťročnému vekovému rozdielu ste si rozumeli, čo pomohlo vášmu boxerskému majstrovstvu. Aké ľudské vlastnosti vám u neho imponovali?

„Zoznámili sme sa v Prahe v roku 1947 počas Všeslovanských majstrovstiev. Torma bol už od roku 1946 na Slovensku, kam prišiel už s manželkou a jej matkou z Budapešti. Prišli aj iní športovci a z Bratislavy sa niektorí vydali ďalej do sveta, ako napríklad futbalista Kubala. Najznámejší z boxerov, Papp, sa vrátil späť. Vtedy v Prahe Torma ešte nemohol nastúpiť, nakoľko ešte nemal československé občianstvo a nemohol reprezentovať. No už o týždeň boxoval v Bratislave so Sovietmi proti Ščerbakovovi.

Ked' sme sa zoznámili, ja som jeho slová a rady doslova hltal. Tormova boxerská inteligencia ma upútala. Túžil som zdokonaľovať sa, preto som odišiel z Trenčína za ním do Baťovian. On ma v tom podporil, čo spolu so snom o mladom Baťovcovi išlo dokopy, hoci sa to skončilo inak a odišli sme obaja.

Vtedy, v prvom období osamostatnenia, mi bol polovičným otcom. Bol som u Tormovcov často po práci alebo po tréningu a hrával som sa s ich vtedy narodenou dcérou Darinkou. Bol dobrým manželom a pozorným otcom. Naučil ma hrať žolíka a tak som sa oboznámil s jeho kartárskou vášňou. Bolo to pre neho dobré odreagovanie pred zápasom.

Potom, počas obdobia nášho pôsobenia v Prahe, sme také blízke kontakty nemali, lebo on bol v ÚDA a ja v Červenej hviezde. Skôr, než prišiel do Prahy, veľmi mi pomohli lekcie u Jiřího Hoyera v jeho minitelocvični v hoteli Zlatá husa na Václavskom námestí, pretože v ATK sme kvalifikovaného trénera nemali. Boli sme teda viacmenej rivali,

Ján Zachara na snímke z roku 1952.

Ján Zachara na fotografii z finálového duelu OH 1952 proti Talianovi Caprarimu. Fotografia je aj s jeho autogramom.

Ján Zachara a Július Torma v dobrej nálade na jednej z množstva besied.

teda po športovej stránke. Naše manželky sa poznali, v súkromí to bolo iné, hoci sme viedli svoj život. Bývali sme v iných pražských štvrtiach, my sme sa už v roku 1956 presťahovali do Dubnice.

Torma bol povahou, ako sa vraví, kludás a priateľský. Dodal by som, že bol za každý špás. Vedel vychádzať s každým, nebol namyslený, ale neznášal podrazy a krivdy. Vtedy sa ozval a zastal sa človeka, čo môžem potvrdiť z mnohých iných príkladov. Ja mu vďačím za to, že jeho zásluhou som bol nominovaný na olympiádu do Helsínk. Bez neho by som tam nemohol dosiahnuť svoj najväčší úspech.“

Cesty k športovému majstrovstvu bývajú rôzne, ale základ je menej v talente a viac v náročnom a cielavedomom tréningu. Aké najdôležitejšie črty by ste vyzdvihli u Tormu – trénera?

„Torma bol počas celého času v našom boxe súčasne borcom i trénerom. To tiež hovorí o jeho vzťahu k boxu, ale súčasne to bol i prejav zodpovednosti voči tým, ktorí mu umožnili existenčnú realizáciu pri boxe. Tam bol autoritou, bol náročný aj citlivý. On nepotreboval, aby niekto trénoval kvôli nemu, alebo sa pýšil tým, že ho trénuje Torma.

Ak sa stretol s neférovosťou a lajdáctvom, tak bol otvorený a nedával si pred ústa servítku, ako sa vraví. Ak v Prahe niekto dokáže poslať niekoho ‚do prdele‘, tak to musí byť silná osobnosť. Očakával od zverencov poctivosť, náročnosť na seba a najmä – bojovné srdiečko.

Pozoruhodná originálna vizitka družstva boxerov Spartaka Dubnica v najslávnejšej ére. V hornom rade zľava: tréner Zachara, Pražienka, Ivan, Mládek, Stantien a Bučko. V strednom rade zľava: Starzyk, R. Samko, Ryliak. V dolnom rade zľava: Morávek, Nosek, Brázdil, Ochaba, Rybanský a Čúz.

Počas osláv 40. výročia dubnického boxu v roku 1981 sa v besede pri jednom stole zišli – zľava Zachara, Torma, Savov a celkom vpravo prvý tréner Dubnice v roku 1941 Šuranský. V popredí pri mikrofóne vtedajší predseda oddielu boxu Trojan a funkcionár klubu Antalík.

Iná fotografia z osláv jubilea boxu v Dubnici nad Váhom v roku 1981. Vľavo od Tormu Zachara a Kubík, vpravo Takáč.

V tréningu vedel ukázať všetko, videl a vedel opraviť chyby. Na to mal dobrú školu svojho trénera Adlera. Súčasne tiež vedel, ako sa nedostatkov vyvarovať. Trpel na dobrú kondičnú časť tréningu, ale zdôrazňoval a piloval techniku úderov. Priamy box v sparingu považoval za najlepšiu prípravu. Vedel sa s nami hrať v priamom kontakte. Snažil sa nás naučiť to jeho – trafiť a neinkasovať. Mňa naučil nepodceňovať súpera, ani dopredu sa pred ním neskláňať, teda nebáť sa. Torma bol pre mňa najlepší učiteľ a tréner.“

Meno Torma, dosiahnuté výsledky a povest', ktorá ho sprevádzala počas kariéry, ba až doteraz, má vo svete boxu ohromný zvuk. Ako ste to videli ako jeho veľký žiak?

„Pod to, čo povedal bývalý predseda AIBA, Angličan Russell, že Torma bol najväčší boxer svojej doby na svete, by som sa podpísal i ja. Takéto uznanie od najvyššieho boxerského činovníka, myslím si, hovorí za všetko. Bol to boxer, ktorý mal potrebné vlastnosti, ako sa vraví, vrozené. Mal reflex a postreh, dokázal uhnúť úderom súpera v poslednom momente.“

Mal veľmi dobré základy v úderovej technike, preto triafal presne. Jeho úniky boli takpovediac na milimeter, čo privádzalo súperov do úzkych a on z toho ťažil pre kontraúder. Vedomý si svojich kvalít bol sebavedomý. Tým nemožno povedať, že súperov podceňoval, hoci v ringu predvádzal niekedy také gestá, že sa to zdalo. Súpera pozoroval, vedel si ho pripraviť a lákal ho k akcii. Z pokoja bol schopný na veľmi rýchlu akciu.

Bolo aj tak: keď sa súper dozvedel, že nastúpi proti nemu Torma, tak mal „plné gate“, ako sa vravieva. Jeho meno bolo zárukou kvalitného boxu, ale niekedy trochu šou, preto sa chodilo i v Prahe v Lucerne na Tormu. Nebol bitkár, „fajter“, ale technik, povedal by som, že bol v ringu najmä hráč. Aj keď mal veľkú prevahu nad súperom, tak nikdy sa nesnažil ho knokautovať. Možno povedať, že Torma bol svojím majstrovstvom a finesami neopakovateľný.“

V Zacharovi mal učiteľ Torma dobrého žiaka. Svojim zverencom počas trénerského pôsobenia v Dubnici nad Váhom dal veľa. Dvoch doviedol na OH – Vojtecha Stantiena (1968) a Miroslava Pavlova (1980). Viacerí štartovali na ME – Dušan Rybanský (bronzová medaila na ME 1965), Miroslav Morávek (ME 1965), Štefan Brázdil (ME 1965), Štefan Ožvoldík (ME 1965), Vojtech Stantien (ME 1961 a bronzová medaila na ME 1967), Vladimír Mládek (ME 1967), Ľudovít Ivan (ME 1971). Mnohí zo zverencov sa stali majstrami a reprezentantmi ČSSR.

Zachara spolu s ďalším trénerom Rudolfom Gondášom priviedli Spartak Dubnica nad Váhom k trom prvotným prvenstvám v rokoch 1969, 1971 a 1972. Postupne sa venoval rodine a práci v Závodoch ťažkého strojárstva a trénerské „žezlo“ pri mužoch odovzdal svojmu odchovcovi Dušanovi Bučkovi, ktorý tvoril dvojicu s odborníkom z Bulharska Elenkom Savovom. Ešte aj po dovŕšení deväťdesiatky však trénoval mládež.

X. ČASŤ

DUEL TORMA – PAPP TENTORAZ V INTERVIEW

JÚLIUS TORMA (7. 3. 1922 – 23. 10. 1991) Československo. Olympijské hry: 1948: víťaz, 1952: štvrtfinále, 1956: štvrtfinále, majstrovstvá Európy: 1947: 3. miesto, 1949: víťaz, 1955: 3. miesto.

LÁSZLÓ PAPP (25. 3. 1926 – 16. 10. 2003) Maďarsko. Olympijské hry: 1948: víťaz, 1952: víťaz, 1956: víťaz, majstrovstvá Európy: 1947: štvrtfinále, 1949: víťaz, 1951: víťaz, 1953: štvrtfinále, profesionálny majster Európy: titul držal v rokoch 1962 – 1964.

Slávna dvojica Torma a Papp „vis á vis“ pred jedným z medzištátnych stretnutí začiatkom 50. rokov 20. storočia v Budapešti.

Dve mená rodákov z Budapešti, ktoré majú vo svete boxu ten najsilnejší zvuk: Torma a Papp. Možno by sa ozvali hlasy, posielajúce ich do minulosti, ale sú to mená, ktoré ich preniesli ďalej, než bola éra ich aktívnej športovej činnosti. Ich minivizitky i v takej stručnej podobe prezentujú iba tie najväčšie úspechy, nevyjadrujú ich majstrovstvo a fluidum osobnosti. Obaja boli natoľko originálni, že doteraz o nich kolujú povesti, akými sú opradené iba legendy boxu. Legendárne postavy boli najlepšie vo svojom odvetví. Boli zaznamenané vo filmových dokumentoch, napísané boli o nich knihy, novinové referáty popísali ich triumfy v športových arénach. To sa však týka predovšetkým Lászlóa Pappa, ktorého kariéru zaznamenali maďarské médiá a autori vskutku obsiahle.

Na rozdiel od neho o Júliusovi Tormovi boli zaznamenané iba fragmenty. On nepatrí medzi takých, čo sa zaujímali o svoju publicitu, ale naopak. Pokúsiť sa získať rozhovor s ním bolo takmer nemožné. Podarilo sa to svojho času (v roku 1980) rafinovane redaktorovi Šport v Bratislave Radovi Burianovi, keď urobil dvojrozhovor s Tormom písomne a s Pappom osobne.

Tu je miesto pre Burianovo interview, ktoré vyšlo pod titulkom „*Duel na dvadsať kôl.*“ Niektoré formulácie sú upravené v súlade s aktuálnou podobou spisovnej slovenčiny.

Legendárne postavy boli však živými príkladmi, akousi kvintesenciou toho najlepšieho v boxerskom ringu:

- **Keď ste boxovali, mysleli ste, že slúžite dajakej myšlienke? Mysleli ste na to, že podporíte dobrú vec?**

TORMA: „*Áno, že reprezentujem svoju krajinu a ľud tejto krajiny.*“

PAPP: „*Samozrejme. Slúžil som propagácii boxingu. A neskôr ako reprezentant som obhajoval farby Maďarska. Je to úžasne krásny pocit obhajovať farby svojej rodnej vlasti.*“

- **Ako aktívny boxer ste mávali trému?**

TORMA: „*Trému? Nikdy!*“

PAPP: „*Mal som. To je prirodzené pred dôležitým duelom. Ale skoro som si uvedomil, že som vlastne všetko urobil pre to, aby som zvíťazil nad súperom.*“

- **Aké ste mali radi publikum? Čím si ho možno získať?**

TORMA: „*Rád som videl pred sebou plné sály, nabité tribúny. Získať si obecnosť možno výlučne dobrým výkonom.*“

PAPP: „*Veľmi si cením to publikum, ktoré rozumie boxingu a ktoré mi rozumie. Možno si ho získať fair play vystupovaním a tiež v priamom boji všestrannou pripravenosťou. V živote vrcholového športovca je veľmi dôležitý vzájomný kontakt medzi publikom a športovcom. Keď sa športovec nespráva flegmaticky a povýšenecky, môže si byť istý, že vyhráva u divákov. Keby mi ktokoľvek aj pätnásťkrát položil takúto otázku, vždy poviem to isté.*“

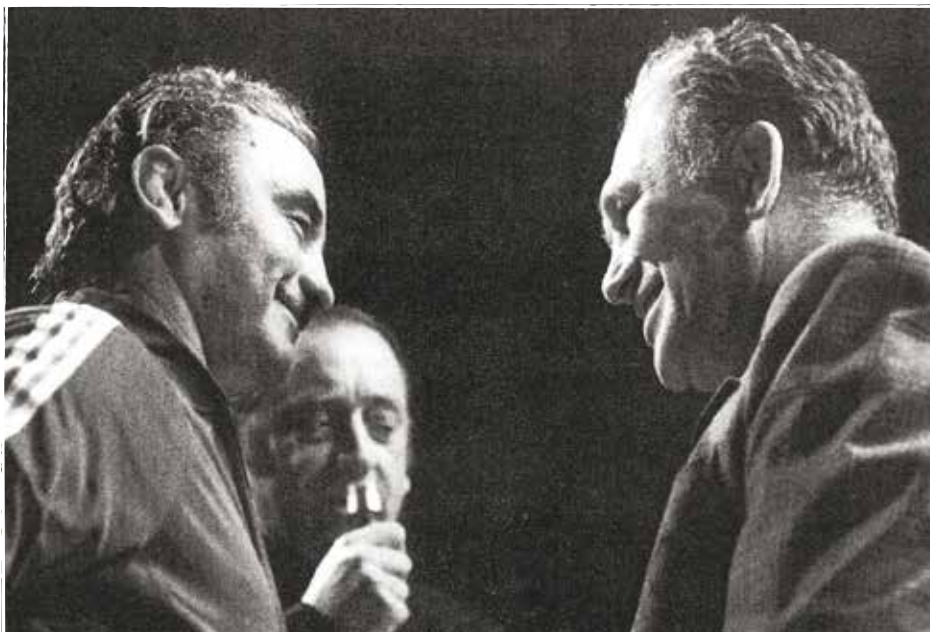
- **Škodí, alebo neškodí popularita? Budete so mnou súhlasiť, že popularita je jedna a úspech celkom iná vec?**

TORMA: „Najsamprv veľké výsledky a potom príde popularita. Byť populárny je veľmi hrejivý pocit, príjemný. Ale nesie so sebou veľkú zodpovednosť za všetko to, čo konám. No na druhej strane nie každému možno vyhovieť.“

PAPP: „Veruže, niekedy aj škodí popularita. Lež, a opakujem, nie vždy a nie každému. To nie je žiadne pravidlo. Práveže popularita sa začína dobrými výsledkami, úspechmi. Má však dve stránky. Môže dakedy aj neuveriteľne strpčovať život. Ja mám rovnako rád starších i mladších svojich priaznivcov. S každým sa viem pustiť do reči. Som trpezlivý voči každému. A na to kladiem dôraz, keď hovorím s mojimi boxerami.“

- **Čo si myslíte o dnešnej mládeži?**

TORMA: „Je dosť rozmaznaná. Má všetko, čo chce. Dnes jazdí veľa mladých ľudí autiakom. Motorizmus – ten vôbec potrebuje celého mládenca, i keď trebárs tu vlastnú drinu ťahá stroj. Ale človek ho musí ovládať. Musí byť obratný, musí mať postreh, vôľu. Základ fyzický i duševný. Koľko mladých chodí na túry, koľko ich behá, vo voľnom čase robí dáky šport? Keby bolo na mne, zakázal by som

László Papp a Július Torma v stredobode pozornosti počas medzištátneho stretnutia ČSSR – Maďarsko v roku 1980 v Prahe.

mladým ľuďom prístup do kaviarní a hostincov. Zábavu môžu nájsť inde. Nehovorím, že mladí ľudia o telesnú výchovu vôbec nemajú záujem, ale nevydržia nič! Chcel by som, aby si každý človek uvedomil, že všetko je vec vôle. Všetko – šport, príroda i láska. Všetko sa musí vydrieť. Neslobodno sa poddávať. Človek si musí veriť, že to, čo robí, je dobré a robiť to dobre.“

PAPP: „Vinovatá nie je mládež. Viac je jej povolené, ako jej náleží. Žiaľ, mladí ľudia viac poznajú svoje práva, ako povinnosti. To vychádza z domu. Základ je v rodine, v škole, i keď tá nemá až taký vplyv. A v dôsledku? Mládež nie je taká, ako by sme očakávali.“

- **Aký ste boli vy ako chlapec, povedzme do takých pätnástich rokov?**

TORMA: „Plná kopa huncútstiev. Viete, detské izby sme nemali. Boli sme doma štyria. My, traja chlapi, už sme chodili na tréning, ja už pravidelne od mojich desiatich liet. A pritom ani Dunaj sme nenechali na pokoji, skákali sme zo stromov do vody. Tak sme si pestovali odvahu, starali sa o všestrannosť.“

PAPP: „Do pätnástich som sa boxom nezaoberal. Lákala ma ľahká atletika, futbal, ako každého školáka. Nebol som vynikajúci žiak. Ale pokiaľ ide o šport, tromfol som ostatných. Vychodil som školu a začal sa učiť za optika. To mi už začali šibať prvé fúzy. Dlhú dobu som odolával boxerskému vábeniu. Ale raz som predsa podľahol a šiel som. Po vojne v štyridsiatom piatom som sa plne dostal do osídliel boxingu.“

- **Mali ste ako chlapec dajaké športové idoly?**

TORMA: „Nie.“

PAPP: „V tom čase ako chlapec som ľúbil hlavne futbal a box. Aj otec nástojil, aby zo mňa vyrástol športovec. A protirečiť mu? Ako boxerovi boli mi idolmi Joe Louis a Ray, Sugar' Robinson.“

- **Stáva sa vám, že vás pochyťí smútok, keď dnes už neboxujete a vidíte boxovať iných?**

TORMA: „Dnes už nie. Ale môžem vám povedať, že vtedy, keď som odišiel zo scény, keď som zanechal činnosť aktívneho boxera a počul som v sále velebný tón našej hymny – plakal som.“

PAPP: „Veruže, ešte aj dnes sa ma niekedy zmocňuje smútok. Kde sú tie časy! To kúzlo okolo ringu! Ale taký je už zákon života.“

- **Mávali ste pocit strachu pred súbojom?**

TORMA: „Nikdy!“

PAPP: „Nie. Nemal som. Vždy som sa snažil sústrediť a vynaložiť zo seba všetko, aby som zvíťazil. Ale trocha tej trémy – to bolo. Tej napokon aj treba. Nervozita vybičuje k lepšiemu výkonu.“

Momentka zo súboja Tormu s Pappom v roku 1950.

- **Ako si spomínate na svoj prvý duel s Pappom? A vy na svoj prvý súboj s Tormom?**

TORMA: „Pripravoval som sa naň, ako na každý iný – rovnako. Nikdy som nepremýšľal vopred, s kým idem do ringu. Môj výkon rástol s veľkosťou majstrovstva rivala. Krížili sme si päste a – vyhral som.“

PAPP: „To bolo dávno. Bol som ucháň, začiatočník. Ten duel vtedy nemali povoliť. Bol som naňho ešte mladý.“

- **Aké miesto zaujíma dnes box vo vašom živote?**

TORMA: „Zaberá dosť času. Robím trénera a spomínam na svoju krásnu mladosť.“

PAPP: „Som s ním úzko spätý. Vykonávam funkciu vedúceho trénera maďarskej štátnej reprezentácie.“

- **Čo je lepšie robiť, boxera či trénera?**

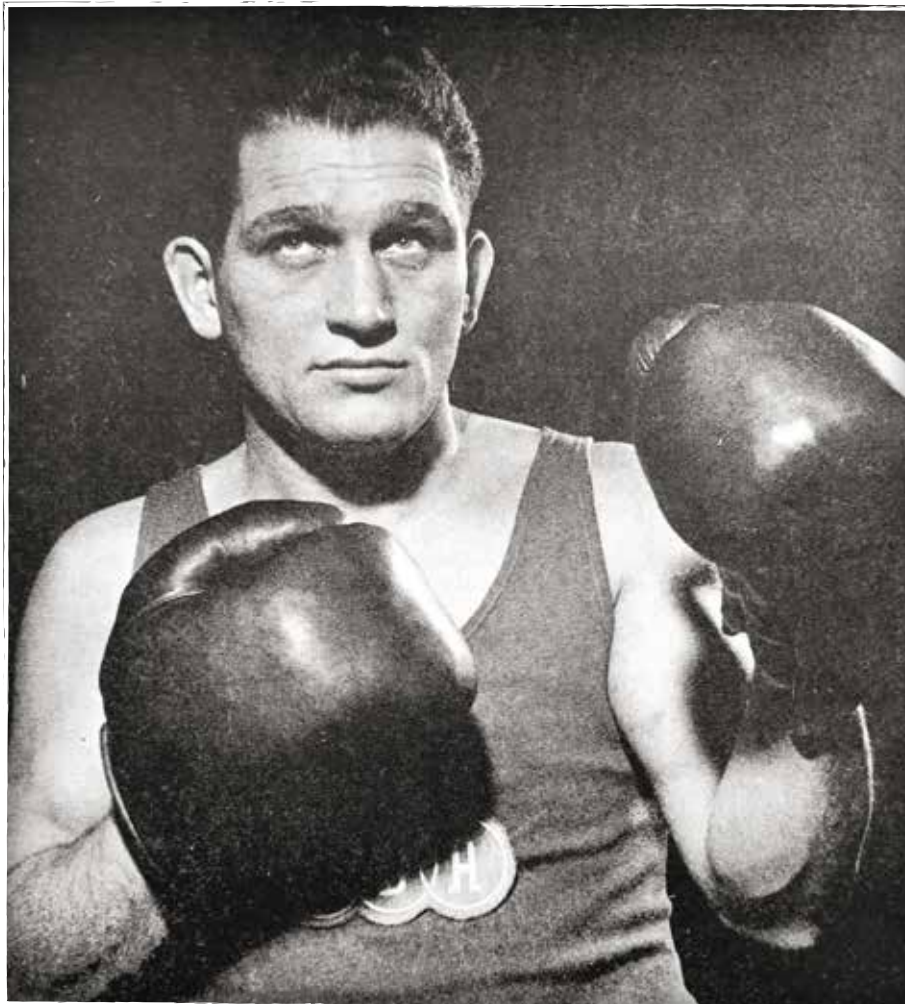
TORMA: „Boxera.“

PAPP: „Oveľa lepšie je byť boxerom.“

• **Ako ste trénovali, trávili posledné dni, hodiny pred bojom?**

TORMA: „V posledných dňoch skoro vždy v tréningovom tábore. A tvrdo som na sebe pracoval. Tesne pred vystúpením, vždy som sa snažil poriadne sa rozhybať, aby svaly boli vláčne. A dakedy som si odskočil medzi divákov – vymeniť si odznaky.“

PAPP: „Nič som si neodpustil v príprave. Do úmoru som piloval, brúsil. Chápal som – ako sa pripravíš, také budeš oberať ovocie. Na poslednú chvíľu dobre mi padli povzbudzujúce slová trénera.“

Štylizovaný boxerský portrét Júliusa Tormu.

- **Hodnotili ste vaše úspechy ako odmenu za drinu? Alebo ako splnený sen?**

TORMA: „Ako odmenu za drinu. Snívať – to nestačí!“

PAPP: „Mojím snom bolo stať sa majstrom Maďarska, šampiónom Európy, olympijským víťazom. To všetko sa mi splnilo ako sen, ktorému som žil a spriadal si ho v mojom ja. Súčasne, ako prichádzali úspechy, zabezpečoval som si lepšie materiálne podmienky na svoju činnosť športovca. A nie naopak. A napokon aj rodine.“

Július Torma na fotografii v zrelom veku.

- **Neľutujete, že vás box pripravil o veľa času, že ste sa museli všeličoho odriekať?**

TORMA: „Ľutujem iba to, že za mojich aktívnych čias nebol tréning tak skĺbený so vzdelávaním, ako to už vtedy bolo napríklad v Sovietskom zväze i v NDR. Za veľa času, čo som venoval boxu, za tie časté dni odlúčenia od rodiny, od domova, ďakujem svojej manželke. Mala pochopenie. V mojej športovej kariére bola mi veľkou oporou.“

PAPP: „Treba viesť prísnu životosprávu. Mať pokoj v rodine, mať takú životnú družku, akou je moja žena, ktorej veľkou mierou ďakujem za to, čo som dosiahol. Šport je vážna vec. Žiada si celého človeka a naslovovzatý športovec sa musí celý venovať svojej záľube.“

- **Myslíte si, že klesla úroveň dnešného boxu?**

TORMA: „Áno, klesla. Ja neprestávam byť zástancom technického boxu. A ten vidno iba zriedka. Podľa mňa len technický box vedie k úspechu. Samozrejme v neodmysliteľnom spojení s dokonalou fyzickou pripravenosťou.“

PAPP: „Je to otázka dosť zložitá. My sme športovali za úplne iných podmienok. Robili sme všetko, aby sme chodili so štítom. Také vlastnosti, ako sú napríklad vytrvalosť či úmorná práca na sebe, dnes mnohým mladým ľuďom chýbajú. Dnes by mladý chlapec chcel rýchlo sláviť úspech, a ak mu to nevyjde, znechutený rezignuje, premárniac zároveň tiež svoj talent i prácu mnohých ľudí.“

- **Ste kritický alebo zhovievavý divák dnešného boxu?**

TORMA: „Kritický. A veľmi...“

PAPP: „Čo treba robiť, aby sa súčasný stav zmenil? Viac žiadať! Predsa nikto nikoho nenúti boxovať. Ale ak sa niekto na box už dal a ťaží z pomoci spoločnosti, ostatne ide o všetkých vrcholových športovcov, potom musí vziať na seba i záväzky. Podobne, ako je to v továrni, kde každý má svoje práva, ale takisto aj povinnosti.“

- **Mali ste niekedy dôvod vysloviť sa pohrdavo o funkcionároch?**

TORMA: „Mal som. A nebolo to len raz.“

PAPP: „Áno. S funkcionármi nemám dobrú skúsenosť. Niekol'kokrát som odložil trénerskú taktovku, lež vždy som sa zatiaľ vrátil. Získali ma späť, ale keby som nebol chcel, nebolo by tak. Dal som si podmienky. Ak ich splníte, budem pracovať.“

- **Myslíte si, že by sa šport bez funkcionárov obišiel?**

TORMA: „Nie. Kdežeby! Ale nech cítia zodpovednosť, keď už takto hovoríme v súvislosti s boxingom, za prácu v oddiele. A keď sa to žiada, nech aj bránia, myslím, tie oprávnené záujmy boxerov.“

PAPP: „Nie. V žiadnom prípade. Lež vo funkciách by mali byť iba takí, čo majú radi šport, čo vedia zabezpečiť podmienky na odbornú prácu s boxermi.“

- **Ako sa cítite v role trénera?**

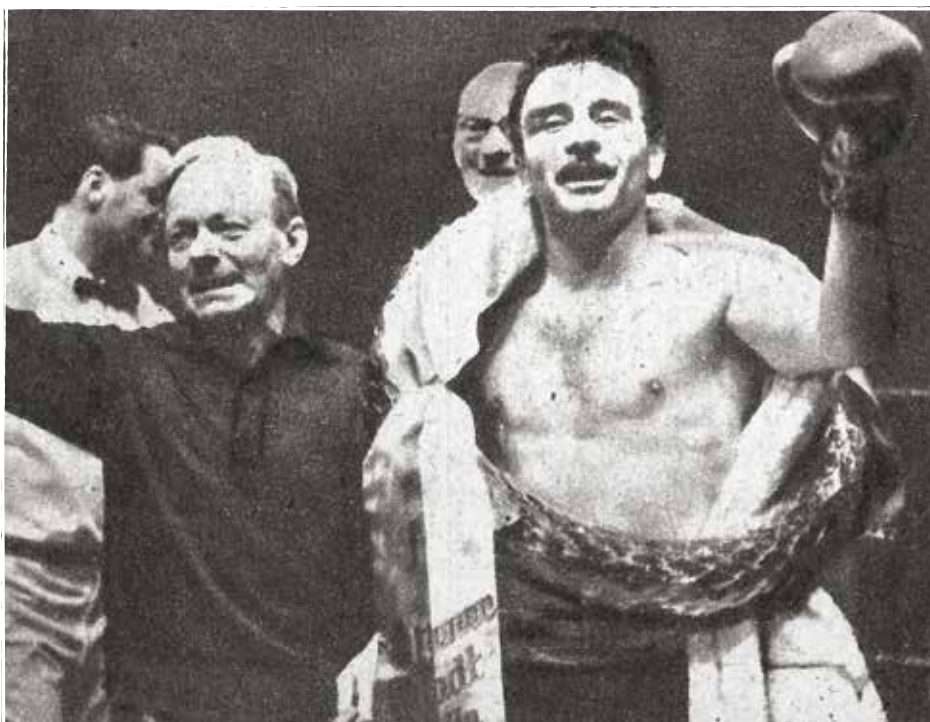
TORMA: „V ostatnom období, žiaľ, náš box sa nemôže pochváliť výraznejšími úspechmi. Chcel by som spraviť všetko, aby sa konečne zmenil tento stav. Nechýba mi zápal do práce. Ľudia, ktorí usilujú o zmenu k lepšiemu, rozumejú mojim zámerom, pomáhajú mi.“

PAPP: „Pracujem teraz s dobre aj u vás známym Jánosom Kajdim, dvojnásobným majstrom Európy. Podobne ako ja, aj on by sa chcel dožiť prvotriednych boxerov. Či sa nám to podarí – ťažko povedať. Záleží to v najväčšej miere od našich spoločných zverencov.“

Z tohto interview je možné dozvedieť sa niečo o oboch protagonistoch, avšak nie všetko. V odpovediach sa zračia názory Tormu a Pappa na mnohé veci z ich kariéry i na dianie okolo boxu. Zhodné boli v ich láske k svojmu športu a vo veľkom vlastenectve, odlišné v oblasti psychiky. Obaja ponúkli svoje pohľady, namierené kriticky smerom k nasledovníkom, čo je pochopiteľné.

Zrejme je tiež z ich skúseností, že k výnimočným výkonom a výsledkom viedla ich náročnosť na seba a tvrdá tréningová práca. O boxerskom fanatizme oboch kolovali povesti: Torma by nedbal v tréningu boxovať desiatky kôl a Papp si k tréningu pridával drevorubačské galeje.

Ako inak by sa Papp mohol presadiť vo vyššom veku medzi profesionálmi? Až takmer do štyridsiaty vybojoval v profiringu 29 duelov, v ktorých nikdy nepre-

László Papp ako profesionálny majster Európy s trénerom Zsigmondom Adlerom.

hral. Spolu dosiahol 27 víťazstiev a 2 remízy. Ako amatér prehral veľmi málo duelov. Dvakrát odišiel so sklonenou hlavou iba po prehrách s Tormom. Spolu s trénerom Adlerom už dávno hodnotili Tormovo majstrovstvo tak vysoko, že mu predpovedali oveľa viac úspechov.

Obaja z trénerských pozícií vyslovili želanie dožiť sa výraznejších úspechov od ich zverencov a nasledovníkov. Papp mal viac dôvodov na radosť, veď už v roku rozhovoru získali na OH dve bronzové medaily István Lévai a János Varádi. A za svojho života sa ako tréner okrem siedmich medailistov z OH dočkal i troch olympijských víťazov (Gyula Török 1960, György Gedó 1972, István Kovács 1996), dvoch majstrov sveta (István Kovács 1991 a 1997 a Zsolt Erdei 1997) i ďalších medailistov ME.

V čase rozhovoru Torma netušil, že ešte v roku 1980 sa dočká od Jána Franeka bronzovej medaily na OH v Moskve. Z ostatných skromných výsledkov slovenských boxerov ho iste najviac potešilo zlato Michala Franeka z juniorských MS v roku 1985 a jeho dva finálové „strieborné“ štarty na ME.

BOXERSKÉ ŠKOLY PODĽA OGURENKOVA

Tormovo boxerské umenie bolo vždy v centre pozornosti divákov, lebo poskytovalo zvláštny zážitok. Pochopiteľne, zaujímal najmä súperov, ktorí sa museli pred ním v ringu mať na pozore. Majsterštuk Tormu, prirodzene, mimoriadne interesoval trénerov boxu, osobitne zahraničných.

Torma zaujal i sovietskych trénerov, počnúc prvým kontaktom v roku 1946 v Bratislave. Počas spiatocnej cesty z Prahy z Vseslovanských majstrovstiev sa uskutočnilo stretnutie Slovensko – ZSSR. V otvorenom ringu na zimnom štadióne pred štvrtisícovou návštevou divákov sa zrodil výsledok 1:9, teda nie 1:19, ako doteraz chybné uvádzali autori. Pre zranenie niekoľkých borcov súpera z pražského turnaja nastúpilo iba päť dvojíc. Preto Zachara a ďalší naši borci boxovali iba exhibične. Vo dvoch kategóriách došlo k dohode, že sa súboje neuskutočnia.

Jediný náš bod získal Torma za remízu so Ščerbakovom v polostrednej váhe. Súperom Pappa v strednej váhe bol Ogurenkov, ktorý mu uštedril jednu z mála prehiev. Treba priznať, že vynikajúci maďarský boxer bol vtedy na počiatku svojej kariéry.

Vladimir Ogurenkov sa stal časom trénerom sovietskej reprezentácie. V pozoruhodnom článku, publikovanom v časopise Fizkul'tura i sport v roku 1960, porovnal jednotlivé školy boxu, pričom v jeho analýze nechýbal ani Torma.

Autor uviedol, že tréningy boxerov Poľska sa zvyčajne nepodobajú jeden druhému. Na každom sú špeciálne úlohy. Niektoré sú zamerané iba na vybrúsenie úderov na náčiní. Na inom sa venujú taktike. Poliaci často robia tréningové duely so zameraním na rôzne štýly borcov. V každom tréningu býva gymnastika.

Na tréningu Maďarov si všimol osobitne Lászlóa Pappa. Ten trikrát v týždni (pondelok, streda, piatok) robil sparringy, dvakrát (utorok a sobota) sa venoval zdokonaľovaniu úderovej techniky na náradí, raz (vo štvrtok) robil kondičný tréning, zvyčajne vonku. Boxoval 8 – 9 kôl s borcami rôznych váh. V závere tréningu sa zameriaval na punktbaľe na presnosť a rýchlosť úderov.

Vladimir Ogurenkov.

Tréningy československých boxerov označil Ogurenkov za svojrázne. Možno vychádzali z obluby boxu na dištanc, lebo sa vyznačujú častými úhybmi a kontraúdermi uprednostňujú pred priamym útokom. Zvyčajne ráno mali sparringové duely v ringu a večer sa venovali kondičnej príprave. Tréner Július Torma – ako zdôraznil autor: bývalý vynikajúci majster v ringu – tvrdil, že ráno po prebudení majú športovci najbystrejšie zmysly a boxeri môžu kvalitnejšie realizovať všetky činnosti.

TROFEJ, KTORÚ TORMOVI UPRELI

Ako to bolo s Barkerovým pohárom v histórii olympijských hier?

Boxeri majú tiež svojho Oscara, poznáte ho? Za takúto trofej je považovaný Barkerov pohár, udeľovaný najtechnickejšiemu boxerovi olympijského turnaja. Oceňovaný je ním boxer, ktorý podľa rozhodcov najlepšie ovláda boxerské umenie, teda nielen úderovú techniku, ale demonštruje i taktiku, stratégiu aj vtip a inteligenciu boja.

Trofej je skutočne cenná a impozantná. Na mahagónovom kruhovom podstavci je polmetrový pohár zo striebra, zospodu ozdobený dubovými listami a medzi nimi je figúra boxera so zdvihnutou rukou na znamenie víťazstva. Hore je latinský nápis „*Virtute et labore*“ (Buď statočný a pracuj). Na miniatúrnych plaketkách podstavca sú vygravírované mená držiteľov Barkerovho pohára.

Prečo je to Barkerov pohár? Ide o meno bývalého amatérskeho boxera Valentina Barkera, majstra Veľkej Británie z roku 1891 v ťažkej váhe. Neskôr sa svojou činnosťou zapísal medzi popredných funkcionárov ako čestný sekretár a čestný prezident Svetovej federácie amatérskeho boxu FIBA (od roku 1946 AIBA).

Barkerov pohár udeľujú od olympijských hier v roku 1936 v Berlíne. Od premiéry je pozoruhodné to, že nie vždy ju dostal olympijský víťaz. Jeho prvým majiteľom bol držiteľ bronzovej medaily v mušej váhe Louis Daniel

Na ilustráciu, ako vyzerá Barkerov pohár – na OH 1964 v Tokiu ho získal Valerij Popenčenko zo ZSSR.

Laurie z USA.

Na ďalších OH výber boxerov na udelenie tejto trofeje často ovplyvnili zákulisné boje aj politika. Preto na OH roku 1948 v Londýne dostal pohár George Hunter z Južnej Afriky a nie Július Torma, ktorý bol všeobecne považovaný za najtechnickejšieho boxera turnaja. Tu je i meritum problému v publicite, pretože táto veľmi frekventovaná chyba sa opakuje v rôznych prameňoch.

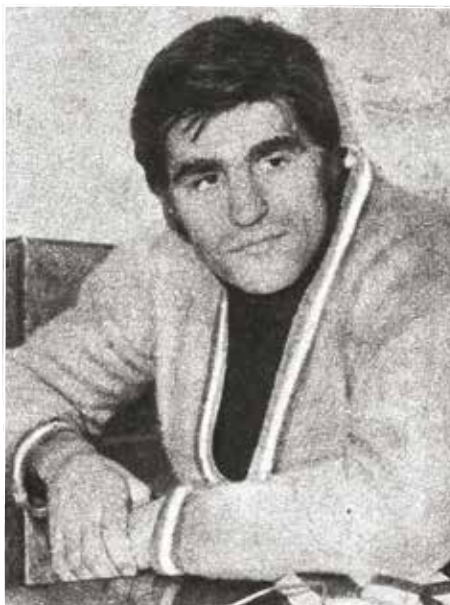
Posledná krivda v opačnom garde sa stala na OH v roku 1988 v juhokórejskom Soule Royovi Jonesovi z USA. Jeho skrivodlivú prehru vo finále hmotnosti do 71 kg s domácim Pak Si-honom rozhodcovia „ošetrili“ udelením Barkerovho pohára.

Na OH 2020 v Tokiu (v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 sa konali až v roku 2021) túto trofej AIBA neudelila, pretože olympijskú súťaž riadila namiesto FIBA špeciálna „úderná jednotka“ Medzinárodného olympijského výboru. Pohár udelili len počas MS v Belehrade.

GALÉRIA NAJLEPŠÍCH OLYMPIJSKÝCH WELTEROV

Pri pohľade na galériu víťazov olympijských hier vo welterovej váhe vidno Júliusa Tormu vskutku v hviezdnej spoločnosti. Kariéry mnohých boli žiarivé i neskôr v profesionálnom tábore. Predovšetkým Taliana Giovannioho „Nina“ Benvenutiho, narodeného v roku 1938 v Isole d'Istria v Slovinsku.

Benvenuti po amatérskych 120 dueloch (iba 1 prehra) absolvoval v období rokov 1961 – 1971 až 90 profesionálnych súbojov, v ktorých zaznamenal iba 7 prehíer. K dvom titulom amatérskeho majstra Európy (1957 a 1959) a k olympijskému víťazstvu (1960) pridal i titul profesionálneho majstra sveta (vo verzii WBA i WBC). Benvenuti nastúpil na „trón“ v čase, keď maďarské vedenie nepovolilo Pappovi nastúpiť proti borcovi USA a on sa musel v roku 1965 vzdať titulu majstra Európy. „Božský Nino“ zvýšil svoju popularitu aj účinkovaním v televízii a vo filme.

Giovanni Benvenuti

Welterová váha mala na začiatku váhový limit 61,2 – 65,8 kg, potom 61,2 – 66,7 kg (v rokoch 1920 – 1936), v čase Tormu mala rozpätie 62 – 67 kg (1948), 63,5 – 67 kg (v rokoch 1952 – 2000), napokon 64 – 69 kg (od roku 2004).

Vítazi OH vo welterovej váhe (v rokoch 1896, 1900 a 1912 box v programe OH nebol): 1904 Albert Young (USA), 1908 Frederik Grace (V. Británia), 1920 Albert Schneider (Kanada), 1924 Jean Delarge (Belgicko), 1928 Edward Morgan (Nový Zéland), 1932 Edward Flynn (USA), 1936 Sten Suvio (Fínsko), 1948 JÚLIUS TORMA (ČESKOSLOVENSKO), 1952 Zygmunt Chychła (Poľsko), 1956 Nicolae Linca (Rumunsko), 1960 Giovanni Benvenuti (Taliansko), 1964 Marian Kasprzyk (Poľsko), 1968 Manfred Völke (NDR), 1972 Emilio Correa (Kuba), 1976 Jochen Bachfeld (NDR), 1980 Andrés Aldama (Kuba), 1984 Mark Breland (USA), 1988 Robert Wangila (Keňa), 1992 Michael Carruth (Írsko), 1996 Oleg Saitov (Rusko), 2000 Oleg Saitov (Rusko), 2004 Bachtar Artajev (Kazachstan), 2008 Bachyt Sarsekbajev (Kazachstan), 2012 Serik Sapijev (Kazachstan), 2016 Danjar Jeleussinov (Kazachstan), 2020 Roniel Iglesias (Kuba).

TORMA MEDZI NAJLEPŠÍMI AMATÉRSKYMÍ BOXERMI HISTÓRIE

Najväčší fajšmekri spomedzi odborníkov sú tí, čo patria do funkcionárskej elity jednotlivých športov. Medzi takých považovali svojho času bývalého prezidenta AIBA Rudyarda H. Russella z Anglicka. Bol historicky druhý na čele svetového amatérskeho boxu po Francúzovi Emilovi Gremauxovi. Plukovník vo výslužbe R. H. Russell nestál bokom a nedal sa prosiť, ak išlo o vyslovenie názoru na výkvet boxu. Vtedy bolo vždy počuť meno – Torma.

Príležitostne usporadúvané ankety, hľadajúce výnimočné postavy a porovnávajúce esá z rôznych generácií, neobchádzajú ani box. V roku 1965 majstrovstiev Európy v Berlíne z iniciatívy redakcie Deutsches Sportecho v NDR funkcionári jednotlivých zúčastnených krajín a generalita AIBA hlasovali o najlepších boxeroch – amatéroch všetkých čias. Po sčítaní hlasov vyšlo nasledujúce poradie: 1. László Papp (Maďarsko), 2. Floyd Patterson (USA), 3. Valerij Popenčenko (ZSSR), 4. Vladimir Jengibarian (ZSSR), 5. JÚLIUS TORMA (ČESKOSLOVENSKO), 6. Giovanni Benvenuti (Taliansko), 7. Cassius Clay (USA), 8. Stanislav Stepaškin (ZSSR), 9. Zbigniew Pietrzykowski (Poľsko), 10. Boris Lagutin (ZSSR).

Akreditovaní novinári, ako o tom vydal svedectvo redaktor Športu Rado Burian, sa snažili vylákať tip od R. H. Russella. Ten prezradil svoju sedmičku histórie v na-

sledovnom poradí: 1. TORMA, 2. Papp, 3. Perez, 4. Drogosz, 5. Patterson, Jengibarian, McTaggart.

Na otázku, prečo považuje práve Tormu za najlepšieho amatérskeho boxera, šéf AIBA odpovedal: *„Čo sa mi na Tormovi najviac pozdávalo, na to je ťažké odpovedať. Aj iní boxeri, napríklad taký Jengibarian, Šatkov, Drogosz, ak mám spomenúť len mená posledných rokov, fascinovali svojím spôsobom mňa, odborníkov i divákov. Ale to, čo sa mi u Tormu páčilo, to je niečo, ako keď otec povie o svojom synovi, že je najkrajší, najlepší na svete. A taký je aj môj pohľad na Tormu. Nuž, teda, vyberte si. Kedykoľvek by som mal ešte prehovoriť do ankety, vždy by som hovoril o Tormovi.“*

Ako čestný hosť bol R. H. Russell na vrcholných podujatiach v boxe i v neskorších rokoch. Na ME v roku 1977 v Halle poskytol exprezident rozhovor pre Deutsches Sportecho. V ňom na otázku, koho považuje za najlepších boxerov – amatérov, opäť vyjadril svoj názor. Označil trojicu: *„Budem menovať troch: Július Torma z Československa, Cassius Clay alias Muhammad Ali z USA a bývalý sovietsky reprezentant Valerij Popenčenko.“* Na repliku, prečo nemenoval Maďara Pappa, odpovedal, že ho stavia až za vyznačených troch bez prehliadania jeho veľkých úspechov.

MEDZI NAJVÄČŠÍMI ŠPORTOVcami ČESKOSLOVENSKA

Po vyhlásení vôbec prvej ankety najlepších čs. športovcov v roku 1959 a ankety o najväčších športovcov Československa v histórii v roku 1966, už spolu s inými javmi začalo byť zrejmé, že začali takpovediac „pukať ľady“.

Po násilnom preferovaní kolektivismu a potláčaní individualít v päťdesiatych rokoch dochádzalo v šesťdesiatych rokoch k návratu prirodzeného stavu vecí. S reprezentantmi do zahraničia naďalej síce jazdili „očká“ Štátnej bezpečnosti a strany, ale sovietska telovýchova už nemusela byť vo všetkom náš vzor.

Po prvý raz došlo aj k prihláseniu sa k historickej kontinuite v športe, negovanej od komunistického prevratu v roku 1948. Všetko pred týmto letopočtom bolo označované za „buržoáznu“ éru. Výsledky ankety z roku 1966 už naznačili, že to bude trochu inak a nie „na večné časy“. Nieкто osvietený to dokázal vysvetliť a odôvodniť aj na všemocnom ústrednom výbore komunistickej strany. Možno sa mu to podarilo i s poukázaním na ankety, vyhlasované v zahraničí.

Prvú „historickú“ anketu usporiadala redakcia denníka Rudé právo, ktoré bolo orgánom ÚV KSČ. Hlasovala v nej široká verejnosť, pričom sa zapojili desiatky tisícok čitateľov. To ankete dodalo legitimitu. Po spočítaní hlasov vzišiel rebríček 25 najúspešnejších a najpopulárnejších športovcov dovtedajšej československej histórie. Z boxerov do prvej dvadsaťpäťky zaradili čitatelia dvoch – Júliusa Tormu a Františka Nekolného. Z výsledkov bolo zrejmé, že aj desať rokov po skončení reprezentačnej kariéry Torma zostával v povedomí verejnosti. Takmer 30 tisíc bodov ho zaradilo na 19. miesto.

Výkvet československého športu sa takto zišiel pri jednej príležitosti v roku 1968 na stretnutí olympionikov. Týchto šesť športovcov získalo na OH spolu 24 medailí. Zľava na snímke: Bohumil Němeček (box), Věra Čáslavská (športová gymnastika), Július Torma (box), Ludvík Daněk (atletika), Eva Bosáková (športová gymnastika) a Emil Zátopek (atletika).

Pri jubileu 20. výročia armádneho športu sa v Prahe stretli všetky generácie ATK, ÚDA a Dukly zo všetkých odvetví. Takto si pri jednom stole pripili na zdravie – zľava: Jiří Vícha (hádzaná), Július Torma (box), Josef Vacenovský (futbal), Jiří Skobla (atletika) a Josef Trojan (hádzaná).

Absolútne prvenstvo patrilo atlétovi – bežcovi Emilovi Zátopkovi, ktorý sa neskôr stal víťazom obdobnej ankety i ďalších ankiet o najúspešnejšieho československého/českého športovca 20. storočia.

Dve veľké postavy histórie československého boxu si podali ruky pri jednom stretnutí vo vyššom veku – Július Torma a František Nekolný.

Na jednej z besied s najlepšými športovcami sa takto zišli Emil Zátopek a Július Torma.

Na plese športovcov si Torma počínal na tanečnom parkete s manželkou rovnako dobre ako volakedy v ringu.

Výsledky ankety o najúspešnejšieho športovca v histórii Československa z roku 1966:

1. Emil Zátopek (atletika) 729 792 bodov, 2. Věra Čáslavská (športová gymnastika) 570 260, 3. František Plánička (futbal) 461 852, 4. Eva a Pavel Romanovci (krasokorčuľovanie) 454 056, 5. Ludvík Daněk (atletika) 242 012, 6. Josef Masopust (futbal) 206 012, 7. Gustav Frištenský (zápasenie) 156 904, 8. Jan Veselý (cyklistika) 147 488, 9. Karel Koželuh (tenis) 127 644, 10. Jan Brzák – Felix (rýchlostná kanoistika) 108 056, 11. Bohumil Váňa (stolný tenis) 81 124, 12. Eva Bosáková (športová gymnastika) 73 100, 13. František Štátný (motorizmus) 70 632, 14. Alois Hudec (športová gymnastika) 69 348, 15. Vlastimil Bubník (ľadový hokej) 53 024, 16. Dana Zátopková (atletika) 51 448, 17. Karol Divín (krasokorčuľovanie) 38 940, 18. Karel Pešek – Káda (futbal) 35 056, 19. JÚLIUS TORMA (box) 29 384, 20. František Novák (letecká akrobacia) 26 484, 21. František Nekolný (box) 26 272, 22. Hans Zdražila (vzpieranie) 21 428, 23. Josef Odložil (atletika) 21 186, 24. Eliška Junková (motorizmus) 19 228, 25. František Tikal (ľadový hokej) 19 212.

TORMA V HISTORICKÝCH SLOVENSKÝCH ANKETÁCH

Ankety sú síce reprezentatívne prehliadky výkvetu v tom-ktorom odvetví ľudskej činnosti, ale súčasne sú veľmi zradné. Čas, pamäť, subjektivita a osobné preferencie hlasujúcich vždy zohrávajú nevďačnú rolu. Verejnosť s postupom rokov zabúda i na tie najfamóznejšie výkony a najžiarivejšie úspechy športovcov.

To platí aj o ankete Slovenského olympijského výboru (SOV) a Slovenskej olympijskej akadémie (SOA), ktorú vypísali v roku 1994. Úlohou športových novinárov bolo určiť najúspešnejších olympionikov zo Slovenska v histórii. Anketa sa uskutočnila na počesť 100. výročia vzniku Medzinárodného olympijského výboru a prijatia rozhodnutia o obnovení antických olympijských hier. Bol to vskutku historický moment, pretože od roku 1993 existovala práve rok samostatná Slovenská republika.

Zúčastnených 72 športových novinárov dalo hlasy spolu 46 športovcom zo 17 odvetví. Celkovým víťazom sa stal atlét – chodec Jozef Pribilinec. Pri rovnakom počte bodov o druhom mieste krasokorčuliara Ondreja Nepelu pred tretím cyklistom Antonom Tkáčom rozhodol vyšší počet prvenstiev na anketových lístkoch (18:16).

Z boxerov sa umiestnili v ankete všetci traja medailisti: na 4. mieste Ján Zachara, na 20. mieste Július Torma a na 30. mieste Ján Franek. Z hľadiska našich olympijských víťazov bol Torma nižšie, hoci bol so ziskom titulu majstra Európy a ďalších medailí úspešnejší. To išlo na vrub pamäti tipujúcich a zrejme aj ich znalostí o športových úspechoch minulosti...

Na besede s vynikajúcimi športovcami – olympionikmi, ktorú viedol športový redaktor televízie Dušan Klčo. Zľava pri mikrofóne atlét Emil Zátopek, pri stole zľava gymnastka Marianna Krajčírová, zápasník Mikuláš Athanasov a boxer Július Torma.

Podstatne väčšiu výpovednú hodnotu mala anketa o najúspešnejšieho slovenského športovca 20. storočia, ktorej výsledky vyhlásili v decembri 2000. Organizoval ju Klub športových redaktorov SSN v spolupráci so Slovenským olympijským výborom. Anketa mala tri kolá. V prvom kole prostredníctvom denníka Šport hlasovala verejnosť a na základe viac než päťtisíc hlasovacích lístkov postúpilo 26 športovcov s najvyšším počtom hlasov (malo ich byť 25, ale na tejto priečke boli dvaja športovci s rovnakým počtom hlasov).

O poradí v rámci tejto dvadsaťšestky následne v druhom kole hlasovala pätnásťčlenná porota. Po sčítaní hlasov sa urobilo poradie od 1. po 26. miesto. Prvá desiatka postúpila do tretieho kola. V ňom v priamom televíznom prenose hlasovala už len pôvodná pätnásťčlenná porota, ktorej každý člen prideloval poradie od 1. po 10. miesto.

Poradie zvyšných 16 športovcov bolo známe už po 2. kole. Hoci od ankety SOV a SOA z roku 1994 prešlo šesť rokov, počas ktorých sa objavili nové veľké osobnosti slovenského športu a hoci sa hlasovania týkalo už nielen olympionikov, Torma (ktorý už deväť rokov nebol medzi živými) si v historickom rebríčku výrazne polepšil. Obsadil konečné 11. miesto.

Výsledky ankety SOV a SOA o najúspešnejších olympionikov v histórii Slovenska z roku 1994: 1. Jozef Pribilinec (atletika) 576 bodov, 2. Ondrej Nepela (krasokorčuľovanie) 562, 3. Anton Tkáč (cyklistika) 562, 4. Ján Zachara (box) 437, 5. Miloslav Mečíř (tenis) 428, 6. Jozef Golonka (ľadový hokej) 236, 7. Vladimír Dzurilla (ľadový hokej) 148, 8. Bohumil Golian (volejbal) 118, 9. Jozef Lohyňa (zápasenie) 103, 10. Pavel Schmidt (veslovanie) 93... 20. JÚLIUS TORMA (box) 28, 30. Ján Franek (box) 7.

Vítazom ankety sa posmrtno stal krasokorčuliar Ondrej Nepela pred cyklistom Antonom Tkáčom a hokejistom Vladimírom Dzurillom. Najlepší z boxerov Ján Zachara obsadil 9. miesto. Tesne pred ním bol víťaz ankety z roku 1994 Jozef Pribilinec... Poradie sa teda v porovnaní s anketou spred šiestich rokov výrazne líšilo.

Poradie prvej desiatky v ankete Slovenský športovec storočia: 1. Ondrej Nepela (krasokorčuľovanie) 120 bodov, 2. Anton Tkáč (cyklistika) 115, 3. Vladimír Dzurilla (ľadový hokej) 111, 4. Martina Moravcová (plávanie) 104, 5. Miloslav Mečíř (tenis) 85, 6. Peter Šťastný (ľadový hokej) 76, 7. Michal Martikán (vodný slalom) 71, 8. Jozef Pribilinec (atletika) 61, 9. Ján Zachara (box) 45, 10. Peter a Pavol Hochschornerovci (ľadový hokej) 37.

Vzhľadom na viackolový systém hlasovania ďalšie poradie uvádzame už bez bodov: 11. JÚLIUS TORMA (box), 12. Bohumil Golian (volejbal), 13. Karol Divín (krasokorčuľovanie), 14. Jozef Golonka (ľadový hokej), 15. Ján Popluhár (futbal), 16. Jozef Gönci (športová strelba), 17. Jozef Lohyňa (zápasenie), 18. Jozef Adamec (futbal), 19. Viliam Schroj (futbal), 20. Miroslav Šatan (ľadový hokej), 21. Karol Jokl (futbal) a Jozef Plachý (atletika), 23. Žigmund Pálffy (ľadový hokej), 24. Zoltán Demján (horolezectvo), 25. Peter Bondra (ľadový hokej), 26. Igor Liba (ľadový hokej).

XI. ČASŤ

S HORÚCIM SRDCOM A CHLADNOU HLAVOU

Samotný talent, s akým prichádza človek na svet, ešte neznamená majstrovstvo. Až tréning, dobre odborne vedený, zdokonaľuje tú potencióálnu schopnosť dosahovať vrcholné výkony. Talent nemožno odmerať, ale ak je v rôznych odvetviach konečným sudcom čas, tak v športe sú to výsledky.

„Bol to najväčší talent, aký kedy prešiel mojimi rukami. Skvelá technika, tvrdý úder a statočné prijímanie rán súperov. Keby mal takú silnú vôľu ako László Papp, bol by olympijským víťazom či majstrom Európy niekoľkokrát. Papp sa v súkromí neflákal, nemal záujem o nočný život, čo sa o Tormovi nedá povedať. Bol to taký vagabund. Vždy si vypočul inštrukcie, no len čo vstúpil do ringu, robil si všetko po svojom,“ vyjadril sa o Tormovi jeho tréner Zsigmond Adler.

Parafrázujúc myšlienku rusko-amerického sochára Ernesta Neizvestného: pri sile svetla používame pojem watt, pri určení talentu v umení by navrhoval pojem mozarty, tak v boxe by mohol byť pojem – tormy. V pražskej Lucerne už samotná jeho prítomnosť pôsobila ako magnet, čo priťahoval ľudí.

Relevantným prejavom talentu je i štýl, čo v plnej miere platilo práve o Tormovi. Štýl v boxe je i kľúčom k víťazstvu, lebo silu dokáže prekonať dôvtipnosťou. V jeho prípade tiež platí, že je veľa povolaných, ale málo vyvolených...

Slovenský popredný funkcionár a rozhodca Bohumil Kobza, ktorý rozhodoval na OH 1948 a 1960, o Tormovi napísal: „Torma stojí vysoko nad triedou našich boxerov a často nad elitou zahraničnou. Je boxerom tak vysokého umenia, aké sa bez vrodenej vlastnosti nemôže nikto naučiť. Torma bojuje celkom iným štýlom, je mimoriadne nadaný, ovládajúci najjemnejšie finesy boxingu. Toto fenomenálne vybavenie, najsilnejšia vôľa a spartánska príprava dovoľuje mu boxovať svojím osobitým štýlom, proti ktorému by mohli teoretici veľa namietat. Jeho prípad je totožný so Zátopkom, i o ňom tvrdia experti, že behá nemožným štýlom. Ako Julovi, tak i Emilovi však tento spôsob plne vyhovuje a rúca všetky teórie.“

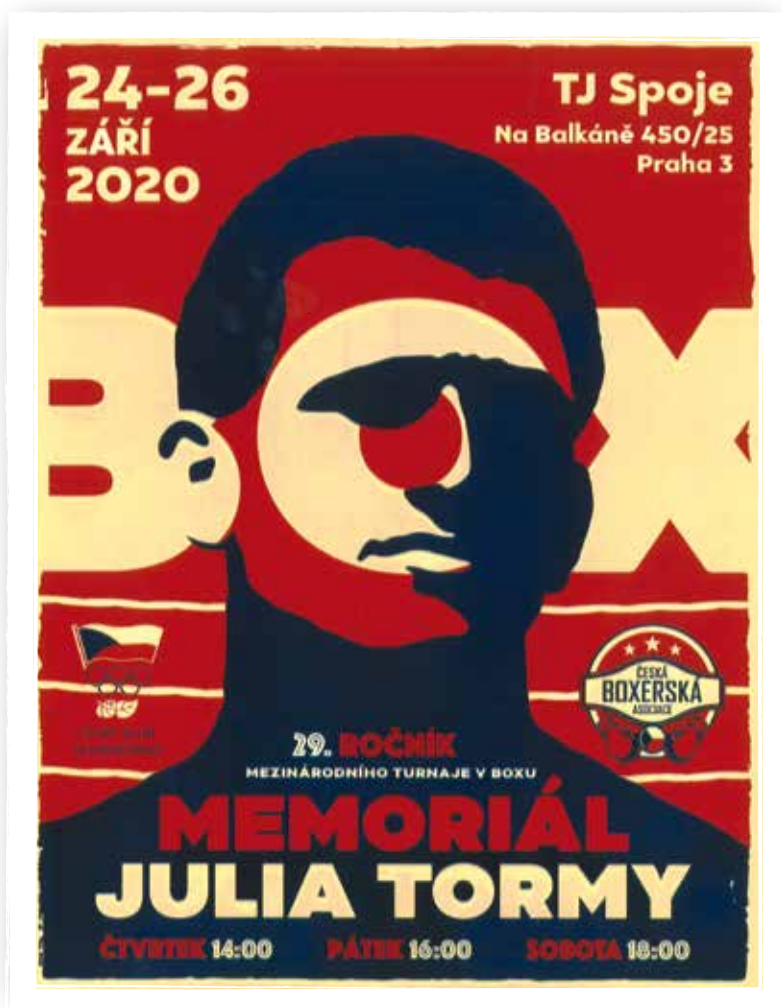

Július Torma so svojou zlatou olympijskou medailou vo vyššom veku.

To bol názor človeka, ktorý Tormu dobre poznal. Mimochodom, Bohumil Kobza bol umeleckým kníhviazačom a pedagógom knihárstva na odborných školách.

S jeho názorom na Tormu korešponduje i názor športového redaktora Rada Buriána, renomovaného experta na box v denníku Šport: „*Torma, v podstate rozporný človek, ktorý sa hviezd dotýkal. Nenapodobiteľný a neopakovateľný. Vo svojich fantastických finesách v ringu bohorovný vo svojej istote, zázračnou schopnosťou vedel mariť zábery svojich súperov.*“

Človek je mierou všetkého. Tak možno vidieť i život Júliusa Tormu. V najväčšej časti života existoval v totalitnom režime a v mantineloch, ktoré tento režim vytýčil

Memoriál Júliusa Tormu, medzinárodný turnaj juniorov, usporiadali v Prahe už tridsaťkrát.

pre život ľudí. V tejto skutočnosti možno hľadať stopy jeho konformity. Zároveň však vedel byť aj nekonformný. Na dôkaz slúžia i jeho uvedené postoje v čase OH v roku 1952. Dávno predtým, než po roku 1989 odvaha zlacnela a rozum zdražel, dokázal jasne s odvahou vysloviť svoj názor, neraz nepohodlný satrapom vtedajšieho režimu.

Z výrokov Tormu, ktoré sa tradujú, najznámejší bol už spomínaný v súvislosti s jeho myšlienkou medzi sovietskymi boxerami: „*Boxer má hlavu na to, aby ňou premýšľal a nie, aby sa do nej nechal biť.*“ Pochopiteľne, že akcentovanie významu hlavy znamenalo nielen to, že boxer má dbať, aby do nej dostal čo najmenej úderov. Bola to aj metafora prvoradého imperatívu premysleného a taktického vedenia boja.

Tormov výrok, že nie je Zátopek, aby v ringu behal, ale nech behá súper, mierila k jednej z determinánt jeho štýlu. Smeroval k tomu, aby dostal do pohybu súpera a ten mu tak musel prezradiť svoje zámery, z ktorých on potom ťažil.

Z iných jeho výrokov bol typický ten, že sa boxom bavil a nikdy nechcel vyhrať knokautom a nechcel doslova súpera dobiť, čo neraz neocenili rozhodcovia. Výrok Tormu „*Dobry boxer má mať horúce srdce a chladnú hlavu*“ platí stále. Neraz ho zdôrazňoval i výborný bulharský tréner Elenko Savov, ktorý sa významne angažoval

V Partizánskom pripomína pôsobenie Júliusa Tormu pamätná tabuľa Slovenského olympijského a športového výboru. Inštalovaná bola na budove bývalého internátu firmy Bata, kde je v súčasnosti Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a tiež Okresný úrad Partizánske.

v českom i slovenskom boxe.

Július Torma zanechal v histórii nášho i svetového boxu výraznú stopu. Pri retrospektíve jeho života sme vychádzali z premisy, že pri každom človeku a každom ľudskom diele nestačí len zaznamenanie faktov. Má zmysel pokúsiť sa o jeho čo najvernejšie priblíženie a pochopenie, pretože najväčšou hodnotou je človek, jeho individualita a činy.

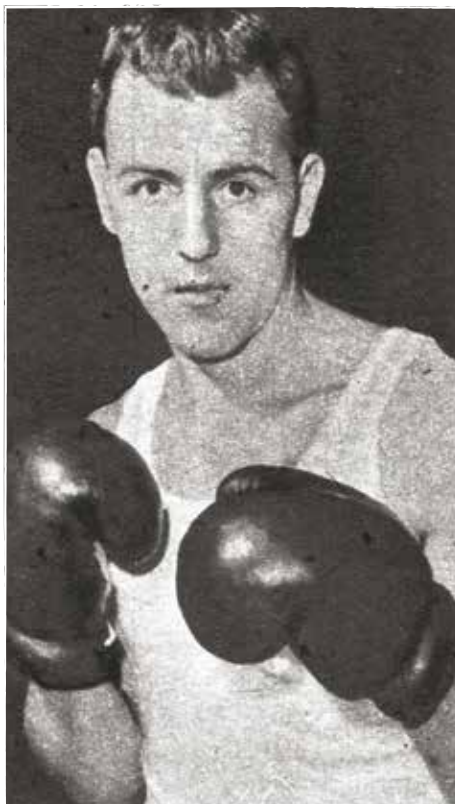
Nebolo to však celkom možné vzhľadom na časový oblúk storočia od jeho narodenia a viac než 30 rokov, ktoré uplynuli od jeho smrti. Nedali sa využiť aktuálne svedectvá samotného protagonistu ani mnohých pamätníkov jeho éry. Ale hoci ostal iba jeho popol, nachádzali sme iskry v živote Júliusa Tormu.

ČO SÚDILI O VIRTUÓZOVI V RINGU JEHO SÚČASNÍCI

JOSEF NĚMEC

Boxer, o ktorom vyjde kniha, to musí byť Pán boxer. V literatúre o akéroch boxerských arén sveta je takých viacero, ale v čs. pomeroch doteraz vyšla kniha iba o troch. Prvému sa takejto cti dostalo olympijskému víťazovi Jánovi Zacharovi (v rokoch 1954, 1957 a 2009) a po ňom nasledovali české legendy – amatér Josef Němec (1968) a profesionál František Nekolný (1970). Príbehy iných boxerov sú zašifrované v poviedkach Jaroslava Vokřála, Josefa Kadleca, Otakara Brůnu a Oldřicha Hájka.

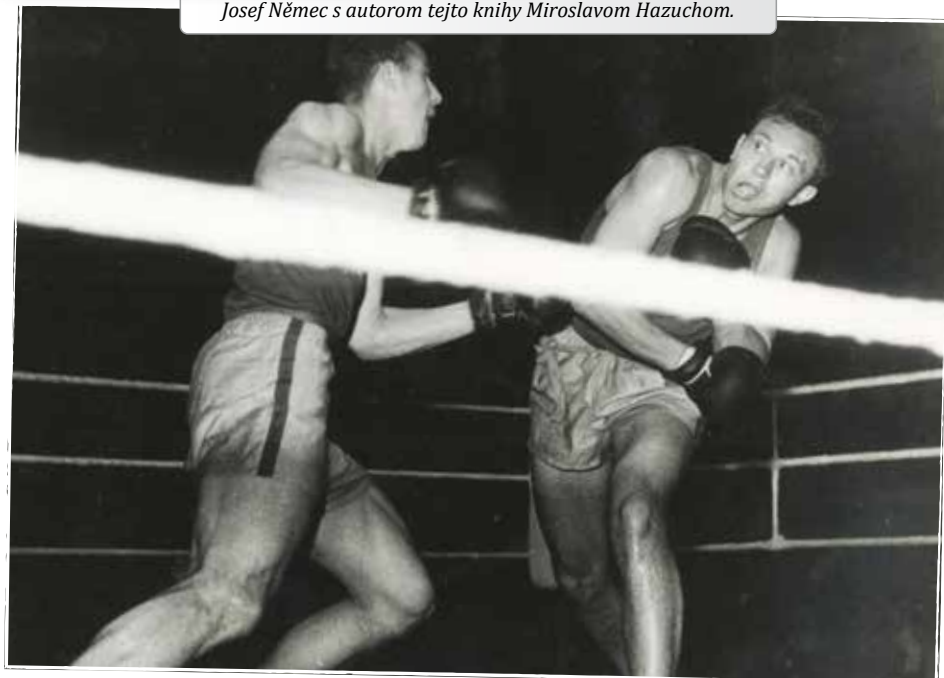
Josef Němec (1933 – 2013) bol držiteľ bronzovej medaily z OH 1960 v Ríme, majster Európy (1963), dvakrát tretí na ME (1957 a 1959) a devätnásobný majster Československa. Pochádzal vskutku z boxerskej dynastie z Českých Budějovic. Otec Jan, sám bývalý boxer, priviedol do ringu päť svojich synov s výnimkou jedného Petra. Okrem najznámejšieho Josefa držali klub Škody ešte Karel, Ctibor,

Boxerský portrét Josefa Němca.

Josef Němec s autorem tejto knihy Miroslavom Hazuchom.

Duel Josefa Němca (vpravo) s Horymírom Netukom na majstrovstvách ČSR 1957.

Pavel a Jan. Na ligovú úroveň to dotiahol i Josefov syn rovnakého mena.

Autogram s venovaním do knižky o bývalej ťažkej váhe Josefovi Němcovi autogrami tejto knihy o Tormovi vpísal samotný protagonista na majstrovstvách ČSSR 1987 v Martine. *„Od svojho olympijského debutu v Austrálii som videl v akcii veľa skvelých boxerov. Tam v Melbourne mal Torma pech, vlastne tam skončil kariéru. Keby sme vtedy mali patričný servis, ale trénera aj sekundanta nám pre Majdlocha, Zacharu a Chovanca robil sám Torma... Takú rolu mal i v nasledujúcom roku na majstrovstvách Európy v Prahe. Ja som o Tormovom majstrovstve nielen počul, slúžil som pod ním dva roky v ÚDA Praha. Snažil sa dať svojim zverencom všetko. Tie dva roky vojenčiny s Tormom, to vlastne bola moja vysoká škola boxu,“* povedal vtedy Josef Němec.

HORYMÍR NETUKA

Pani Netuková patrila k tým vzácnym výnimkám, ktorá svojim trom synom merala v tréningu kolá stopkami, nie ich od boxu odhovárala. Všetci boxovali v ťažkej váhe, veď boli statní chlapi po otcovi, ktorý zahynul ako strážca hraníc: Jaroslav (ročník 1924), Oldřich (1925) i Horymír (1929).

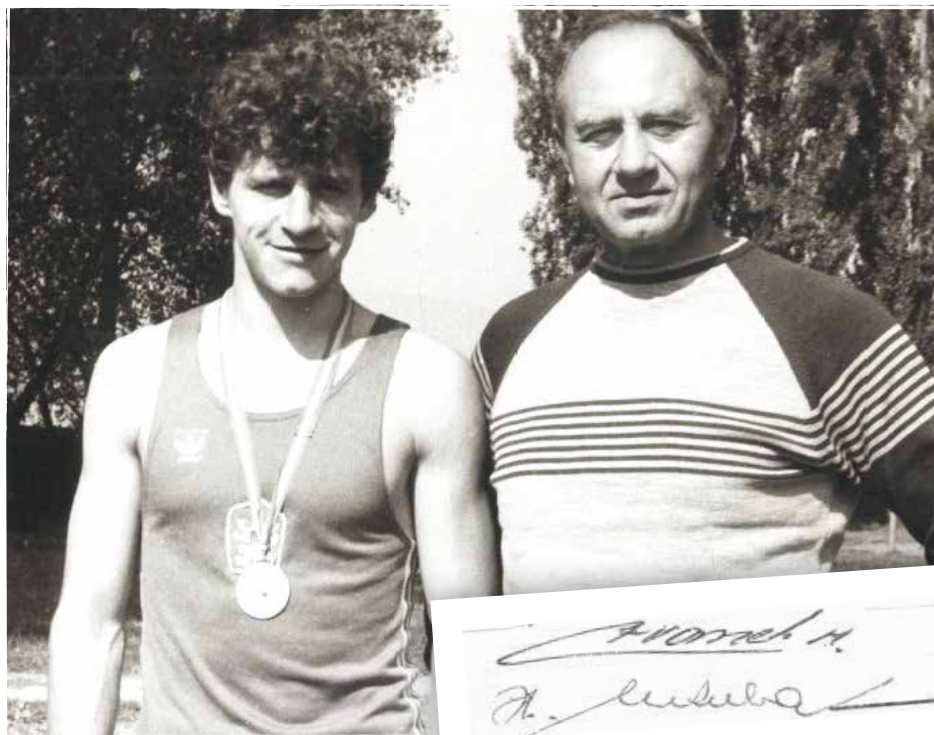
Najmladší z týchto troch mušketierov v ringu bol najúspešnejší. Box sa stal pre Horymíra jeho celoživotnou profesiou. Aktívnu činnosť ako člen ÚDA Praha okrem účasti na OH 1952 v Helsinkách korunoval ziskom bronzovej medaily na ME v roku 1955 v Západnom Berlíne. Získal tiež sedem titulov majstra Československa. Po začiatkoch vo Vyškove obliekal postupne dresy Svitú, Otrokovíc, ATK a ÚDA Praha.

Trénerskú dráhu spojil s armádou. Viedol Duklu Kroměříž a Duklu Olomouc, kde vychoval mnohých reprezentantov. Mal veľký podiel na rozvoji slovenského boxu ako tréner Strediska vrcholového športu mládeže v Dubnici nad Váhom. Tam mal výborných asistentov v Elenkovi Savovovi a Dušanovi Bučkovi. Netuka zomrel v Novej Dubnici v roku 2001.

Horymír Netuka ako tréner so svojim zverencom v Dukle Tomášom Kemelom.

„V ÚDA Praha som výkonnostne vyrástol práve pod vedením Tormu. Bol náročný tréner na disciplínu a na zdokonaľovanie techniky úderov. Veľa som sa od neho naučil, ale jeho finesy v ringu, tie sa naučiť nedali. Mimo nášho tvrdého športu to bol pohodový chlap. Musím povedať, že v ringu v akcii bol génus. Môj bývalý súper a priateľ Algirdas Šocikas z Litvy si obľúbil Tormu pre jeho technickú pestrosť, ale tiež pre veselú povahu“, napísal o Tormovi.

Juniorský majster sveta z roku 1985 Michal Franek bol tiež zvercom Horymíra Netuku (vpravo). Dolu autogramy oboch.

WOLFGANG BEHRENDT

Ktovie, kto z nás dvoch bol viac prekvapený na majstrovstvách sveta v cyklistike v roku 1981 v Prahe, keď som ho oslovil. Medzi fotoreportérmi som objavil olympijského víťaza v boxe z Melbourne v roku 1956 Wolfganga Behrendta z vtedajšej NDR. Pracoval pre redakciu Neues Deutschland. Ako fotoreportér bol známy predovšetkým z trate jeho obľúbených Pretekov mieru.

V Nemeckej demokratickej republike bol Wolfgang Behrendt (narodený v roku 1936) populárny ako prvý víťaz z NDR na letných OH (v roku 1956 v Melbourne),

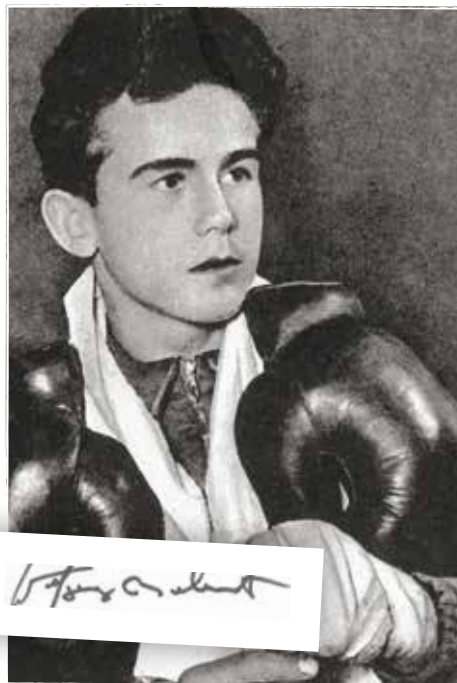
hoci vtedy ako člen spojeného nemeckého družstva. Vôbec prvým športovcom z NDR, ktorý trištvrte roka pred ním získal olympijskú medailu, bol na ZOH 1956 v Cortine d'Ampezzo skokan na lyžiach Harry Glass.

Získať autogram od Behrendta nebol problém a jazykovú bariéru nám pomohol preklenúť kolega Lech Cergowski, cyklistický expert poľského športového denníka *Przegląd sportowy*. Hoci bol fotoreportér dosť prekvapený, s úsmevom zalovil v spomienkach na svoju dávnu boxerskú epizódu jeho života: *„Československý box je pre mňa pojmom najmä cez olympijských víťazov Zacharu a Nemečka. Na Tormu nemám osobné spomienky nielen preto, že som boxoval v bantame, čo je oveľa nižšia hmotnosť. Torma bol pojmom pre nás cez trénerov, ktorí nám ho dávali za vzor pri školení o špeciálnych spôsoboch boja.“*

S Wolfgangom Behrendtom sme sa stretli i na majstrovstvách Európy v boxe v roku 1985 v Budapešti, odkiaľ je i uverejnená fotografia s fotoaparátom. Okrem fotografovania mal ešte jedného koníčka – hru na trúbku. Jeho syn Mário tiež boxoval a reprezentoval NDR. Vraj mal väčší talent ako otec...

ZBIGNIEW PIETRZYKOWSKI

Ak dajú médiá športovcovi prívlastok „arcimajster“, možno to síce považovať za prehnané, ale tiež za príliehavé. Taký kompliment sa dostal po

Wolfgang Behrendt v čase svojho víťazstva na OH 1956 a jeho autogram.

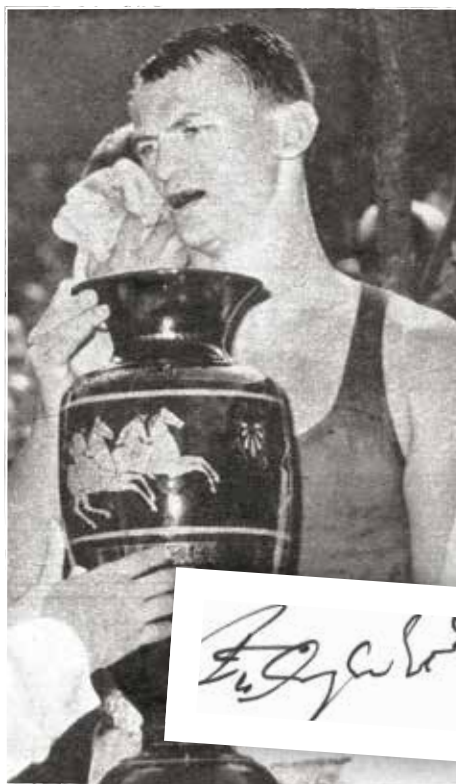
Ako fotoreportér na ME v boxe v Budapešti v roku 1985.

prvenstve medzi boxermi Poľska v anketе odborníkov k 40. výročiu krajiny Zbigniewovi Pietrzykowskému (1934 – 2014). Stalo sa to na základe výsledkov, ktoré dosiahol v čase aktívnej činnosti.

Aké to boli výsledky? Okrem impozantnej postavy mal Zbigniew Pietrzykowski nemenej impozantnú i kariéru, počas ktorej z 370 duelov nezvítazil iba v osemnástich. Z olympijských hier si priviezol medaily zo všetkých troch štartov: bronzovú z OH 1956 v Melbourne, striebornú z OH 1960 v Ríme a bronzovú z OH 1964 v Tokiu. V galérii majstrov Európy je doteraz neprekonaný so štyrmi titulmi. Získal ich v Západnom Berlíne 1955, Prahe 1957, Luzerne 1959 a v Moskve 1963. Ak by nedal prednosť dokončeniu štúdia v roku 1961, možno by na ME v Belehrade získal i piaty titul. Pre svoj materský klub v rodnom meste Bielsko-Biala získal 11 titulov majstra Poľska.

Pre širšiu verejnosť, nielen pre fanúšikov boxu, sa Zbigniew Pietrzykowski stal známym po finálovom olympijskom dueli v Ríme, v ktorom podľahol až po veľkom boji Cassiusovi Clayovi z USA. Ten sa neskôr preslávil v profiringu ako viacnásobný absolútny majster sveta v ťažkej váhe pod menom Muhammad Ali. Stal sa najslávnejším boxerom všetkých čias.

Počas ME v Budapešti v roku 1985 som mal šťastie na krátky rozhovor i na získanie autogramu Zbigniewa Pietrzykowského počas jeho sledovania šampionátu blízko novinárskeho sektoru. Na margo nášho boxu sa zmienil: „Poznal som československých boxerov i Tormu. Pamätám si na jeho smoliarsky koniec v Melbourne, kde som prešiel olympijským krstom. Skoro ako on som i ja skončil na ďalších Hrách v Ríme. Clay bol už v mladom veku veľmi dobrý boxer. Mám však konkrétnu spomienku na Tormu od jeho súpera Antoniho Kolczyńského, bývalého majstra Európy. Pamätám si jeho výrok po prehre s ním: „Už nikdy nechcem boxovať s Tormom, ani za hŕbu zlata.“

*Zbigniew Pietrzykowski s trofejou
a jeho autogram.*

SVET BOXU VO FILME I S EPIZÓDOU TORMU

O atraktivnosti boxu vo filme niet pochýb. Dramatickosťou sa také filmy vyznačujú už samotnou podstatou témy. Príbehy boxerov, skutočné i vymyslené, vždy lákajú filmárov a následne magnetizujú divákov. Postavy boxerov si radi zahrajú herci a neraz sa v takej role objavia i boxeri. Výnimkou nebol ani Július Torma.

Akiste najviac v našich končinách zaujali filmy o Rockym, stelesneným Sylvestrom Stallonem. Podobný príbeh o Rockym Grazianovi vo filme „*Nieko tam hore ma má rád*“ získal renomé v hlavnej úlohe americkému hercovi so slovenskými koreňmi Paulovi Newmanovi. Vo filme „*Raging bull*“ (Rozzúrený býk) postavu bývalej hviezdy profiringu Jakea La Mottu skvele zahral Robert de Niro, za čo bol ocenený Oscarom.

Kariéry boxerov v konfliktoch so zákonom tiež zaujali, o čom je i poľský film režiséra Dziedzina „*Boxer*“ v hlavnej úlohe s Danielom Olbrychským. Na podobnú boli nakrútené aj slovenské filmy: „*Vítáz*“ režiséra Dušana Trančíka a televízny film dua V. Pavlovič – Š. Sokol „*Ring voľný*“ v hlavnej úlohe s Milanom Kňažkom.

V československých pomeroch zaujali „*Pěsti ve tmě*“ s Marekom Vašutom. Ten priblížil osud bývalého boxera Viléma Jakša. Bol zasadený do atmosféry hitlerovského Nemecka ešte pred 2. svetovou vojnou, počas ktorej Jakš zahynul ako letec RAF. Réžiu mal Jaroslav Soukup. Autorom námetu i scenára bol Jaroslav Vokřál, muž so skúsenosťami z ringu, ktorý napísal i pozoruhodné poviedky zo sveta boxu.

Za vyboxovaný život v ringu hrôzy možno označiť i filmy z koncentračného tábora. Taký príbeh prežil v skutočnosti v Osvienčime Salamo Arouch z Grécka. Boxoval pre zábavu nemeckých väzňateľov, čomu vďačil za prežitie. V hollywoodskom spracovaní pod názvom „*Triumf ducha*“ ho stvárnil Willem Dafoe. Obdobnú slovenskú story „*Boxer a smrť*“, nakrútenú podľa diela poľského spisovateľa Józefa Hena, zahral Štefan Kvietik. Film dostal v roku 1963 cenu na festivale v San Francisku.

Do blízkosti filmovania klasických ľudských osudov z obdobia 2. svetovej vojny a nemeckej koncentračnickej mašinerie sa dostal i Július Torma. Stalo sa to vo filme „*Prežil som svoju smrť*“ českého režiséra Vojtěcha Jasného. Hlavnú rolu väzňa hral František Peterka. Torma v tomto filme pôsobil ako poradca a objavil sa i v jednej z boxerských scén.

Na filmovom celuloidovom páse sa Torma objavil už oveľa skôr, avšak len na reportážnych záberoch. Jeho veľký súper László Papp mal skutočný filmový debut už v roku 1957 vo filme „*Ťažké rukavice*“. Jeho režisér Várasdy nakrútil s istou autoritou licenciou príbeh tohto trojnásobného olympijského víťaza.

Torma ako jeho bývalý súper a priateľ bol zainteresovaný v roku 1977 do iného biografického dokumentárneho filmu o Pappovi. Táto legenda maďarského i svetového boxu bola so štábom za ním najprv v Prahe a potom ho pozvali do Budapešti, kde obaja s boxom začínali. Názov filmu „*Nad Pappom nemožno zvíťaziť*“ má nad-

sádzku, ale je takmer pravdivý, pretože Papp prehral minimum duelov. Jediný súper, ktorý ho zdolal dvakrát, bol práve Torma.

Pappova filmografia, najmä dokumentárna z jeho boxerských súbojov, je skutočne bohatá. Preto je škoda, že o Tormovi nebol nakrútený dokumentárny film.

Na margo duelu Tormu s Pappom v roku 1950 v Prahe raz rozhodca Václav Panzner poznamenal: *„Obaja olympijskí víťazi vtedy v Prahe predviedli skvelý box. Laci mal tvrdší úder, Julo bol zasa technickejší. Bol to skutočný vrchol amatérskeho boxu, pre mňa zážitok na celý život. Tým viac nás musí mrziť, že sa to vtedy nevyužilo na natočenie filmového dokumentu. To by bol inštruktážny materiál!“*

Aspoň vo videodokumente, ktorý má 3 minúty a 26 sekúnd, existuje filmový profil Júliusa Tormu. Pre internetovú stránku SOŠV www.olympic.sk a na účel premietania v Slovenskom olympijskom a športovom múzeu v Bratislave jeho boxerský príbeh v roku 2019 v rámci projektu „Virtuálna sieň slávy olympionikov zo Slovenska“ spracoval Stanislav Štefánik. Prostredníctvom tohto dokumentu si môže súčasník urobiť určitú názornú predstavu o boxerskom majstrovstve veľkého šampióna.

V najnovšej produkcii našich filmárov je box ojedinelou témou. V roku 2015 zaja slovenský roadmovie „Koža“. Jeho režisér Ivan Ostrochovský zveril hlavnú rolu rómskemu boxerovi Petrovi Balážovi, olympionikovi z Atlanty 1996. Tento film získal ocenenia na niekoľkých medzinárodných festivaloch.

TORMA A BOX V ČESKOSLOVENSKEJ FILATELII

Box a jeho priaznivci nemajú núdzu o memorabílie rôzneho druhu. Medzi také možno uviesť nielen fotografie, plagáty, odznaky, vlajky, časopisy, bulletiny, medaily, plakety, poháre, dresy, autogramy, ale i filatelistické či filumenistické exponáty. Veľa takýchto pamiatok je nielen v športových múzeách, ale i v súkromných zbierkach.

Medzi boxerami je známa zbierka bývalého boxera Jaroslava Mráčka v Prahe. Azda najznámejšia v Európe je zbierka Ilgonisa Urstinša v Rige. Niečo je známe z publicity v médiách, niečo tiež z priamej korešpondencie s týmto lotyšským zberateľom. Veľmi pochvalne sa o zbierke – múzeu I. Urstinša vyjadril po jeho návšteve vtedajší predseda Medzinárodnej asociácie športovej tlače (AIPS) Angličan Frank Taylor. Hneď po ňom sa v knihe hostí podpísal redaktor Športu z Bratislavy Ľubomír Mičko, ako prezradil vo svojom riporte.

V československých príležitostných memorabíliách boxu je nepreberné množ-

stvo pozoruhodných pamiatok. Osobitná zmienka patrí boxu vo filatelii. Za spoločného štátu Čechov a Slovákov vyšla poštová známka vydaná ME v Prahe v roku 1957 a jedna známka zo šiestich, ktoré boli vydané k OH 1964 v Tokiu.

V samostatnej Slovenskej republike sa box vo filatelii objavuje častejšie. Najväčšia pozornosť logicky patrila našim olympijským víťazom Tormovi a Zacharovi.

Obaja sa ocitli vo filatelii po prvý raz takpovediac inkognito, pretože inak nemožno vysvetliť poštovú známku z roku 1996. Nezvyčajnosť, ba originalita známky, vydanéj k OH v Atlante, spočíva v tom, že nikde na nej nie sú explicitne uvedené ich mená. Motív autora výtvarného návrhu Olivera Solgu spočíval vo výzve „Neváhajme urobiť prvý krok“. Riešenie je v podaní rúk súperov cez boxerské rukavice. V tomto geste sú skryté úspechy oboch slovenských olympijských víťazov v boxe Tormu a Zacharu, ako uviedol sám autor.

Mimoriadnosť vydania tejto známky spočívala ešte v jednom fakte: bola príplatková v prospech Slovenského olympijského výboru. K nominálnej hodnote 12 korún je vyznačený príplatok 2 koruny. Stalo sa to na Slovensku po druhý raz vôbec. Prvá séria príplatkových známok bola vydaná v I. Slovenskej republike v roku 1944 na podporu športu k otvoreniu štadióna ŠK Bratislava. Išlo vtedy o sériu štyroch známok s motívmi atléta, futbalistu, lyžiara – zjazdára a skokana do vody.

Iniciatíva Slovenskej spoločnosti olympijskej a športovej filatelie (SSOŠF) sa premietla do zaradenia boxu do známkového portfólia i v nasledujúcich dvoch rokoch. SSOŠF vydala dve príležitostné poštové pečiatky: v roku 1997 k 45. výročiu víťazstva Jána Zacharu na OH v Helsinkách a v roku 1998 k 50. výročiu víťazstva Júliusa Tormu na OH v Londýne. „Krst“ tej druhej sa uskutočnil počas celoslovenskej detskej olympiády Kalokagatia v Trnave.

Okrem známky bola vydaná aj obálka prvého dňa vydania (FDC) a nálepný list. Pri slávnostnej inaugurácii tejto známky v Múzeu mesta Bratislava bol prítomný i Ján Zachara.

Osobitná pocta sa Tormovi dostala v roku 2017 zásluhou predsedu SSOŠF Petra Osuského. Jeho ideový návrh známky k 100. výročiu vzniku I. ČSR rok vopred realizoval akademický maliar Igor Piačka a prijala ho Slovenská pošta. Na známke sú tri československé športové osobnosti, ktoré vynikli v inom prostredí, než v ktorom sa narodili. Znáмка s kupónom predstavuje futbalistu Andreja Kvašňáka (Košičan v Prahe, vyhlásený za najlepšieho hráča Sparty Praha v 20. storočí), hokejistu Václava Nedomanského (rodák z moravského Hodonína bol pred emigráciou do zámoria desaťročie hviezdou Slovana Bratislava) a boxera Júliusa Tormu (rodák z Budapešti, ktorý sa preslávil počas pôsobenia v Baťovanoch, Komárne a v Prahe).

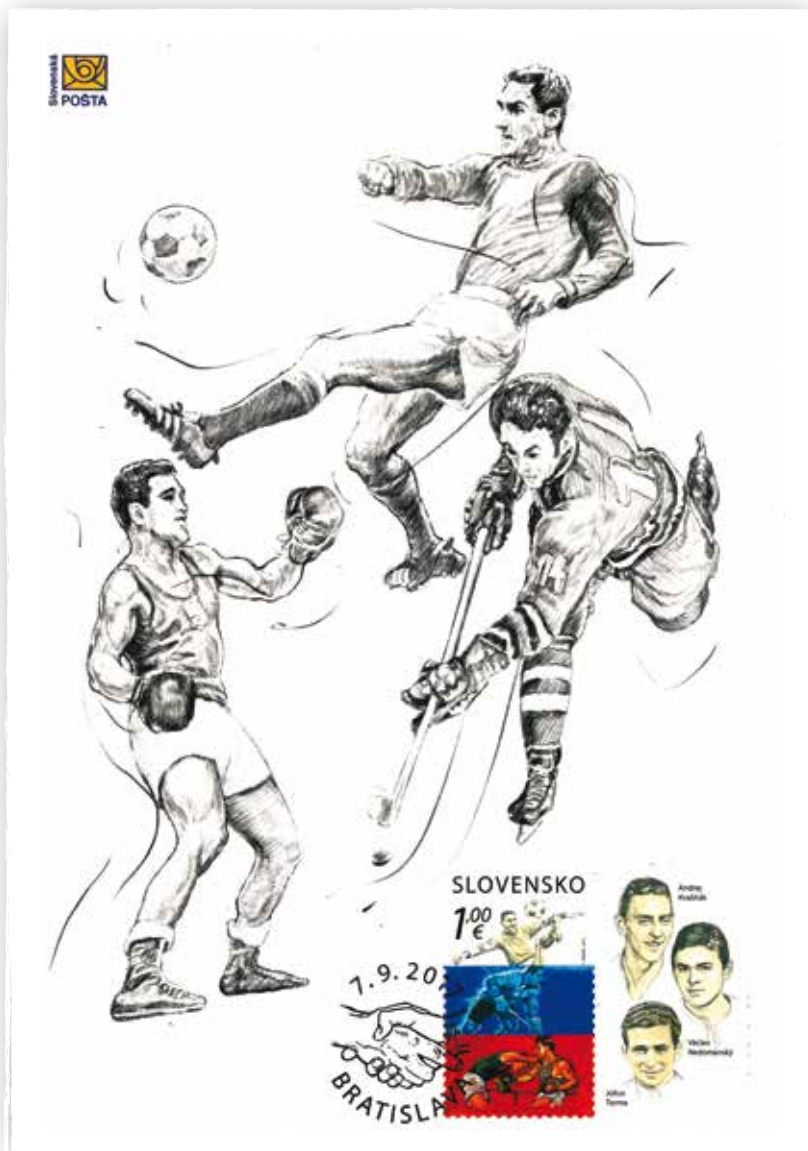
Tormova známka
a príležitostná pečiatka

Poštová známka k OH v Atlante

Príležitostné poštové pečiatky Júliusa Tormu z roku
1998 a Jána Zacharu z roku 1997.

Poštová známka a nálepny list s podobizňami Andreja Kvašňáka, Václava Nedomanského a Júliusa Tormu k 100. výročiu vzniku Československa v roku 2018.

CHRONOLÓGIA ŽIVOTA JÚLIUSA TORMU

1922: Narodil sa 7. marca manželom Tormovcom so slovenským pôvodom v Budapešti ako jeden zo štyroch súrodencov.

- 1936:** Začal aktívne boxovať ako člen BTK Budapešť pod vedením trénera Zsigmonda Adlera.
- 1939:** Debutoval v reprezentačnom družstve Maďarska v medzištátnom stretnutí s Talianskom.
- 1941:** Získal prvý titul majstra Maďarska medzi mužmi. Majstrovské tituly si vybojoval ešte v rokoch 1942, 1943, 1944, 1945 a 1946.
- 1942:** Štartoval na majstrovstvách Európy v Breslaue (dnes Vroclav), ktoré AIBA neskôr anulovala.
- 1946:** Z Maďarska sa vysťahoval do vtedajšieho Československa, odkiaľ pochádzali jeho rodičia. Prestáhol sa do Baťovian (od roku 1949 Partizánske), kde sa stal členom ŠK Baťovany. V tom istom roku debutoval za ČSR v Bratislave v medzištátnom stretnutí so ZSSR.
- 1946:** V roku 1946 v Bratislave získal prvý z 10 titulov majstra Československa. Ďalšie tituly získal v roku 1947 v Prahe, 1948 v Hraniciach na Morave, 1949 v Bratislave, 1951 v Českých Budějoviciach, 1952 v Zlíne, 1953 v Prahe, 1954 v Bratislave, 1955 v Olomouci a 1956 v Prahe.
- 1947:** Na majstrovstvách Európy v Dubline získal bronzovú medailu v strednej hmotnostnej kategórii do 73 kg. V roku 1947 získal v Trnave prvý z piatich titulov majstra Slovenska. Ďalšie si vybojoval v roku 1948 v Bratislave, 1949 v Partizánskom, 1950 v Bratislave, 1951 v Trnave.
- 1948:** Stal sa olympijským víťazom v Londýne vo welterovej hmotnosti do 67 kg.
- 1949:** V Osle sa stal sa majstrom Európy vo welterovej hmotnostnej kategórii do 67 kg.
- 1951:** Prestáhol sa do Komárna, kde žil dva roky a štartoval za ŠK Škoda.
- 1952:** Na olympijských hrách v Helsinkách skončil vo štvrtfinále vo welterovej hmotnostnej kategórii do 67 kg, čo znamenalo delené 5. – 8. miesto.
- 1953:** Prestáhol sa do Prahy, kde pôsobil do roku 1956 ako tréner i aktívny borec v armádnom športovom stredisku ÚDA Praha.
- 1953:** V roku 1953 mu udelili titul Majster športu. Neskôr bol držiteľom titulov Zaslúžilý majster športu, Vzorný tréner a Zaslúžilý tréner.
- 1955:** Na majstrovstvách Európy v Západnom Berlíne získal bronzovú medailu v polotiažkej hmotnostnej kategórii do 81 kg.
- 1956:** Na olympijských hrách v Melbourne skončil vo štvrtfinále v strednej hmotnostnej kategórii do 75 kg, čím sa delil o 5. – 8. miesto.
- 1957:** Od roku 1957 do roku 1965 pôsobil ako tréner v pražských kluboch Sparta a Spartak AZKG.
- 1965:** Od roku 1965 pôsobil ako tréner v klube Uhoľné sklady Praha, kde bol i zamestnaný.
- 1985:** Bolo mu udelené štátne vyznamenanie Za obetavú prácu pre socializmus.
- 1991:** Zomrel 23. októbra v Prahe.

XII. ČASŤ

TORMA – PRVÝ MEDZI PRVÝMI

Július Torma je bezosporu najúspešnejší boxer, akého kedy mal český či slovenský box. Najvyššie uznávané kritérium úspešnosti je premietnuté v získaných medailách z vrcholných športových podujatí. V tejto hierarchii má československý a slovenský amatérsky box solídnu bilanciu z olympijských hier (od roku 1904), majstrovstiev Európy (od roku 1925) a majstrovstiev sveta (od roku 1974). K týmto podujatiam postupne pribudli i šampionáty v kategóriách juniorov, dorastu a kadetov. Emancipácia žien je akceptovaná i v boxe. Jej prejavom je, že ženy dnes majú rovnaké vrcholné podujatia ako muži.

Z hľadiska komplexnosti porovnania sú do nasledovného prehľadu zaradení nielen slovenskí, ale i českí medailisti z obdobia spoločného štátu ČSR, ČSSR, ČSFR až po rozdelenie republiky na SR a ČR v roku 1993. Od roku 1993 sú uvádzané medailové zisky už len slovenských boxerov. Preto nie sú v tejto bilancii medaily Rudolfa Kraja (ČR), konkrétne jeho strieborná z OH 2000 zo Sydney a bronzová z MS 2003 z Bangkoku i medailové úspechy Lukáša Konečného (ČR) dovtedy, než odišiel medzi profesionálov.

Štatistika, ktorá je na tomto mieste v komplexnej podobe publikovaná po prvý raz, zahŕňa len výsledky na vrcholných podujatiach amatérov. Nie je v nej uvedený titul majstra sveta organizácie WBF Tomáša „Kida“ Kovácsa, súčasného prezidenta Slovenskej boxerskej federácie. Borci českej národnosti sú v zátvorke označení písmenom (Č).

PRÍLOHY

ČESKOSLOVENSKÍ MEDAILISTI Z VRCHOLNÝCH SÚŤAŽÍ (1928 - 1992)

- 1928 OH v Amsterdame: 2. miesto Jan Heřmánek (Č)
- 1947 ME v Dubline: 2. miesto František Majdloch (Č), 3. miesto Július Torma
- 1952 OH v Londýne: 1. miesto Július Torma
- 1949 ME v Osle: 1. miesto Július Torma, 2. miesto Ota Rademacher (Č)
- 1952 OH v Helsinkách: 1. miesto Ján Zachara
- 1953 ME vo Varšave: 2. miesto František Majdloch (Č), 2. miesto Bedřich Koutný (Č)
- 1955 ME v Západnom Berlíne: 3. miesto Július Torma, 3. miesto Bedřich Koutný (Č), 3. miesto Horymír Netuka (Č)
- 1957 ME v Prahe: 2. miesto Walter Ivanuš (Č), 3. miesto Zdeněk Cipro (Č), 3. miesto Josef Němec (Č)
- 1959 ME v Luzerne: 3. miesto Josef Němec (Č)
- 1960 OH v Ríme: 1. miesto Bohumil Němeček (Č), 3. miesto Josef Němec (Č)
- 1963 ME v Moskve: 1. miesto Josef Němec (Č), 3. miesto František Poláček (Č), 3. miesto Bohumil Němeček (Č)
- 1965 ME v Berlíne: 3. miesto Vladimír Kučera (Č), 3. miesto Dušan Rybanský
- 1967 ME v Ríme: 1. miesto Bohumil Němeček (Č), 3. miesto Vojtech Stantien, 3. miesto Jan Hejduk (Č)
- 1974 ME juniorov v Kyjeve: 3. miesto Zoltán Víg
- 1975 ME v Katoviciach: 3. miesto Milan Piskač (Č), 3. miesto Zdeněk Tykva (Č)
- 1976 ME juniorov v Izmire: 3. miesto Václav Horňák (Č), 3. miesto František Dlouhý (Č)
- 1977 ME v Halle: 3. miesto Svatopluk Žáček (Č)
- 1979 ME v Kolíne nad Rýnom: 3. miesto Rostislav Osička (Č)
- 1980 OH v Moskve: 3. miesto Ján Franek
- 1981 ME v Tampere: 3. miesto Ondrej Pustai
- 1982 ME juniorov vo Schwerine: 3. miesto Marián Mariáš
- 1983 ME vo Varne: 3. miesto Pavol Madura, 3. miesto Tibor Puha
- 1984 ME juniorov v Tampere: 2. miesto Michal Franek, 3. miesto Josef Trtík (Č)
- 1985 MS juniorov v Bukurešti: 1. miesto Michal Franek, 3. miesto Vladimír Várhegyi
- 1989 MS v Moskve: 3. miesto Ladislav Husárik (Č)

- 1989 ME v Aténach: 2. miesto Michal Franek
- 1990 ME juniorov v Ústí nad Labem: 3. miesta Marek Šimák, Michal Román, Róbert Baláž a Josef Horka (všetci Č)
- 1991 ME v Göteborgu: 2. miesto Michal Franek
- 1992 ME juniorov v Edinburhu: 2. miesto Pavol Polakovič, 2. miesto Jan Bezvoda (Č)

SLOVENSKÍ MEDAILISTI Z VRCHOLNÝCH SÚŤAŽÍ (OD ROKU 1993)

- 1993 MS v Tampere: 3. miesto Tibor Rafael
- 1993 ME v Burse: 2. miesto Tibor Rafael
- 1996 ME vo Vejle: 3. miesto Pavol Polakovič
- 1997 MS v Budapešti: 3. miesto Rudolf Dydi
- 1997 ME juniorov v Birminghame: 3. miesto Rudolf Dydi
- 1999 MS v Houstone: 3. miesto Anton Dydi
- 2000 MS juniorov v Budapešti: 2. miesto Pavol Hlavačka
- 2002 ME v Perme: 3. miesto Rudolf Dydi
- 2003 ME juniorov vo Varšave: 3. miesto Róbert Blažo
- 2004 MEÚ (Európskej únie) v Madride: 3. miesto Rudolf Dydi
- 2014 MEÚ v Sofii: 3. miesto Viliam Tankó
- 2015 Európske hry v Baku: 3. miesto Viliam Tankó
- 2016 ME juniorov v Anape: 3. miesto Andrej Csemez
- 2016 ME mladšieho dorastu v Ordu: 1. miesto Jessica Triebelová
- 2017 ME do 22 rokov v Braile: 3. miesto Viliam Tankó
- 2017 ME mladšieho dorastu v Sofii: 1. miesto Jessica Triebelová
- 2018 MEÚ vo Valladolide: 1. miesto Andrej Csemez, 3. miesto Matúš Strnisko
- 2018 ME staršieho dorastu v Rosete degli Abruzzi: 1. miesto Jessica Triebelová
- 2018 ME mladšieho dorastu v Anape: 3. miesto Michaela Turacová
- 2019 ME a Európske hry v Minsku: 3. miesto Andrej Csemez
- 2019 ME do 22 rokov vo Vladikavkaze: 3. miesto Miroslava Jedináková
- 2021 ME do 22 rokov v Rosete degli Abruzzi: 3. miesto Miroslava Jedináková
- 2022 ME do 22 rokov v Poreči: 1. miesto Miroslava Jedináková, 2. miesto Nicole Juríková, 3. miesto Joseph Kostúr
- 2022 ME staršieho dorastu v Sofii: 2. Bibiana Lovašová, 3. Tamara Kubalová

BIBLIOGRAFIA

ARCHÍVNE PRAMENE:

- Archív autora
- Archív Bohumila Kobzu
- Archív Jána Zacharu
- Maďarské olympijské a športové múzeum Budapešť
- Mestská knižnica Partizánske
- Mestská televízia Partizánske
- Mestský úrad Komárno
- Mestský úrad Partizánske
- Slovenská spoločnosť olympijskej a športovej filatelie pri SOŠV
- Slovenské olympijské a športové múzeum Bratislava
- Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica
- Vojenský ústredný archív Praha
- Vojenský ústredný archív Olomouc
- Vojenský archív Trnava
- Vydavateľstvo Tempo, s.r.o. Partizánske

KNIŽNÉ PRAMENE:

- Bakalář Robert – Kotrba Jan: V barvách Dukly (30 let), Praha 1978
- Bakalář Robert – Kotrba Jan: Dukla s olympijskou vlajkou, Praha 1980
- Bakalář Robert – Kotrba Jan: Vítězové a hrdinové, Praha 1981
- Baróti Szabolcs: Bokszbüvölet, Budapešť 1987
- Bende István – Ivanics Tibor: Athén – Atlanta 1896 – 1996, Budapešť 1996
- Brockris Victor: Myšlenky Muhammada Aliho, Olomouc 1996
- Brůna Otakar – Hájek Jindřich – Němec Josef: V úderech gongu, České Budějovice 1968
- Brůna Otakar: Udeřil gong (Július Torma), in: Kolektív autorov: Zlato – stříbro – bronz, Praha 1969
- Brzezicki Arkady: Pod olimpijska flaga, Varšava 1969
- Connollyová – Fikotová Olga: Kruhy osudu, Řitka 2007
- Černoch František – Hájek Oldřich – Kalát Jaroslav: Zlaté rukavice, Praha 1999
- David Jaroslav: Mukl 010806 (Príbeh Ladislava Kořána), Brno 2015
- Děkanovský Jan: Sport, média a mýty, Praha 2008
- Dobrovodský Vladimír: Olympijské hry v obrazech, Praha 1980
- Drož Bedřich: "Profesor" Torma, in: Kolektív autorov: Hvězdy sportu, Praha 1967

- Dušek Rudolf: Československo – země sportu, Praha 1975
- Dušek Rudolf: Sport v Československu, Praha 1983
- Felt Karel – Pavlis Zdeněk: Králové sportu, Praha 2008
- Fiedler Horst a kol. Box, Praha 1965
- Folprecht Václav – Rybářová Miloslava: Černý trůn (Historie a současnost profesionálního boxu), Praha 1977
- Gajdoš Anton: Osobnosti slovenského športu 1896 – 2006, Martin 2007
- Gallo Rudolf – Hornáček Imrich: Nesmrtelný plameň (OH Melbourne 1956), Bratislava 1957
- Gazdík Karol: Trinásť rokov v ringu (Majster športu Ján Zachara), Bratislava 1957
- Gondáš Rudolf: Čo má vedieť tréner boxu, Žilina 2016
- Glückselig, ed.: Červenožlutý svět (25 let Dukly Praha), Praha 1973
- Gradopolov K. V.: Tréning pästiara, Bratislava 1961
- Grasso John: Historical Dictionary of Boxing, Lanham – Toronto – Plymouth 2014
- Grexa Ján – Novák Matej: Naši olympionici, Bratislava 1978
- Grexa Ján a kol.: Olympijské hnutie na Slovensku, Bratislava 1996
- Grexa Ján – Souček Ľubomír: Slovensko v znamení piatich kruhov, Bratislava 2007
- Grigorian L. G. – Čumakov S. V.: I snova gong! (Príbeh Vladimira Jengibariana), Moskva 1984
- Hanousek Ivan: Tři kola k medaili (Ján Franek), In: Kolektív autorov: Se lvíčkem na prsou, Praha 1982
- Hazucha Miroslav...úspešní 40 rokov (Vrcholový šport v rezorte Ministerstva obrany SR), Banská Bystrica 2007
- Hladký Miroslav – Kohout Pavel: Olympijský zápisník (OH Helsinky 1952), Praha 1952
- Janecký Alfréd: Slavné postavy naší atletiky (Jan Haluza), Praha 1946
- Kadlec Josef: Balada o smutném boxerovi, Praha 1981
- Kalous Jan – Kolář František eds.: Sport v komunistickém Československu 1945 – 1989, Praha 2015
- Kolář František a kol.: Kdo byl kdo – Naši olympionici (Július Torma, Ján Zachara, Bohumil Němeček), Praha 1999
- Kolář František a kol.: Encyklopdie olympioniků (Július Torma, Ján Zachara, Bohumil Němeček), Praha 2021
- Kolektív autorov: Olympia 1932, Berlín – Hamburg 1932
- Kolektív autorov: Pamätník československej telesnej výchovy a športu, Bratislava 1947
- Kolektív autorov: Hrdinové XIV. Olympijských her, Praha 1948
- Kolektív autorov: XV. Olympijské hry, Praha 1952

- Kolektív autorov: The Olympic Games Melbourne 1956, Melbourne 1956
- Kolektív autorov: Album slávnych športovcov I. diel (László Papp), Bratislava 1967
- Kolektív autorov: Sportovní sláva, Praha 1971
- Kolektív autorov: Epizódy priateľstva, Bratislava 1978
- Kolektív autorov: Zlatá kniha socialistického športu, Bratislava – Berlín 1979
- Kolektív autorov: Olimpijskaja enciklopedia, Moskva 1980
- Kolektív autorov: Na stupních vítězů, Praha 1980
- Kolektív autorov: Malá encyklopedie olympijských her, Praha 1981
- Kolektív autorov: Slovenský biografický slovník, VI. Zväzok, Martin 1994
- Kolektív autorov: Kniha olympijských her, Praha 1994
- Kolektív autorov: Magyarok az Olimpiai Játékokon 1896 – 2000, Budapešť 2000
- Kolektív autorov: Olympijské hry 1896 – 2004, Lausanne – Paríž – Praha 2003
- Kolektív autorov: Sport se jménem Dukla (Július Torma), Praha 2008
- Kolektív autorov: Zlaté medaile (Július Torma), Praha 2012
- Kolektív autorov: 100 let českého sportu 1918 – 2018, Praha 2018
- Kotrba Jan: Zlomený prst (Július Torma), in: Zlato, stříbro, bronz, Praha 1977
- Kotrba Jan: Léta plná medailí (40 let Dukly), Praha 1988
- Koudelka Oldřich: Trénoval jsem Emila... (Jan Haluza), Lanškroun 2007
- Kovář Pavel: Škola pro všestranný výcvik těla (F. a J. Hoyerovci), In: Kovář Pavel: Vítězové a poražení, Praha 2014
- Kršák Pavol: Novoveké olympiády, Bratislava 1979
- Leikert Jozef: Osobnosti Slovenska (Július Torma), Bratislava 2010
- Leikert Jozef: Osudy osobností Slovenska (Július Torma), Bratislava 2020
- Martynkin Andrzej: Panteon polskiego sportu, Varšava 2015
- Mašek Otakar: Srdce ozajstného chlapa (Július Torma), In: Hornáček Imrich a kol.: Videli sme to (Športové reportáže), Bratislava 1963
- Mašek Ota: Oživlé karikatury (Július Torma), Praha 2000
- Morávek František: Neodpočítán (Ring volný pro Frantu Nekolného), Praha 1970
- Moric Rudo: Majster pästiarskych rukavic (Ján Zachara), Bratislava 1954
- Mráz Igor: Preslávili Slovensko (Július Torma, Ján Zachara), Bratislava 1991
- Novotný Jan – Žurman Oldřich: Dopisy z Melbourne, Praha 1957
- Novotný Jan – Rybár Ctibor: V rytmu krásy a radosti, Praha 1960
- Petřík Borislav, ed.: Nejlepší olympionici zo Slovenska v histórii (Výsledky ankety), Bratislava 1994
- Polešovský Jan: Nej osudy, nej rekordy, Praha 1991
- Pospech Jozef: Pästiarstvo, in: Kolektív autorov: Športy na Slovensku v rokoch

1945 – 1965, Bratislava 1967

- Procházka Miro: Srdce a pero (Karol Weiss športový novinár), Bratislava 1969
- Procházka Karel: Olympijské hry 1896 – 1980, Praha 1984
- Puškin Viktor: Tri kolá, Bratislava 1957
- Sábl Václav: Od Atén k Tokiu, Praha 1964
- Sliacky Ondrej: Motýľ v boxerských rukaviciach (Ján Zachara), In: Sliacky Ondrej: Divy Slovenska II, Martin 2015
- Sommer Jiří: Dějiny sportu, Olomouc 2003
- Souček Lubomír: Naši olympijskí medailisti a olympionici, Bratislava 2010
- Souček Lubomír: Novoveké olympijské hry, Bratislava 2011
- Šimo Marián – Zeman Michal: Športové legendy spomínajú (Ján Zachara), Bratislava 2005
- Šimo Marián: Zlatá za život (Príbeh olympijského víťaza Jána Zacharu), Bratislava 2009
- Štejnbač Valerij: Dynamitové pěsti (László Papp), in: Štejnbač Valerij: Hrdinové olympijských her, Praha 1984
- Šupich Zvonimír: Rytíř kožených rukavic (Július Torma), Boxuje se hlavou (Ján Zachara), Zlato zachráněné direktem (Bohumil Němeček), in: Kolektív autorov: Zátopek a ti druzí, Praha 1986
- Thiele Vladimír, ed.: Kolektív autorov: Boxerské povídky, Praha 1968
- Tomaszewski Bohdan: Milczace stadiony, Varšava 1961
- Umminger Walter: Die Chronik des Sports, Dortmund 1990
- Velát Jaromír: Von Athen bis Rom, Praha 1959
- Vrána Otakar a kol.: Rohování, Praha 1962
- Vokřál Jaroslav: Kožené rány, Praha 1973
- Wallechinsky David – Loucky Jaime: The complete Book of The Olympics, Londýn 2012
- Witz Ivan: Dál, výš, rychleji, Ostrava 1970
- Zelenay Gabo: Oprášené historky, Bratislava 1979
- Zelenay Gabo: Oprášené legendy, Bratislava 1991
- Zerer Anton: Slovenský Olymp (Július Torma, Ján Zachara), Bratislava 2013

ELEKTRONICKÉ PRAMENE:

- www.wikipedia.com
- www.olympic.sk
- www.olympic.cz
- www.aiba.org
- www.eubcboxing.org
- www.boxing.hu
- w.pzb.com.pl

ROČENKY A ZBORNÍKY:

- Bulletin majstrovstiev Československa v boxe
- Bulletin majstrovstiev Slovenska v boxe
- Bulletin majstrovstiev Európy v boxe
- Príspevok k histórii olympizmu na Slovensku – 1989
- Ročenka Ústredního domu armády Praha – 1953
- Ročenka Ústredního domu armády Praha – 1954-1955
- Sport – 1958
- Sportovní ročenka – 1957, 1958, 1959, 1960
- Sportovní sláva – 1954, 1956, 1957
- Sportovní svět – 1964

ČASOPISECKÉ PRAMENE:

Boks (poľský), Boks (ruský), Čas, Čas v obrazoch, Československý sport, Československý šport, Československý voják, Fizkul'tura i sport (ruský), Hlas ľudu, Képes sport (maďarský), Lidová demokracie, Mladá fronta, Mladý svět, Národný podnikateľ, Népsport (maďarský), Obrana lidu, Práca, Pravda, Przegląd sportowy (poľský), Reflex, Rohování, Rudé právo, Slovenský svet, Smer, Sport, Stadión, Svobodné slovo, Šport, Štart (noviny), Štart (časopis), UNO, Zapisník A – Z, Život

VIZITKA AUTORA

MGR. MIROSLAV HAZUCHA

Narodil sa 29. 10. 1944 v Jablonici. Športový novinár, publicista, historik, autor literatúry faktu v oblasti športu. Pôsobil ako športový redaktor v Banskej Bystrici v denníku Smer, v týždenníku Povex a v mesačníku Slovenská atletika. Je členom Slovenskej olympijskej akadémie. Bližšie vo Wikipedii a v Národnej encyklopédii športu Slovenska.

Je autorom kníh: Olympionici regiónu Banská Bystrica (1994), Prvý olympionik Alojz Szokol (1996), Chodecká perla (1999), Najstarší v Európe (2004), 50 rokov atletiky v Slávii Trnava (2006), Láska Rudolfa Holzera – atletika (2007)... úspešní 40 rokov (2007), Olympijská sláva (2008), Športový príklad Dušana Čikela (2009), 100 rokov atletiky v Trnave (2010), Inšpiroval generácie žiakov (2012), Atletická vášeň Róberta Rozima (2015), 50 rokov Záhoráckej dvadsiatky (2019), Slovenský bežeký klenot (2021).

Je spoluautorom kníh: Sto let sportovní chůze v Československu (1988), Olympijské hnutie na Slovensku (1996), 100 rokov organizovanej atletiky na Slovensku (1997), Jablonica (2002).

Autor s olympijským víťazom Jánom Zacharom.

Všetky práva vyhradené pre fotografie, ktoré sme použili, pochádzajú od známych autorov alebo ich vlastných práv. Chceli by sme však konštatovať, že ani pri vynaložení našich najlepších snáh sme sa nedopátrali k vlastníkom a alebo k držiteľom autorských práv na niektoré fotografie staršieho vydania. Preto, pokiaľ by sa takáto osoba našla a svoje oprávnenie serióznym hodnoverným spôsobom preukázala, budeme to riešiť v jej prospech. Naše publikácie musia obsahovať množstvo fotografického materiálu, inak by sme históriu osobnosti alebo udalosti nemali možnosť čo najlepšie zadokumentovať. Druhé vydanie už nebude. Nikdy. Knihy bez fotografií, iba s textom nie sú dokumentačné. Legendy nám starnú a my zabúdame... Nie sme kasové trháky, ale chceme dokumentovať slávu slovenských športových legiend. Preto ďakujeme každému, kto nám pri tomto vydaní pomohol a veríme, že aj pomôže.

OBSAH

TORMA BOL PRE MŇA NAJLEPŠÍ UČITEL A TRÉNER (JÁN ZACHARA)	3
I. MAJSTER PÁSTIARSKYCH RUKAVÍC	4
BOXERSKÁ TRADÍCIA PATRÍ MEDZI NAJDLHŠIE ŠPORTOVÉ TRADÍCIE VÔBEC	5
ČO POVEDALI O TORMOVI NAJVÄČŠIE AUTORITY BOXU	9
Z BUDAPEŠTI POCHÁDZALI AJ KUBALA, DIVÍN ČI KUCSERA	11
II. TORMOVA CESTA K BOXU	12
UŽ AKO ŠTRNÁŠTROČNÝ MEDZI MUŽMI!	13
TORMA OSTRÝ AKO CHREN	14
ÚČINKOVANIE V REPREZENTÁCII MAĎARSKA	15
BOJOVAŤ SO ZBRAŇOU NAŠŤASTIE NEMUSEL	16
III. NÁVRAT TORMU K SLOVENSKÝM KOREŇOM	20
UROBIL, ČO UZNAL ZA NAJLEPŠIE	21
POVOJNOVÉ BOXERSKÉ OŽIVENIE	24
BRONZ Z MAJSTROVSTIEV EURÓPY 1947 V DUBLINE	26
TORMA DVOCH TVÁRÍ	30
SUPERLATÍVY NA TORMOV ŠTÝL, ALE I POCHYBNOSTI	33
NÁRAST POPULARITY BOXU	34
IV. NAJVYŠŠIA POCTA – OLYMPIJSKÉ VÍŤAZSTVO	38
LONDÝNSKA CESTA K TRIUMFU OČAMI BOHUMILA KOBZU	42
BAŤOVANY A SLOVENSKO PRIVÍTALI OLYMPIJSKÉHO VÍŤAZA	56
DO KONCA ROKA UŽ BOXOVAL LEN MÁLO	59
KONIEC DEMOKRACIE V ČESKOSLOVENSKU	60
V. OSLO 1949 – TORMA MAJSTROM EURÓPY	62
CESTA K EURÓPSKEMU ZLATU	66
PREHRA S PAPPOM	70
ŤAŽKÁ DOBA, AJ ŠAMPIÓN BOL LEN SÚČASŤOU KOLEKTÍVU	72
VYNÚTENÁ EPIZÓDA V KOMÁRNE	75
VI. NA OH V HELSINKÁCH TRIUMF ZACHARU AJ VĎAKA TORMOVI	78
STAMM ZAKÁZAL CHYCHLOVI HĽADIEŤ TORMOVI DO OČÍ, ABY HO NEZHYPNOTIZOVAL	83
DO MOSKVVY MUSEL ÍŠŤ AJ ZRANENÝ, RUSI SA OD NEHO UČILI	87
VOJENSKÁ ÉRA V ÚDA PRAHA	87

S TITULOM MAJSTER ŠPORTU	91
AKTÍVNY BOXER ZÁROVEŇ ÚSPEŠNÝ TRÉNER	94
AKO VETERÁN S BRONZOM Z ME 1955, DARILO SA AJ JEHO ZVERENCOM	99
VII. TRETÍ OLYMPIJSKÝ ŠTART BOL ROZLÚČKOU	102
NEKONEČNÝ A STRASTIPLNÝ NÁVRAT Z MELBOURNE	107
ZOSTAL V PRAHE PRI BOXE	111
VIII. „CIVILNÝ“ TRÉNER V PRAŽSKÝCH KLUBOCH	114
TRÉNERSKÉ NÁZORY TORMU	120
IX. ZACHARA: „MOJÍM NAJLEPŠÍM UČITEĽOM BOL TORMA“	128
X. DUEL TORMA – PAPP TENTORAZ V INTERVIEW	134
BOXERSKÉ ŠKOLY PODĽA OGURENKOVA	143
TROFEJ, KTORÚ TORMOVI UPRELI	144
GALÉRIA NAJLEPŠÍCH OLYMPIJSKÝCH WELTEROV	145
TORMA MEDZI NAJLEPŠÍMI AMATÉRSKYMÍ BOXERMI HISTÓRIE	146
MEDZI NAJVÄČŠÍMI ŠPORTOVCMÍ ČESKOSLOVENSKA	147
TORMA V HISTORICKÝCH SLOVENSKÝCH ANKETÁCH	152
XI. S HORÚCIM SRDCOM A CHLADNOU HLAVOU	156
ČO SÚDILI O VIRTUÓZOVI V RINGU JEHO SÚČASNÍCI	160
SVET BOXU VO FILME I S EPIZÓDOU TORMU	166
TORMA A BOX V ČESKOSLOVENSKEJ FILATELII	167
CHRONOLÓGIA ŽIVOTA JÚLIUSA TORMU	170
XII. TORMA – PRVÝ MEDZI PRVÝMI	172
XIII. PRÍLOHY	173
ČESKOSLOVENSKÍ MEDAILISTI Z VRCHOLNÝCH SÚŤAŽÍ (1928 – 1992)	173
SLOVENSKÍ MEDAILISTI Z VRCHOLNÝSCH SÚŤAŽÍ (OD ROKU 1993)	174
XIV. BIBLIOGRAFIA	175
XV. VIZITKA AUTORA	180

UYDANIE KNIHY PODPORILI:

VIRTUÓZ V RINGU JÚLIUS TORMA

Prvé vydanie 2022

Cenné dokumentárne fotografie boli publikované aj s vedomím zhoršenej kvality.

Autor:	© Miroslav Hazucha
Lektor a zodpovedný redaktor:	Lubomír Souček
Počet strán:	184 strán
Fotografie:	archív autora, archív Bohumila Kobzu, archív vydavateľstva Tempo, s.r.o. Partizánske, archívy SOŠV a SOŠV – Slovenského olympijského a športového múzea (vrátane pozostalosti Pavla Handza), Andrej Galica
Karikatúry:	Miloš Kolesár, Otakar Mašek, Alexander Richter
Vydal:	SPORT legal, s.r.o., www.sportovelegendy.sk
Grafická úprava:	Adrián Jakubča, www.jakubca.com
Tlač:	Róbert Jurových - NIKARA, www.nikara.sk

ISBN 978 - 80 - 89920 - 13 - 6